

Jarmila Frýdecká, Jiří Holzmann

Čtení ze školních kronik

českých menšinových škol ve Šternberku
1918 – 1938

Věnováno vzácné ženě, vlastence a buditelce národního uvědomění,
paní učitelce Františce Láznickové-Bubeníkové, s úctou k příkladné
životní cestě.

Jarmila Frýdecká, Jiří Holzmann

Copyright by © J. Frýdecká, J. Holzmann 2009

Na úvod

Bylo to v červnu 1968, v roce probuzených nadějí, času, kdy nikdo kromě několika zasvěcených nepředpokládal, k jakým dojde koncům.

Tehdy vznikala řada nových spolků a sdružení; organizace se obnovovaly, mezi nimi i Československý junák – skaut. Po téměř dvacetileté odmlce navazovali šternberští skauti opět na přerušené tradice, se snahou novým členům vtisknout do paměti plnění tří bodů skautského slibu. V této době však zvlášť bodu prvního, který se zde cituje, a kterému, jak se zdá, v nynější době mnoho lidí nepřikládá váhu: „Milovat vlast svou, Republiku československou, a bránit ji v každé době!“

A právě lásku k zemi, vlasti, chtěli u svých členů posílit skautští činovníci, když mimo jiné pozvali na jednu ze svých schůzek šternberskou občanku Františku Lázníčkovou.

Tato obdivuhodná žena, která celý svůj život věnovala práci s mládeží, byla v té době již starší paní, ale elán, s jakým se znovu pustila do práce s dětmi, byl nevšední. Když se dozvěděla, že skauti chystají slavnost k uctění památky mistra Jana Husa, rozhodla se nacvičit s dívčím skautským oddílem malý program, zakončený sborovou písní „Hranice vzplála“.

V předvečer 6. července 1968 pak skutečně vyšlapala s průvodem kopec nad nemocnicí, Šibeník, a spolu se skauty organizovala akci – kolem hořící hranice se shromáždilo přes 500 občanů ze Šternberka i okolí. Byla to vsutku hektická doba, plná očekávání čehosi.

O paní učitelce Františce Láznickové doposud vyšlo jen několik článků při příležitostech různých výročí, poslední dobou hlavně z prací Vlasty Hlůzové. Hlubší pohled na její vsutku bohatou osvětovou činnost však chybí. Při snaze o nápravu tohoto stavu a kontaktech s pamětníky objevil se strojopis práce Jarmily Frýdecké „Čtení ze školních kronik“. Frýdecká, která v té době učila na ZDŠ Svatoplukova, pořídila ze zachovalých školních kronik výpisy, doplnila je spojovacím textem a hotové dílo si nechala schválit právě Františkou Láznickovou.

Ve školních kronikách se její jméno objevuje velmi často. Tehdy se ovšem jako svobodná jmenovala Bubeníková. Byla téměř u všech školních aktivit. Není zde ale zmíněna celá šíře její působnosti v oblasti sportu, v tělovýchovné organizaci Sokol, v divadelních a pěveckých kroužcích. Na jejím příkladu je možno učinit si představu o práci učitelstva v době mezi světovými válkami, o potížích, které muselo v nečeském prostředí překonávat, a zároveň jakými znalostmi a dovednostmi museli učitelé disponovat, aby tuto nelehkou a poměrně špatně placenou práci zvládli. A aby ji měli, stejně jako své žáky, rádi.

Je dobře, že se tato práce dostane do rukou čtenářů. Autorka k tomu říká: „Dětičkám ve škole jsem vždycky povídala, že je sice důležité vědět, co se v dávných dobách dělo v Praze či jinde, že by ale bylo stejně zajímavé pátrat po historii místa, kde jsme se narodili a kde žijeme“. Texty mohou být i pomůckou vyučujícím dějepisu.

Doplněny jsou historické fotografie k popisovaným událostem, které se podařilo obstarat. V závěrečné části jsou v rejstříku stručné vysvětlivky k některým osobám a dějům.

Jiří Holzmänn

ČTENÍ ZE ŠKOLNÍCH KRONIK

českých menšinových škol ve Šternberku

1918 – 1938

Letos 1. července vzpomeneme 50. výročí založení první mateřské školy ve Šternberku, kterou předešla o pouhý rok škola obecná.

Myslím, že zažloutlé stránky kronik obecné a měšťanské školy a kroniky českého gymnázia stále mají současníkům co říci. Ukáží mladým učitelům, kteří si už meziválečná léta a jejich ovzduší těžko dovedou představit, čím žila a s čím se potýkala tehdejší škola, co všechno obohacovalo život českých hraničářů a jejich dětí, co jim práci ztrpčovalo. A pamětníci si snad zavzpomínají...

Jarmila Frýdecká – jaro 1970

Citáty z kronik jsou doslovné, byly respektovány jen změny českého pravopisu.

/Místo pracovních titulů učitelských (kandidát učitelský, učitelský čekatel, zatímní učitel, zastupující učitel, definitivní učitel, odborný učitel...), které dnešní mladí lidé už neznají a které se stejně v průběhu doby složenými zkouškami měnily, užíváme většinou označení obecného – učitel, profesor./

O vánocích roku devatenáctistého devatenáctého začíná psát správce české obecné školy ve Šternberku, Petr Zapletal, kroniku své školy. Uvádí ji citátem z Čechových Písní otroka:

„To nebyl pouhý přelud roztoužených snů.
Vím, že svitne, svitne jitřenka těch lepších dnů,
že se vidiny té skvělé aspoň velká splní část.
My toho nedožijeme...ale vy, ó druzi mladší,
než vám skončí věků běh,
vystoupíte nohou šťastnou
na svobody slunný břeh!“

V první kapitole kroniky pak vzpomíná těch, kteří se o příchod jitřenky lepších dnů nejvíce zasloužili, kteří se nelekli potíží, veřejně se hlásili k českému původu a neohroženě prosazovali právo na vlastní spolkovou činnost šternberských Čechů.

„Bylo to na začátku měsíce července 1914, kdy za asistence několika desítek četníků předán byl hostinec Na střelnici české veřejnosti. Že při slavnosti té i česká krev tekla, je zcela pochopitelné každému, komu známa je láska Němců šternberských ku živlu českému. Z celého okolí sezváni a najati byli četní obráncové německého Besitzstandu a ti měli holemi, klacky, kamením, střelbou, nadávkami dusiti vzmáhající se českou menšinu. Na zakročení úřadů tato prvá česká slavnost ve Šternberku byla zakázána a zástupy Čechů, kteří z okolí přišli, byly přinuceny odebrati se do svých domovů. Němci opět tu dokázali, že rádi plní příkaz svého učence Momsena: „Rozbíjejte české lebky, když tak tvrdé jsou!“ – Slavnost sice zmařena, ale živel český udupán přece nebyl, naopak zesílil, vzrostl a zmohutněl.“

Národní dům, sídlo Národní jednoty od r. 1914 do r. 1948 (snímek z r. 1915).

Pak ale začala válka, první válka světová.

„Tehda zdálo se, že všemu českému nadcházejí poslední chvíle! Vzpomeňme jen, kterak rozpuštěna Česká obec sokolská! Býti Čechem stačilo už docela k tomu, abys prohlášen byl přinejmenším za „politisch verdächtig“, ne-li hned za „Hochverräter“. Ze škol vymýceno vše, co připomínalo slávu jména českého.“

„Zdálo se, že český živel ve Šternberku vymizel docela. Nikde jsi tu neslyšel slovíčka českého, nikde, ani na té Střelnici. Zdálo se, že Čechové zde už vymřeli. Samé cizí tváře ve vojenských stejnokrojích, cizí řeč – po české jiskřičce není ani památky! Tak tomu bylo po celou dobu války!“

A přece se šternberští Češi dočkali. Kolo dějin se otočilo...

„28. říjen 1918 kouzlem svým i zde působil. Jsme volní, svobodní – máme Československou republiku, po níž jsme tolik let toužili! Rázem hlásí se k české menšině lidé, dříve v ohledu národním vlašní, neb zakřiknutí, vstupují v řady naše ti, o nichž nikdo ani tušení neměl, že jsou původem Čechové.

Nadšení bylo veliké. V té době spřádaly a osnovaly se hned plány pro nejbližší budoucnost. Místní odbor Národní jednoty vzal si za první úkol uskutečnit dávné přání a snahy české menšiny otevřením české školy národní.“

Nebylo to bohužel nijak snadné. Bylo třeba dokázat, že Češi školu potřebují. A tak obětavý kaplan P. Vilém Schmied obcházel české rodiče a zjišťoval počet budoucích školáků. Ani shánění vhodné třídy nebylo tak jednoduché, šternberští Němci si dobře uvědomovali nebezpečí české školy. Řada zamítnutých žádostí, četné intervence byly prvními krůčky, kterými se české školství pomalu, příliš pomalu muselo prodírat ke své existenci.

Školské sestry (mateřinec řádu byl v Přerově!) se dlouho bránily poskytnout jednu z místností velké klášterní budovy českým dětem. Neměly dosti místa... Ale kufrům jejich schovaneček byla vykázána prostorná třída... Až teprve z obavy před úředním vyvlastněním slíbila správa kláštera místnost propůjčit.

Výbor Národní jednoty v r. 1919. Stojící zleva T. Kabelka, Pelikán, sedící – M. Bezrouková, M. Krampol, J. Homola.

Ještě jedna událost ohrozila přípravu české školy. Severomoravští Němci připravovali odtržení od republiky a zřízení samostatného Sudetenlandu. Ve Šternberku došlo k bouři 4. března 1919.

„...štvavými řečmi rozvášněné davy německého lidu odzbrojily část místní vojenské posádky, vnikly do budovy hejtmanství, zmocnily se jeho správce, upevnily na budovu velkoněmecký prapor, vynesly obraz prezidenta Masaryka, poplivaly a jinak zneuctily jej.

Zatímco davy běsnily, žádáno v Olomouci o vojenskou posilu; ta se v kritické chvíli dostavila a brzy učinila pořádek; použito strojních pušek, když vzbouřenci začali na přispěchavší vojsko střílet; při panice takto vzniklé zastřeleno 13 vzbouřenců... (Pozůstalí po nich pak byli přijati do tabákové továrny.)..., bohužel i z české strany vyžádala si tato vzpoura dvě oběti.“

Po 4. březnu byli dosazeni do Šternberka na státní úřady čeští úředníci. Ti se ovšem bránili přeložení hlavně proto, že tu není pro jejich děti česká škola.

Po této epizodě nastalo uklidnění. V platnost vešel zákon o školách menšinových, který otevření české školy právně podepřel, a tak v polovině dubna měl být vykonán zápis. Správa kláštera však požádala o odklad, bála se, aby poštvaná německá veřejnost nepoužila při oslavách 1. května násilí proti klášteru, který propůjčil místnost české škole.

Ve středu 21. května bylo konečně do 1. třídy české školy zapsáno 36 dětí. Někteří rodiče, kteří při soupisu slíbili, se přece jenom zalekli a prozatím děti zapsat nedali. Byla to přesto slavnostní chvíle. Všichni přítomní si uvědomovali dobrodiní, že děti mohou být vyučovány ve svém jazyce mateřském, ale i překážky, které se jim budou stavět do cesty, nátlak německé většiny. Správce školy, učitel Petr Zapletal, žádal rodiče,

„... aby obtížný úkol učitelův usnadnili tím, že děti budou pravidelně do školy posílati a dohlížeti, aby děti své školní povinnosti svědomitě konaly. Kéž stane se škola semeništem, v němž vyklíčí zárodky něžné lásky ke všemu českému, lásky k národu a vlasti!“

A hned ve čtvrtek 22. května 1919 začalo vyučování. Během několika málo dní stoupl počet přihlášených dětí na 54. Okolní obce, Štarnov, Hnojice a Bohuňovice, půjčily zatím lavice a tabuli, co ale s tolika dětmi? Byli tedy žáci rozděleni na dvě skupiny a vyučovalo se v půldenních směnách.

„Velkou překážkou normálnímu postupu vyučování byla neznalost jazyka vyučovacího téměř všech dětí do školy přijatých. Třebas byly to děti rodičů úplně českých, nebo aspoň z rodin národnostně smíšených, nebylo možno zpočátku se s nimi v jejich mateřštině domluvit. Tak hluboko pronikla germanizace, jež je zpracovávala ve školách německých!“

A proto se v jazykovém vyučování správce školy zaměřil hlavně na mluvní cviky, rozpravy na základě názoru, hodně se četlo, opisovala se slova, věty a články ze slabikáře a Kožíškových Poupat, vypravovaly se pohádky, cvičily dětské říkanky a hry.

I v počtech se nejprve muselo přihlížet především k jazykové stránce, podle ilustrované početnice rozšiřovaly děti postupně svou nepatrnou slovní zásobu. V posledním týdnu se žáci vypravili – spolu s dětmi české školy v Moravské Huzové – na výlet k pramenům těšíkovské kyselky.

V sobotu 18. června školní rok skončil, tentokrát (pro krátkost vyučovací doby) bez vysvědčení. Pro 29 chlapců a 27 děvčat a jejich českou školu nastaly první prázdniny.

Nebyly ale prázdniny pro nově zvolenou pětičlennou místní školní radu, která musela usilovat o rozšíření školy o druhou třídu a vybavení obou nábytkem i nejn nutnějšími vyučovacími pomůckami. Podařilo se. Byla zřízena dvoutrídni veřejná škola obecná s vyučovacím jazykem českým, nastoupil další učitel – Klement Introvič z Hnojic, i nábytek pro dvě třídy dodala přerovská firma; co ale dlouho chybělo....:

„Bylo nutno znovu podniknouti křížovou cestu za účelem zjednání potřebné místnosti pro druhou třídu. Vystřídalo se několik petic, urgencí a intervencí osobních i písemných různých činitelů a korporací, než správa kláštera se rozhodla pronajmouti potřebnou

místnost a propůjčiti za patřičné nájemné malou místnost pro kabinety. Budiž zde pro časy budoucí zaznamenáno, že správa kláštera školských sester, ač týž byl mnoho podporován a udržován z českých peněz, vůči škole české nejevila té nejmenší ochoty a porozumění, ač bylo věci docela snadnou přenechatí potřebné místnosti, když budova ta velmi rozsáhlá je.“

A tak tedy skončila první etapa usilovné snahy šternberských hraničářů o českou školu pro české děti.

obr. 3

Bradlo u Hradečné. Místo setkávání českých menšin severní Moravy, později častý cíl školních výletů.

1. školní rok (1919 – 1920)

Začínalo se už tedy se dvěma třídami a celkem 73 žáky, v první třídě 32, ve druhé 41. S menším počtem dětí se pracovalo lépe, učení jazyku mateřskému bylo snazší. Učitelský sbor se rozrostl, ke dvěma učitelům, Petru Zapletalovi a Klementu Introvičovi, a P. Vilému Schmiedovi přibyla i industriální učitelka Anežka Schneiderová, později provdaná Balcárková.

O tomto školním roce říká kronika:

„Přehlédneme-li výsledek celoroční práce, s potěšením konstatovati dlužno, že škola vykonala své národní poslání v plné míře. Děti, které na začátku roku učители nerozuměly, během času osvojily si mateřštinu do té míry, že výkladům při vyučování s porozuměním naslouchati mohly. Dítky tyto by jinak byly propadly molochu germanismu! Škola má znenáhla opět dobývati, co systém germanizační nám uzmul. Školou dostala se česká kniha i do těch rodin, kamž by jinak sotva byla vnikla...“

Pilnou práci zpestřily oslavy státního svátku 7. března; ve škole vzpomenuli narozenin J. A. Komenského, upálení M. J. Husa, všichni se zúčastnili slavnosti českých menšin severní Moravy, pořádané v červnu pod vrchem Bradlem u Hradečné, dlouho zůstaly ve vzpomínkách mikulášská a vánoční zábava s nadílkami!

Řada Čechů z města, okolních obcí i vnitrozemské spolky se staraly o hmotnou pomoc školákům, sháněly občerstvení pro dětské slavnosti i oblečení pro potřebné.

„Od začátku listopadu do konce dubna dostávali žáci, kteří měli daleko domů, v poledne polévku. Táž byla připravována v kuchyni klášterní...V době zmíněné byl oběd poskytnut celkem 104 x a rozdáno za tu dobu 4 442 obědů.“

Rostla také žákovská knihovna.

Největší ohlas vzbudily před Velikonoci určité české plakáty, které byly poprvé nalepeny na veřejných plakátovacích tabulích; zvaly na první české dětské divadlo. Úspěch morální i finanční byl prý uspokojivý.

Čím víc se však česká škola měla k životu, tím nevrleji se na ni dívali němečtí spoluobčané:

„Jakž by mohli také bez zášti přenést přes srdce fakt, že právě ve Šternberku – životním nervu zhrouceného Sudetenlandu – je zřízena škola menšinová, v městě, v němž při posledním sčítání nebylo napočteno ani 50 Čechů!“

A tak se i novinami rozletí zpráva o německém učiteli, který zřekoval dva české školáky, kteří mluvili česky, když si přišli pro polévku, rozdávanou školákům obou národností z darů americké mise. Na chodbách a dveřích českých tříd jsou strhány české tabulky. Otec řádkyně Kiofské dostal výpověď z práce, protože začal posílat děti do české školy. Po slavnosti Slunovratu se srocuje před klášterem dav, jenž nevybíravě bouří proti české škole.

obr. 4

Šternberk v roce 1918. V pravém horním rohu budova kláštera, dnes ústav sociální péče.

„Přes veškerou nenávist, zášť a teror vzrůstá přece česká menšina početně i kulturně. Při volbách do Národního shromáždění odevzdány 362 české hlasy. Navenek projevuje se život její pořádáním divadla (kroužek Libuše), přednášek, přátelských večírků, pěstěním zpěvu apod.“

Už v únoru 1920 začíná být jasné, že potřeba vlastní školní budovy je čím dál tím naléhavější. Bylo by tu řešení. Německá škola tkalcovská, později učiliště Chronotechny pod parkem, má velmi málo žáků. Tato budova by byla po malých úpravách téměř ideální. Marné jsou žádosti, marné intervence. Zemská školní rada ani ministerstvo vyučování nehodlaly tkalcovskou školu zrušit, ani spojit s tkalcovskou školou v Rýmařově.

Nebyla vyřízena ani žádost o rozšíření školy na školu trojtřídní.

30. června se totiž konal zápis, při němž se přihlásilo do obecné školy 112 dětí, do nově zřízené školy mateřské, v níž začal provoz už 1. července 1920, 16 dětí. (Největší zásluhy o zřízení mateřské školy měl p. Josef Gavlas a P. Fabián Kubiš, kaplan zdejšího farního úřadu.)

Kam ale s tolika dětmi?

Klášter na kolorované pohlednici z roku 1908.

2. školní rok (1920 – 1921)

Začal nedobře. Žádost o rozšíření školy nebyla vyřízena, ve dvou učebnách se střídalo na směny už 117 dětí obecné školy, v nádražním skladišti čekal nábytek pro třetí třídu. A žáci mateřské školy se museli po prázdninách z kláštera vystěhovat. (Mateřská škola se stěhovala do místnosti na dvoře budovy p. Borůvky v Řeznické ulici č. 5 – dnešní Čechově. První učitelkou byla Františka Bubeníková-Lázničková. Místnost byla nedostatečná, malá, s malou předsíňkou, ale bez hygienického zařízení, s dřevěným záchodem na dvoře. Rodiče se proti tomu bouřili. Okresní úřad tehdy uzavřel hostinec U Amerikána – na rohu dnešní Olomoucké a Krátké – a předal jednu místnost, zase bez hygienického zařízení, mateřské škole.)

„Jsou to důvody „před Bohem a svědomím uvážené“, pro něž prý není možno v budově tak rozsáhlé (tj. v klášteře) poskytnouti jednu místnost pro českou školu.“

Teprve koncem října je třetí třída pro obecnou školu po komisionálním řízení úředně vyvlastněna! Do učitelského sboru přibyla paní Marie Zapletalová (žila na odpočinku v Olomouci).

Celé jednání nebylo však zdaleka tak jednoduché. Předcházela mu událost dnes takřka neslychaná, protestní schůzka rodičů a hrozba stávkou školních dětí. Bylo jasné, že se česká škola bez vlastní budovy stejně brzy neobejde. V listopadu se sešla komise a vyhlédla vhodné místo pro stavbu – prostor proti nemocnici. Ač se ovšem během školního roku stala škola školou státní („státní škola obecná“), ač byly připraveny plány i rozpočet, další komise neuznala stavební místo za vhodné, vyjednávala o zakoupení jiného pozemku. Deputace místního školního výboru pak intervenovala na ministerstvu v záležitosti stavby. Bylo jí sděleno, že:

„...ministerstvo školství letos nemá peněz na stavby menšinových škol, že obnos 50 milionů, který je povolen, je na udržování a zjednání učebních pomůcek. Podaří-li se ministerstvu sjednatí nový úvěr, může být ještě letos se stavbou započato...“

Do české školy se scházely děti z poměrně velkého obvodu. Docházka na dopolední a odpolední vyučování se zdála rodičům v zimním období dvojnásob obtížná. Odhlasovali na schůzi v Národním domě žádost o zavedení jednoduché frekvence vyučování.

Od začátku listopadu do konce března se pokračovalo ve vydávání poledních polévek, případně pečiva.

„Dobrodiní toto zvlášť s vděkem přijaly děti nezámožné, jichž rodiče v poledne domů docházeti nemohli.“

A samozřejmostí se stávaly bohaté nadílky mikulášská a vánoční... Z Prostějova přijely české paní zahrát loutkové divadlo, do Moravské Huzové si zašli šternberští žáci na školní divadelní představení Hastrmana. Výlet skončil milým pohoštěním a veselou cestou na vozech huzovských hospodářů domů.

A konečně v červnu sehráli sami divadlo Zlatá husa. Pomáhali mnozí: učitelé, rodiče, velitelství vojenského léčebného ústavu pozvalo děti k představení pro vojáky, aby byl výtěžek (chtěli za něj nakoupit potřebné učební pomůcky) co největší. A opravdu – žáci si vydělali téměř 1 000 Kč!

Byl také zřízen místní školní výbor, do něhož si zvolili rodiče čtyři zástupce, učitelé dva.

Školní rok byl ukončen výstavkou žákovských písemných prací, výkresů, ručních prací a pomůcek, samozřejmě také ještě posledním výletem do lesů u Aleše. Děti z mateřské školy, žáci obecné školy i někteří rodiče prožili pěkné odpoledne. Zpívalo se, přednášelo, tančilo, cvičila se sokolská prostoná, hrály závodivé hry. I to malé pohoštění přišlo myslím náramně vhod.

U zápisu přibýlo škole dalších 15 žáků, náhradou za ty, kteří školní docházku dokončili. Správce školy těm odcházejícím při rozloučení připomínal zvláště slova Františka Palackého: Kdykoliv jsme vítězili, dalo se tak více převahou duševní nežli mocí fyzickou... Jen vzdělaná mládež je rukojmí lepší budoucnosti národa a vlasti naší.

Kronikář končí zápis slovy:

„Ke konci roku školního se zadostiučiněním možno konstatovati, že výsledky namáhavé práce školní, ztížené zejména neznalostí řeči vyučovací, v prostředí většinou německém, jsou zcela uspokojivé, že vliv české školy v německém okolí všude se uplatňuje. Potíže způsobené neznalostí jazyka vyučovacího jsou roku letošního mnohem menší než roku minulého, k usnadnění vyučování přispěla ta okolnost, že škola byla rozšířena na trojtřídní a tím umožněno, aby žáci neznalí řeči české byli vyučováni v jedné skupině; jednak přispívá ku zdolání obtíží česká školka mateřská, v níž dorost pro školu obecnou učí se česky mluvit; též bylo možno v roce tomto zakoupiti značné množství učebních pomůcek, zvláště obrazů, čímž rovněž se vyučování usnadní. – Zůstává dosud přáním, aby škola co nejdříve měla vlastní budovu, aby pokračovala školou měšťanskou, k těmto metám zatím obrací se pozornost všech místních interesentů školních.

Kéž rok příští přispěje opět ku rozvoji české školy a tím zároveň ku rozvoji české menšiny šternberské. Nazdar!“

Další z cílů školních výletů žáků českých škol.

Školní rok 1921 – 1922

Školní rok začal opět se 130 žáky. Za paní učitelku Zapletalovou, která nastoupila pro plicní nemoc zdravotní dovolenou, byl po třech týdnech ustanoven výpomocným učitelem František Matoušek.

Brzy se začalo s nacvičováním loutkového divadelního představení, které mělo být sehráno při vánoční nadílce. Znovu dochází k střetnutí se správou kláštera, která nejprve slíbí, ale před představením odmítne zapůjčit sál. Avšak hrálo se – v Národním domě, na vlastním loutkovém jevišti, zakoupeném za 1 000 Kč od odboru Národní jednoty v Hněvotíně. A šternberští Češi se těšili, že „...význam tohoto divadélka bude řádně doceněn a osvědčí se plně, až bude možno je vhodně umístiti v nové budově školní, případně v místnostech, které budou získány nadstavbou nebo rozšířením Národního domu; teprve tenkrát bude možno častěji hrávat a působiti vhodně volenými hrami nejen ku pobavení a obveselení, ale i ku probuzení a upevnění citů mravních, jakož i smýšlení vlasteneckého našeho dorostu i dospělých. Obnos věnovaný odborem na zakoupení divadelního jeviště a loutek jistě přinese v každém ohledu, mravním i hmotném, pěkné ovoce.“

„Vánoce v roce 1921 nebyly učitelstvu svátky radosti, pokoje a míru, avšak dobou, kdy uvažovalo o hrubé křivdě na něm spáchané, a připravovalo se k boji za účelem dobytí uzmutých práv.“

Oč tehdy šlo? Byl přijat tzv. prosincový zákon o výhodách státních zaměstnanců a učitelů, jímž bylo učitelstvo zkráceno o 20 – 30 % svých příjmů; v poválečné drahotě to bylo citelné znevýhodnění učitelů, zvláště učitelů venkovských.

„Ani poslední naděje učitelstva, že sám president nepřipustí, aby jednomu stavu vůči jiným dala se křivda,...i ty zklamaly! Zákon přijat, odhlasován a podepsán... křivda nabyla právní formy!!... Musí se šetřit,šetřit!!... Republika je příliš zadlužená!!... Zákon ten znehodnocuje práci učitelstva, dává mu Kainovo znamení méněcennosti...“

Jsou zasílány protesty jednot učitelských, protesty rodičů, občanstva i různých korporací a žádáno brzké odstranění křivdy.

„Učitelstvo zdejší české i německé národnosti uspořádalo (5. března) protestní schůzi v sále kina Hess, k níž pozváno také jiné státní úřednictvo a zaměstnanci. Ač účast přislíbili, nepřišel nikdo! Také z pozvaných poslanců a senátorů českých i německých nepřišel nikdo! Učitelstvo místní i celého okresu obojí národnosti se dostavilo v plném počtu.“

A ještě jedna bouřlivá událost se na jaře 1922 přehnala Šternberkem. Protože stavba české školy uvázla znovu na slibech, správa kláštera žádala od 15. srpna vyklizení učeben (platnost smlouvy vypršela), občasné deputace Šternberských a jejich memoranda všem úřadům neměly žádný účinek, rozhodli se rodiče opět použít prostředku radikálního.

„Na neděli 11. června svolána do Národního domu schůze rodičů, na níž bylo jednomyslně usneseno: zahájit v pondělí 12. června demonstrační stávkou školní.“

V pondělí nepřišlo do školy ani jedno dítě. Správce školy to oznámil ihned telegraficky ministerstvu školství a inspektorátu státních škol, zpráva a otevřené listy ministerstvům byly uveřejněny v několika novinách a časopisech a způsobily všude značný rozruch.

Stávka trvala do 18. června – 4 vyučovací dny.

Zdá se, že to zapůsobilo. 15. června podepsal ministr školství dr. Šrobár výnos, jímž zřizuje se ve Šternberku trojtřídní smíšená škola měšťanská, jejíž první ročník má být otevřen 1. září 1922.

Co jiného se ještě odehrálo v tomto školním roce?

Učitel Introvič odešel jako zatímní správce školy do Mladějovic. Nahradila ho učitelka Anna Zásvětová z Prostějovska.

V červnu se hráli žáci se svými učiteli další divadelní představení, hru Honza v zakletém zámku od spisovatelky Baldessari-Plumlovské. (Učila v letech 1874 – 1881 na šternberské klášterní škole. Když se při sčítání lidu v roce 1880 přihlásila za Češku, postavili se Němci proti ní s takovou nenávistí, že potom odešla na české školy do Kroměříže.) Za vydělané peníze se doplatil dluh za školní harmonium a nakoupily se knihy do školní knihovny. Loutkové divadlo Krejčí, švec a Kašpárek bylo sehráno v zahradě Národního domu. V letošním roce se na všech dětských představeních uplatňují i děti mateřské školy se svými deklamovánkami a tanečky.

Koncem června se vypravili žáci a někteří rodiče ze Šternberka, ze Stádlu, z Lužic a Mladějovic na společný výlet na Úsov. Z darů spolků a českých zaměstnanců tabákové továrny bylo dětem zapláceno jízdné i pohoštění. Při pochodu Dědinkou u Uničova došlo ke střetnutí s místním obyvatelstvem. Ze dvora tamního hostinského a starosty litaly na průvod dřevěné klacky a nadávky: Verfluchte Slowaken!

Prázdniny nebyly ovšem prázdninami pro ty, kdo usilovali o stavbu české školy. Byl vypsán konkurs, upřesněno místo a začátek stavby (podle plánů to měla být čtyřtřídní škola s bytem pro řídícího učitele, s hřištěm a školní zahradou). Stavba školy byla zadána stavitelům, bylo slíbeno, že nebude na stavbu přijímáno přednostně dělnictvo německé na úkor českého.

Než se ovšem začalo stavět, bylo jasné, že nová budova bude vlastně malá, že by se měla postavit škola alespoň se sedmi učebnami.

Začalo se jednat i o nápravě křivdy, způsobené „výhodovým zákonem prosincovým“. Prázdniny tedy začínaly nadějemi.

Šternberští Češi se začátkem srpna pustili také do stavby dvorany v zahradě Národního domu. Některé počáteční práce konali členové zdejší menšiny dobrovolně a bezplatně, čistili např. cihly, rovnali je, rolníci z okolních českých obcí dováželi svými potahy materiál na staveniště. Názory byly ovšem různé, uznávala se potřeba střediska kulturního a společenského života Čechů, mnozí však poukazovali i na finanční úhradu, která bude pro menšináře těžkým břemenem. Situaci vyřešil starostenský sbor prostějovský a městská rada Prostějova, které poskytovaly hraničářům 18 000 Kč na úhradu nájemného – až do doby hospodářské krize, která postihla jak město Prostějov, tak jeho okres.

Deštivý podzim pak kritikům jakoby dával zapravdu. Často pršelo, vytápění a vysušování místností zvýšilo nečekaně náklady.

Jediný snímek dvorany Národního domu, který se podařilo opatřit, je z demolice této budovy, snad počátkem osmdesátých let minulého století.

Školní rok 1922 – 1923

V první třídě nastoupila učitelka Vlasta Košťanská. Žáků je 131.

1. ročník smíšené školy měšťanské získal zatím učebnu a kabinet v nové budově německých škol obecných a měšťanských (dnešní základní škola na náměstí Svobody). Zatímním ředitelem byl jmenován školní inspektor Kazimír Šitavanc, jeho zástupcem odborný učitel Adolf Procházka. Z obecné školy sem přešla jako druhá síla učitelská učitelka Zapletalová. Učitelé obou náboženství, římskokatolického a československého, a industriální učitelka vyučovali na obou českých školách.

Budova německé školy obecné a měšťanské, kde v září 1922 začalo vyučování 1. ročníku české školy měšťanské v pronajatých místnostech. obr. 8

1. ročník měšťanské školy navštěvoval 41 žák, na konci roku už 44 žáci. Přicházeli ze Šternberka, ze Lhoty, z Hnojic, Žerotína, Lužic, ze Štarnova, Strukova, Bohuňovic a Moravské Loděnice, z Trusovic, z Domašova. Dva starší hospitanti skládali koncem února zkoušky z předepsaného učiva 1. ročníku, koncem roku z učiva 2. ročníku.

Byla otevřena také 1. třída všeobecné živnostenské školy pokračovací, aby čeští učni, přicházející na učení do Šternberka, nemuseli navštěvovat německou školu pokračovací. Bylo zapsáno 25 učňů, chodili do školy od poloviny října každou středu od dvou do šesti večer a v neděli od osmi do dvanácti. Vyučovali zde ředitel Procházka, řídící učitel Zapletal a učitel Introvič. Řídící učitel Zapletal několikrát menšinářům zdůraznil, že učitelstvo je ochotno vyučovat třeba i bezplatně, dokud se nenajde na platy úhrada, že se však příslušné orgány musejí starat o místnost a potřebné pomůcky pro tuto školu.

Bohužel jeden z úředníků zdejší politické správy, ač sám nevykonal kromě svých úředních povinností pro českou menšinu ani to nejmenší, učinil inspektorátu udání, že učitelé živnostenskou školu bojkotují. (Týž úředník pak ale na veřejné schůzi Němců, kde bývalý německý poslanec napadl hlavu státu, neuznal za nutné řečníka volat k zodpovědnosti. Na českého učitele si však troufal.)

Vychází tzv. zákon reparační, který přiznává učitelstvu tytéž příjmy, které mají ostatní státní zaměstnanci. Učitelé ztratili jen srážky za pět měsíců roku 1922, ty ovšem nebyly nahrazeny ani vráceny.

Místní školní výbor i česká menšina ztrácí obětavého pracovníka, vrchního kontrolora tabákové továrny Kořínka.

19. ledna se konalo slavnostní otevření nové dvorany Národního domu. Zúčastnili se umělci olomouckého divadla, promluvili tajemník Národní jednoty Adolf Kubis a dr. R. Fischer, známí hraničářští pracovníci.

Šternberští ochotníci sehráli Hilbertovu Vinu. Další kulturní událostí byla divadelní, hudební i pěvecká produkce ruských vysokoškolských studentů. V dubnu si zajeli do Šternberka abiturienti učitelského ústavu v Olomouci, večer pak uspořádali v Národním domě zdařilou pěvecko – hudební akademii.

Tradici se stala i pravidelná kulturní vystoupení žactva českých škol při oslavách státních svátků a významných dnů republiky, o vánoční nadílce, o dětské veselici 29. června. Koncem školního roku se hrálo velmi pěkné dětské divadlo O zakletém srdíčku, v prosinci a dubnu loutková představení (Kašpárkovy čertoviny a Baculínek).

Žáci 3. třídy školy měšťanské se vydali na školní výlet do Prahy, ti mladší poznávali pamětihodnosti Olomouce a továrnu Zora. Při všech příležitostech se dospělí snažili dát dětem pohoštění, případně potřebným nadělit oblečení. V zimních měsících se starali o vaření polévek. Denně se rozdalo průměrně 40 porcí na škole obecné, v mateřské škole vařila učitelka Bubeníková polévku všem dětem.

A ještě jedna významná událost se v tomto roce dotkla školského života:

„25. března uspořádal hodolanský okrsek Sokola zdařilou tělocvičnou akademii jako přípravu k založení místní odbočky Sokola. Ta byla založena na začátku měsíce dubna, mateřskou jednotou je Sokol v Moravské Loděnici. Založením Sokola povstává ve Šternberku nový důležitý činitel, který jistě přispěje k dalšímu vývinu a rozvoji všeho českého. 8. dubna konala se ustavující schůze místního odboru Sokola ve Šternberku. Žactvo téměř všechno se účastní cvičení v Sokole. Kupředu, zpátky ni krok!“

Nastala doba prázdnin, doba klidu a odpočinku. Žáci i učitelé se těšili, že po prázdninách začnou pracovat v nové budově obecné školy. Radost kalí jen to, že je to budova už nyní malá, jedna třída obecné školy bude muset zůstat ještě v klášteře. V nové škole budou umístěny 2 třídy obecné a 2 třídy měšťanské školy.

„Po vykonaném díle milo je patřiti na výsledky celoroční práce, tím mileji, že práce to nebyla marná, že přinášela hojného ovoce netoliko rozmnožením věcných poznatků a vědomostí žactva, ale i posílením a utužením vědomí národního, které v místě menšinovém je nemalé důležitosti. V tomto směru práci školskou bude vhodně doplňovati Sokol, letos zde založený. Kéž práce tato společná se zdaří, aby právem i ve zdejší menšině se mohlo říci: Co Čech, to sokol, to vlastenec! Věrnou stráž, vlasti, máš, Sokol třímá prapor Tvůj!“

Slavnost otevření školy:

O prázdninách se konaly horlivé přípravy k předání školní novostavby veřejnosti, které bylo určeno na 1. a 2. září. V sobotu 1. září bylo zahráno divadelní představení Pro českou školu, obraz ze života české menšiny. Mezi herci – ochotníky byli i tři učitelé a jeden žák. Druhý den, kterému přálo i počasí, šli Češi ze Šternberka a širokého okolí ke škole, aby si vyslechli projevy významných hraničářských pracovníků, a pak zakončili milou oslavu v zahradě Národního domu.

„Je zřejmo, že jak účast, tak i průběh slavnosti byly velkolepé. Mohutné dojmy, nezapomenutelné chvíle!

Je příznačné, že na tomto poli sešly se veškeré vrstvy našeho lidu, veškeré složky našeho života veřejného. Bez rozdílu věku, stavu, povolání a zaměstnání, bez rozdílu politického i náboženského přesvědčení sešli se všichni, aby projeвили svou radost z díla a události tak významné.

Ještě nikdy předtím Šternberk nehostil tolik českého lidu, nikdy předtím nekonán průvod Čechů ulicemi města. Pořádek, klid a slavnostní ráz nebyl vzrušen ani tou nejmenší provokací ze strany německé...“

„Že radost naše nebyla zároveň radostí jejich, je zřejmo z klukovských kousků, jimiž některá individua svou zášť proti nové české škole projevovala. Po svoláních, výstrahách a článku uveřejněném v místním časopisu Volkswacht (23. října 1923), který odsuzoval výstřelky nenávisti proti nové škole, se vlny nenávisti poněkud uklidnily.“

Občas padly jen štiplavé poznámky kolemjdoucích.

„Zvláštní pozornost věnována reliéfu na budově školní a ještě více pro ně záhadnému nápisu, jehož obsah rozřešiti marně se namáhali. Fladá veci Tfich vraty zé cas k Tobe, o lide cesky! Tak a podobně si záhadu slabikovali. O Komenském na reliéfu rozhodnuto, že je to „čechischer Fótr“ a „án hailigr ist es doch net!“

„...postavením školní budovy počínají se splňovati všetecká slova Komenského, napsaná pod reliéfní výzdobou na jižním průčelí budovy: Vláda věcí tvých zas se k tobě vrátí, ó lide český... Ano, vrátí se i zde ve zněmčelém Šternberku, budou-li všichni nadšenci k tomuto cíli pracovati, proniknutí jsouce láskou k vlasti, láskou k národu. Práce a lásky je potřebí k dosažení tohoto cíle. Nazdar!“

Nová budova první české obecné školy

obr. 9

Školní rok 1923 – 1924

Začíná se zase s potížemi. Budova nestačí. 3. třída obecné školy je ponechána v klášteře, v přízemí novostavby je umístěna 1. třída a později ve sborovně škola mateřská. V 1. patře je 2. třída obecné školy, kabinet a 1. a 2. třídy měšťanské školy.

Obecná škola má ve třech třídách 133 žáky, i měšťance přibývají školáci, začátkem tohoto školního roku má už 142 žáky. Třídy jsou tedy na dnešní poměry velmi silné, v 1. třídě obecné školy jsou 53 žáci, v 2. třídě měšťanky 54 žáci! Na obecné škole jsou poprvé zavedeny dva nové vyučovací předměty: občanská nauka a výchova a ruční práce chlapecké.

Měšťanská škola je do začátku prosince postižena nedostatečným počtem vyučujících; koncem srpna ustanovený učitel Matějíček se vrátil z vojenského cvičení v druhé polovině září, ale už 1. listopadu odchází na Podkarpatskou Rus. V polovině září přichází Jan Jež a 3. prosince Jaroslav Kořalka. Českých školáků přibývá a úřady nestačí zajišťovat ani místnosti, ani učitele.

16. září konány volby do obecního zastupitelstva, při nichž poprvé česká menšina získala dva své zástupce z celkového počtu 36. V neděli 30. září volba starosty a městských radních. Městským radním zvolen z českých zástupců řídící učitel Petr Zapletal, pan

Josef Gavlas, soudní podúředník, je členem městského zastupitelstva. Počítalo se se třemi zástupci. Vinu nese částečně lidová strana česká, jejíž členové volili kandidátku německých křesťanských sociálů.

28. říjen je oslaven v Národním domě akademií a jednoaktovkou Den svobody, sehranou žactvem měšťanské školy, ochotníci hrají dvě večerní představení Jiráskovy Lucerny.

I když letos neskončili žáci školní rok vlastním divadelním představením (byla vybrána Bílá růže spisovatelky Baldessari-Plumlovské, úlohy byly už rozdány, práce začala, pro nepředvídané překážky nebylo divadlo docvičen), byl přesto kulturní život šternberských školáků i tentokrát bohatý: vánoční besídka s nadílkou za 6 000 Kč, akademie k 7. březnu, akademie k oslavě stého výročí narození Bedřicha Smetany, výlety do Brna a jeskyň Moravského krasu, do Litovle a mladečských jeskyň, mateřská školka šla na výlet aspoň do Aleše. (Její chudí žáci dostali při té příležitosti nadílku od Národní jednoty – 200 Kč.) Starší žáci putovali ještě na Tepenec a do Bělkovic. Žactvo prošlo i Bohuňovicemi a Trusovicemi, částečně proto, aby se více žáků těchto vesnic dalo zapsat do české měšťanské školy. Žáci navštívili také uměleckou výstavu v Uničově. V listopadu se konala oslava 40. výročí založení prvního českého spolku – Moravana – pěknou pěvecko – hudební akademií, v červenci slavnost k 10. výročí otevření Národního domu. Dospělí hráli v březnu další divadelní představení, Závrať. V zimních měsících pokračovala polévková akce, dětem mateřské školy bylo vařeno kakao. Denně bylo rozdáno 25 – 30 porcí.

„V únoru bylo přeneseno sídlo a předsednictví Okresní péče o mládež ze Štarnova do Šternberka, čímž učiněn začátek k intenzivnější činnosti v tomto oboru. V témž měsíci založena odbočka Svazu čs. legionářů.“

16. března se sešli šternberští hraničáři na manifestační schůzi. Svůj názor o potřebách místních i potřebách okolního kraje formulovali jako prohlášení o 20 bodech. Např.:

„1. Aby co nejdříve bylo započato se stavbou státní školy měšťanské ve Šternberku, která by byla vybudována tak, že by úplně vyhovovala na dlouhou řadu let všem moderním požadavkům pedagogickým a hygienickým.

2. Aby v dohledné době postaveny byly budovy pro státní školy menšinové i v jiných smíšených obcích našeho kraje (Hradečná, Újezd, Lužice).

3. Zbytečné třídy i pobočky při německých školách ve Šternberku buďte zrušeny, jmenovitě při školách měšťanských.

5. Zrušení tkalcovské školy ve Šternberku, poněvadž škola tato nevyhovuje účelu, za kterým byla zřízena.

7. Aby odstranění byli státní a zemští zaměstnanci, kteří dosud neovládají státního jazyka. Považujeme za provokaci, když za pět roků trvání republiky nenašli dosud času, aby si dostatečně osvojili znalost české řeči. Buďte penzionováni přesloužilci a ti zaměstnanci, kteří svým chováním ostentativně projevují nepřízeň vůči našemu státu, ač české peníze rádi přijímají.

8. Aby zavedeny byly povinné jazykové zkoušky při všech státních a zemských úřadech.

13. Trváme na svém dávném požadavku, dosud odmítaném, aby byla dána do Šternberka stálá vojenská posádka, která by přispěla ku rozvoji a vzrůstu českého živlu ve Šternberku.

19. Žádáme, aby ministerstvo národní obrany odhodlalo se konečně vydati nařízení ku postavení důstojného pomníku na hřbitově šternberském pro vojína, který ve službách republiky byl utlučen při odboji 4. března 1919, zvláště když město Šternberk zbudovalo nákladný pomník svým obětem odboje za Sudetenland.“

19. března bylo konečně započato s označováním ulic názvy česko-německými. Dosud byly ve Šternberku jen tabulky německé. Poněvadž ve starém školním výboru nebylo zastoupeno učitelstvo měšťanské školy, dále proto, že se někteří starí členové odstěhovali, nebo se práce vzdali, byl starý školní výbor v dubnu rozpuštěn a vykonány volby nové: 10 členů z občanstva (5 z města, 5 z venkova) a pět učitelů (2 za školu obecnou, 3 za měšťanskou). A hned začátkem května intervenoval nový výbor v záležitosti stavby nové školní budovy.

V druhé polovině července se počaly kopat základy. Ovšem po nových bojích, majitelé pozemku kladli odpor, chtěli prodat pouze malou část pozemku. Počítalo se s tím, že se tu začne učit 1. září 1925. Věřilo se, že budou konečně odstraněny všechny překážky nerušeného rozvoje zdejšího školství.

Družstvo Národního domu ve Šternberku.

Školní rok 1924 – 1925

I tentokrát zůstává 3. třída obecné školy v budově kláštera. Měšťanka se opět rozrostla, učí se tu 219 dětí; 1. a 2. třída mají už pobočku. Přírůstek českého žactva je neočekávaný, a proto tím skvělejší. Jak tedy netoužit, aby byla nová budova pod střechou co nejdříve?

Rozrostl se učitelský sbor měšťanské školy. Na bývalé působiště odchází učitel Jež, přicházejí učitelé Jancák, Tulák, Dokoupilová – později Kořalková a Dušek, vystřídali se i učitelé náboženství. Na obecné škole zůstal sbor nezměněn. Staré potíže s umístěním tříd trvají. Německá měšťanská škola chlapecká hostí jednu, dívčí měšťanská škola německá zbývající dvě třídy.

Také mateřská školka potřebuje nový domov. Umísťují ji prozatím ve sborovně obecné školy, dělí se však o místnost s poradnou pro matky nemluvňat a kojenců. Od listopadu do dubna se znovu vyvaňují polévky pro potřebné děti. Denně bylo rozdáváno 50 – 60 porcí. Kde ale vařit? Zřídili tedy provizorní sporák ve sklepě obecné školy. Na vánoční nadílku věnovaly spolky i jednotlivci 8 000 Kč.

28. říjen oslavili žáci hrou Život za republiku, v listopadu se zúčastnili koncertu ruských umělců, koncem listopadu účinkovali na hudebně pěvecké a tělocvičné akademii Sokola, v prosinci sehráli další dětské divadlo, Štědrý večer po pěti letech. Do třetice se hrálo divadlo Pohádka o královniče Čechii – k 75. narozeninám TGM. Promítání dvou filmů bylo pro tehdejší žáky určitě vítanou atrakcí.

Učitelský kroužek, připravující několikrát do roka loutkové představení (vedla ho uč. Bubeníková), byl považován za velmi dobrý – a samozřejmě pilný. Na podzim připravil Kašpárka u Ježibaby, na březen dvě představení Perníkové chaloupky, v červnu se hrála Červená Karkulka.

Letos se slavil v květnu poprvé Svátek matek – hudbou, zpěvem, recitacemi. Účinkovali žáci obou škol i jejich učitelé.

Se školním rokem se rozloučila mateřská školka loutkovým divadlem, dětským programem a nadílkou v Národním domě, starší výletem na Úsov a na Bradlo, ti ještě starší si vyjeli do Prahy, jiní do Děčína a Českosaského Švýcarska, třetí skupina do Prahy a na Karlštejn.

Další nepříjemnosti ztrpčují život, během tohoto roku jsou dvakrát násilně otevřeny a vyloupeny skříně na školní pomůcky, umístěné v budově německé měšťanky.

Všichni pevně doufají, že už je to opravdu poslední rok v cizím. Stavba se však zpožďuje, není dosti potahů, nejdříve ve žních, pak při sklizni řepy. Také deštivý podzim zdržoval, jak mohl.

„Myslelo se proto bezpečně, že do stanovené lhůty, tj. do Vánoc, budova pod střechou nebude. A byla! Den před Štědrým večerem byla budova taškami zakryta. Pak po přestávce asi desetinedělní bylo v měsíci březnu ve vnitřní úpravě budovy pokračováno. Do prázdnin byla pak výprava budovy až na zařízení elektrické, na zasklení oken, na nátěr dveří atd. hotova. – Proto v červnu před prázdninami bylo ve školách i v české veřejnosti počato s přípravami ku slavnostnímu otevření nové školní budovy, naší české měšťanky. A tu především cvičeny příhodné písně, cvičeno dětské divadelní představení Bílé růže, konány přípravy k pořádání výstav ručních prací chlapeckých a dívčích.“

A protože se očekával další přírůstek žáků, podala správa školy obecné žádost o rozšíření školy na čtyřtřídní, měšťanská škola počítala se 7 – 8 třídami.

Školní rok 1925 – 1926

Už 19. srpna bylo sehráno první představení divadelní hry Bílé růže; bylo pak ještě dvakrát opakováno. Jím zahájili šternberští učitelé a školáci slavnost otevření nové školní budovy pro občanskou (měšťanskou) školu. Při nedělním představení byla osobně přítomna autorka hry, tehdy už jedenasedmdesátiletá Vojtěška Baldessari-Plumlovská, která měla na německý Šternberk tak špatné vzpomínky. Divadlo ji prý velmi mile překvapilo.

Čistý výnos představení připadl odboru Národní jednoty. Celý týden pak žili Češi v příjemných přípravách. Ochotní vojáci z plicního ústavu vozili chvojí, děvčata pletla věnce, chystaly se praporky a stuhy.

V prostorných místnostech kreslírny a dvou učeben byla výstavka žákovských prací chlapeckých i dívčích, spolu s výstavkou učebních pomůcek. Všechny se těšily velké pozornosti návštěvníků domácích i cizích.

Vlastní slavnost se stala opět svátkem hraničářů. I když prý počet návštěvníků nebyl tak velký jako při otevírání obecné školy, nebyla radost o nic menší. Všem se nová budova, která stála dva a půl milionu korun, líbila. A co když sdělil předseda prostějovského okresního starostenského sboru, že sbor si vzal šternberské hraničáře v ochranu a zavázal se věnovat každoročně k podpoře zájmů národních 10 000 Kč! Starosta města Prostějova hned také prvních 10 000 Kč předsedovi Národní jednoty Petru Zapletalovi odevzdal.

Tento školní rok začínal samými radostnými událostmi:

Výnosem ministerstva byla obecná škola rozšířena na školu čtyřtřídní, byla dokončena stavba školy měšťanské a tím se konečně dostalo české školství pod vlastní střechu, měšťanka začínala už s 293 žáky, tj. se třemi prvními, dvěma druhými a třetími a jedním čtvrtým ročníkem (učebním kurzem).

Zkrátka vyšla zase mateřská škola. Umístili ji nejprve v opatrovně budovy měšťanské školy, později v jídelně, neboť místnost potřebovali pro 4. třídu (kurz) měšťanky.

„Hned prvního roku byla celá budova úplně naplněna a konstatováno s obavou, že snad za rok, za dva ani stačiti nebude.“

Ministerstvo veřejných prací také o prázdninách rozhodlo, že se postaví dům pro byty obou ředitelů českých škol. O jedněch prázdninách schválili (1925) – a o dalších prázdninách (1926) se oba ředitelé mohli nastěhovat. Oba byty byly stejné, třípokojové (s předsíní, kuchyní, spíží, koupelnou a pokojíkem pro služku). (Budova na Masarykově 4.)

Jen žádost a návrh správy školy, aby byl ve školní budově zřízen byt pro školníka, zůstaly bezvýslednými.

Do třetí třídy obecné školy nastupuje nový člen sboru, učitel Vilém Cabák, z měšťanky odcházejí učitelé Jancák, Tulák a Balcárková, nově jmenován je Fr. Láznička, který pak šternberské škole zůstal věrný až do odchodu na odpočinek, a učitelé Jan Pištělka, Karel Navrátil, Karel Železný a Zdenka Halířová, vyměnili se katecheti, z obecné školy přešel Klement Introvič, po němž převzala třídu Blažena Kubisová, dcera Adolfa Kubise.

Od listopadu se zase vaří polední polévky pro chudší žáky. Zvláštní vánoční nadílka konána nebyla, obuv a ošacení za víc než 7 000 Kč bylo rozdáno k 28. říjnu.

A kulturní události tohoto roku? Účast na cirkusovém představení, besídka o Slovensku, oslava státního svátku, v prosinci dětské divadlo – jednoaktovka V. Baldessari-Plumlovské Babička na

zámku, loutková divadla Honza pán (opakovalo se v Hnojicích) a Sněhuláček, návštěva divadelního představení Vánoce na horách (sehraného příslušníky československé církve), akademie k 7. březnu, zájezd do Olomouce s prohlídkou města, jeho pamětihodností, sokolského stadionu, Zory, odpoledne navštívili školáci divadelní představení Jiříkovo vidění, hraného k uctění jubilea dramatika a herce J. K. Tyla. (Toto představení bylo hráno za přispění ústředního výboru Národní jednoty pro žactvo menšinových škol.)

Při dětské veselici ve dvoraně Národního domu účinkovaly děti mateřské školy a 1. třídy obecné školy. V červnu pak ještě hráli šternberští žáci dvakrát Krakonošovu medicínu, provedení prý bylo velmi dokonalé, návštěva bohužel slabší. – 20. června se v Národním domě sešla valná hromada Ústředí Národní jednoty pro severovýchodní Moravu, odpoledne se konala zahradní slavnost s akademií žactva měšťanské školy.

A konečně výlety žáků měšťanky: propagační výlet vlakem do Bohuňovic, odtud starší pěšky do Géblova (Dolánek), Dolan a Věsky, pak lesem do Bělkovického údolí, mladší přes Bohuňovice a Bělkovice na místo společného srazu. (A opravdu – při dalším zápisu se ukázalo, že cíle bylo dosaženo netušenou měrou!) Kroměříž, Buchlov a Luhačovice; krásy Českého ráje: Turnov, Valdštejn, Prachovské skály; Velehrad a Buchlov.

O prázdninách 1926 byla provedena adaptace školní budovy. Byt správce školy byl zrušen a na jeho místě byla upravena učebna pro 1. třídu, menší učebna pro mateřskou školku, úřadovna a místnost pro ruční práce výchovné.

Přízemí obecné školy má tedy dvě normální učebny (70 m^2), 1 menší (50 m^2), kancelář a třídu pro ruční práce, v prvním poschodí jsou tři učebny a kabinet. V nové budově měšťanské školy je v přízemí pracovna pro dívčí ruční práce a třída pro učební kurz (4. roč.), v prvním poschodí všechny tři třídy dívčí, v druhém čtyři chlapecké.

Školní rok 1926 – 1927

Měšťanka se rozrostla o další pobočku 2. třídy (celkem tu už byli 354 žáci!), počet tříd stoupl na devět, a protože místností v nové budově nebylo dosti, přikázána za učebnu jedna místnost v budově obecné školy.

V říjnu 1926 přebírá mateřskou školu do své péče Ústřední matice školská. Bylo jasné, že školka bude co nevidět potřebovat trvalé sídlo, zvláště když by se obecná škola měla dočkat páté třídy závěrečné. (Ve 4. třídě bylo v tomto školním roce stejně 54 žáků!)

Nastupuje katecheta pro československé náboženství, obecná škola dostává vlastní učitelku ručních prací a domácích nauk, Františku Hrbkovou, jinak nastávají jen změny v učitelském sboru měšťanky: odchází učitel Navrátil, přicházejí učitelé Rudolf Matějů a Alois Šimoník, na výpomoc Václav Dostál (a od 4. třídy obecné učitelka Mohaplová).

„Osvobozenecká nadílka k 28. říjnu se stává tradicí, aby prý se dětem dostalo obuvi a obleku v době, kdy začíná drsné a nepříznivé počasí, poděleny byly opět potřebné děti školy mateřské, obecné i měšťanské, přispívá na to odbor Národní jednoty i její ústřední výbor 8 000 Kč.“

Nákladem Okresní péče o mládež je v listopadu zase zahájena „polévková akce“.

Oslavy 28. října rozladily poněkud spolupráci obou škol, tělocvična v nové budově nebyla obecné škole propůjčena, společnou oslavu ředitel měšťanky odmítl, a proto mají žáci musejí vzpomenout oslavu státního svátku ve třídách, nemají žádnou větší místnost, kam by shromáždili těch 166 dětí.

Zato měšťanská škola pořádá velkou akademii za účasti rodičů a zástupců úřadů. Píše o ní pochvalně i tisk.

A pak následují další akce dětí a jejich učitelů: loutkové divadlo Kuba Všeckosněd, mikulášská nadílka s jednoaktovkou Veliké oči, mikulášskou scénou, deklamacemi, scénkami, hudebními čísly a obzvláště štědrými dárky pro všechny děti. Besídku navštívilo zvláště mnoho venkovských rodičů.

Sokolské akademie se zúčastnilo ve velké míře i žactvo, nácvik žactva vedl odb. učitel Láznicka.

Do Šternberka přijel víc než stočlenný sbor Žerotína z Olomouce, který zazpíval ve dvoraně Národního domu svůj koncert. Řídil jej olomoucký učitel Talpa. 7. března oslavili žáci obou škol 77. narozeniny TGM společnou akademií. Přišli nejen rodiče žáků, ale i občané sympatizující se školou a představitelé jednotlivých úřadů. V březnu navštívili školáci přednášku turistického odboru Po stopách Jiráskova Bratrstva, doprovázenou světelnými obrazy, v témže týdnu další, pořádanou Sokolem, rovněž se světelnými obrazy, O Mikoláši Alšovi.

V dubnu hrály děti obecné školy za spoluúčinkování členů sboru divadelního Sněhurku od V. B. Plumlovské, za 14 dní žáci 4. ročníku měšťanky Nespokojenou Káču stejné autorky.

Svátek matek byl oslaven jako v minulém roce rovněž žákovskou akademií. Průvod dětí s vozičky, trakárky, koly a autíčky vyšel od obecné školy a prošel městem k Národnímu domu. Žáci 4. třídy zahráli žertovnou jednoaktovku Jeden za druhého, ostatní třídy spolu s dětmi z mateřské školky zpestřily program zpěvy, recitacemi, zdramatizovanými výstupy.

Program školních výletů byl v tomto roce ještě pestřejší, 2. a 3. třída obecné školy jela nákladním autem na Bouzov, do Mladče a na Úsov. Nevadilo ani malé zmoknutí na zpáteční cestě. Ti nejmenší, děti mateřské školy a 1. třídy, si uspořádaly v zahradě Národního domu aspoň dětskou veselici se zpěvy, deklamacemi, tělocvičnou scénou Jak Vašek štěstí našel a s přebohatou nadílkou. Štědrí dárci a Ústřední matice školská na ni věnovali 445 Kč a četné věcné dary, cukroví, pečivo, čokoládu, kakao, sodovky...

4. třída jela na čtyři dny do Prahy, ústřední výbor Národní jednoty na to věnoval 400 Kč, pražský občan Bezouška 200 Kč. A ti nejstarší? Propagační výlet do okolí; Brno a Macocha; Radhošť a okolí; Radhošť a Valašsko; Praha a Karlštejn. (Kromě exkurzí do Uničova, na olomoucké letiště, do Nových Mlýnů a Mladče viděli v Olomouci také výstavu Knihy české a v divadle výpravnou pohádku Královna loutek.)

Besídku na rozloučenou pořádá pro všechny 4. ročník měšťanky a její čistý výnos, 100 Kč, posílá ústavu mrzáčků v Brně.

Důležitým pro upevnění českého živlu je přiděl 60 měřic pozemků ze záboru knížete Lichtenštejna Stavebnímu družstvu českému. Počítalo se, že tu vyroste – proti hřbitovu – české předměstí Šternberka.

Nákladem 800 000 Kč provádí se stavba obytné budovy pro státní zaměstnance, celkem 13 bytů (získáno 10 bytů) ve Splavní ulici (Masarykova 22). Na podzim 1927 má být předána k používání. Přispěje aspoň částečně k zmírnění velké krize bytové.

„Volby do obecního zastupitelstva, které se mají konat na podzim, poskytnou příležitost zjistit, v jaké míře český živel ve Šternberku se uplatní a zda také přiměřeně vzrůstá.“

„Rok tento plynul celkem normálně... Prací ve škole i činností mimoškolní upevňuje se pozice české menšiny rok od roku zřetelněji. Škoda, že v životě veřejném není více svornosti a lásky mezi hraničáři, tak jak bývalo zde v prvých letech po převratu! Vzájemná nevraživost vznikající z rozdílů politických, náboženských, stavovských hlodá jako červ na společných zájmech Čechů v zněmčeném prostředí. Snad budoucnost zjedná i v tomto směru návrat k lepšímu!“

Na obrázku je pozemek před zahájením stavby první české školy v roce 1921.

Školní rok 1927 – 1928

Při zápisu stoupl počet žáků obecné školy na 175 a správa školy požádala proto o povolení pobočky při 2. třídě. Od 1. října je tedy škola čtyřtřídní s pobočkou. Kromě ženských ručních prací jsou žákyně 8. postupného ročníku vyučovány dvě hodiny týdně vaření a pracím kuchyňským. Nastoupila učitelka Vlasta Kozáňková, na měšťanku učitelka Stejskalová, odešel učitel Dušek. Měšťanka má opět 9 tříd s 330 žáky, druhá pobočka při 2. třídě se musí zase stěhovat z budovy obecné školy do německé měšťanky chlapecké. Proti minulému roku klesl počet o 24 žáky. Je to jednak následek nástupu dětí slabého válečného ročníku (1916), jednak tím, že v Uničově byl otevřen učební kurz (4. ročník), v minulém roce odtud dojíždělo 9 žáků.

Učitelský sbor šternberské měšťanské školy z r. 1927 – 28. obr. 12

Obě školy byly však během roku postiženy reklamacemi dětí, které byly vyřizovány většinou v neprospěch české školy.

„Byly vyreklamovány děti, jejichž rodiče sami český původ přiznávají, protestují proti vyreklamování pro školu německou, leč snaha jejich je bezvýslednou. Žáci, kteří už 5 roků chodí do zdejší školy, v důsledku reklamačního řízení jsou přikázáni škole německé; jedná se o děti z rodin smíšených. V dřívějších letech byly reklamace vyřizovány po důkladném vyšetření objektivních znaků pro určení národnosti směrodatných, což ve zmíněných případech nyní se neděje. Zákon z r. 1905 je normou pro reklamační řízení.“
(*Obecné škole ubylo tak 12 děvčat.*)

Deváté výročí prohlášení samostatnosti Republiky československé bylo oslaveno oběma školami společně akademií s pěkným a velmi pestrým programem. Den před výročím se rozdaly na osvobozené nadílce 44 páry bot, 50 párů punčoch a 1 chlapecké šaty.

13. listopadu se hrálo loutkové divadlo Kašpárek dvorním lékařem, koncem listopadu zúčastnili se žáci přednášky se světelnými obrazy Jugoslávie a ukázkami mořské zvířeny Na slovanský jih; program byl zakončen pohádkou Čert a švec. Obecná a mateřská škola pořádaly mikulášskou nadílku ve dvoraně Národního domu, na programu byla čísla zpěvní, deklamační, tělocvičná, taneční.

11. prosince účinkovali žáci při sokolské akademii v Národním domě.

obr. 13

Poslední den vyučovací před svátky vánočními radovaly se děti na třídních slavnostech vánočního stromku. Nadílka měla hodnotu přes 6 000 Kč, starší se obdarovávali také vzájemně. V prosinci byla znovu zahájena polévková akce.

Oslavou 7. března byla důstojná společná akademie obou škol, jejímž nejpěknějším bodem byla jednoaktovka Kuchařinky, kterou nacvičily žáčky 3.b.

V dubnu bylo sehráno dosud nejúspěšnější dětské představení, Pohádka o květu zapomnění (od J. Poncové-Mettlerové). Hra musela být ještě dvakrát opakována, i všechen tisk se o ní zmiňuje velmi pochvalně.

Malí herci se v květnu vypravili i na propagační zájezd do Prostějova, který měl i skvělý výsledek finanční.

„Zájezd zanechal trvalé dojmy a utužil přátelské styky. Opět dokázali prostějovští ochráncové, že jejich styky s menšinou šternberskou nejsou pouze rázu formálního, nynější situací vynucené, naopak že jsou upřímně srdečné, prýštíci z ryzího, dobrého srdce Hanáků prostějovských, jež má vždy pochopení pro dobro naší národní věci.“

Další představení se konalo ještě jednou ve Šternberku při oslavě svátku matek. Na rozloučenou se školou uspořádaly žáčky měšťanky s učitelkou domácích nauk hostinu pro své učitele i pro sebe, po níž následovala veselice.

4. ročník absolvoval několik exkurzí, v místě si prohlédl Passingerův mlýn, octárnu, knoflíkárnou a kopytárnu, v Olomouci Moravské ocelárny a železárny, plynárnu a letiště, výstavu v Brně.

Druhé ročníky prošly hradem knížete Lichtenštejna, který zde tehdy bydlel. Někteří žáci měšťanky jeli na výlet do Krkonoš, jiní navštívili Prahu a Karlštejn, další Bouzov, Mladeč a Úsov; Bradlo a Troubelice. Malí byli na výletě v Mladči, na Bouzově a na Úsově, ještě menší jen v Olomouci, 4. a 5. třída v Kroměříži. Ti nejmenší skončili školní rok dětskou veselící v Národním domě, při níž byla sehrána divadelní pohádka O Popelce, kterou doplnil vlastní program dětí a bohaté pohoštění.

obr. 14

Interiér šternberského hradu, tak jak jej viděli žáci při exkurzi v roce 1928.

Žáci měšťanky začali navštěvovat pravidelně i olomoucké divadlo. Byla vybrána 4 představení: Tajemství, Transport č. 20, Dalibor a Smrt Hippodamie.

A ještě jednu novinku přinesl do života českých škol tento školní rok. Druhé, třetí a čtvrtá třída měšťanky vydaly své časopisy, „bohaté na původní slohové články, časopis 3.b i na okrasnou výzdobu“.

Kronika se zde zmiňuje také o důležité události ve zdejší menšině:

„V říjnu 1927 konaly se volby do obecního zastupitelstva, podruhé šli Čechové šternberští k osudí volebnímu. Je litovati toho, že nebylo tentokrát oné jednotnosti a svornosti jako poprvé. Čeští voličové rozdělili se na dvě skupiny: sociální demokraty a českou národní skupinu. Politikaření uplatnilo se, což sotva je ku prospěchu společných zájmů. Za sociálně demokratickou stranu zvolen Jan Molík, za národní skupinu Petr Zapletal.“

Školní rok 1928 – 1929

„Školní rok 1928/29 je rokem jubilejním, spadá do roku 1928 – 10. jubilea prohlášení naší státní samostatnosti – a do roku 1929 – 10. jubilea založení české školy ve Šternberku.“

Mírný pokles počtu žáků na obou školách pokračuje, Důvody jsou stejné jako roku minulého:

„Válečné ročníky nastupují nyní do škol středních a měšťanských, mimoto nebyly ani letos přijímány děti národnosti německé. Bohužel, nelze pokles tento nahraditi. Doufáme však, že po uplynutí „hladových let“ bude ztráta dvojnásobně nahrazena.“

„Správce školy (Petr Zapletal) byl hrubě napaden v německém sociálně demokratickém časopise Volkswacht proto, že veřejně hájil zásadu, že děti českého původu patří do české školy. Pro urážlivý článek podal řídící učitel žalobu na časopis Volkswacht. Soudní řízení trvalo přes rok, konečný rozsudek byl vyneseno u krajského soudu v Opavě v květnu 1929. Redaktor časopisu byl odsouzen k náhradě všech soudních útrat (asi 6 000 Kč) a odvolání urážky ve vlastním časopise, v Pozoru a v Sternberger Volksblattu. Tím dostalo se správci školy aspoň částečného zadostiučinění za urážky časopisem učiněné.“

Učitelský sbor obecné školy zůstal nezměněn. Na měšťance vystřídali učitelky Rozmáňkovou a Stejskalovou učitelé Zanáška a Hanousková, vedlejší učitelkou pro němčinu jmenována kandidátka učitelka Tenschertová.

Oslavy 28. října byly po slavnosti otevření obecné školy nejmohutnější manifestací českého živlu ve Šternberku. Věnce, prapory a praporky státních barev, lampiony v oknech, v předvečer mohutný lampiónový průvod městem s táborem lidu před budovou okresní politické správy, který překvapil neočekávaným počtem účastníků. 28. října byly české bohoslužby ve farním kostele, pak v Národním domě četně navštívená školská oslava. Odpoledne zasadila mládež na nádvoří Národního domu v aleji lip Svobody jubilejní lípu. Dorostenky Sokola ji pěkně ověnčily, žákyňe přednesly básně, odborný učitel Kořalka promluvil o významu tohoto stromku. – Večer sehráli dospělí divadelní hru Čurdy-Liptovského „Převrat“.

„Tak překonáno v míru a spokojenosti první desetiletí nové samostatnosti naší a doufám pevně, že si ji moudře i udržíme.“

V prvním pololetí pak ještě žáci zhlédli film Král králů, ve dvoraně Národního domu byla pořádána mikulášská veselice se žákovským programem, divadelním představením O smutné princezně a nadílkou, slavnosti vánočního stromku v jednotlivých třídách a nadílkou za 400 Kč. Kromě toho dostaly chudé děti obuvi a šatstva při osvobozenécké nadílce za 2 000 Kč, při vánoční za 3 627 Kč.

„V roce 1929 uhodila v měsících lednu a únoru taková zima, že jí nebylo pamětníka. Snad před 150 lety byla podobná. Kruté mrazy, vánice zastavovaly všechn dopravní život. Mnohé dny klesla teplota na 20°, 28°, až 32° pod nulou. Za takových proto zim nebyla možná pravidelná docházka. K tomu přidružil se nedostatek uhlí, nemoci. Z těchto příčin nařídilo ministerstvo školství a národní osvěty prázdnou od 18. do 28. února. Přerušení toto mělo za následek, že v některých třídách nemohla být učební látka probrána tak, jak to přirozený postup učiva nařizuje.“

„Kruté, dlouhotrvající mrazy způsobily všude mnoho škody: potrubí vodovodů a plynové zamrzlo, roury popraskaly, kmeny stromů mrazem byly roztrhány, mnoho ptactva vyhynulo, i polní zvěře, děti i dospělí, zejména chudina, trpěli velmi.“

7. března byly oslaveny 79. narozeniny TGM na obecné škole ve vyzdobených třídách, v měšťanské škole společnou žákovskou akademií.

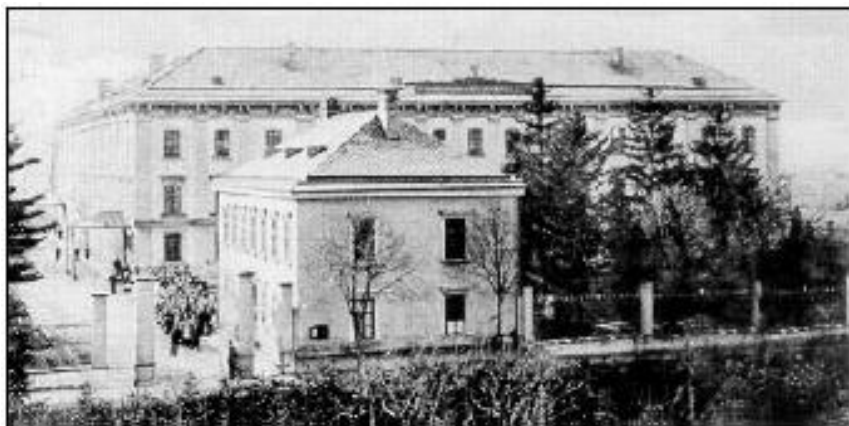
Významnou událostí byl pro zdejší hraničáře koncert Pěveckého sdružení moravských učitelů, pořádaný v květnu v Saxingerově kině.

Z města i okolí dostavili se přes velikou nepřízeň počasí četní posluchači. O koncert se částečně zajímalo i německé obyvatelstvo. Ti, kdo byli přítomni, nešetřili pochvalou.

Svátek matek oslavily děti mateřské a obecné školy průvodem a programem, ve kterém spoluúčinkovaly dorostenky a členky Sokola, měšťanská škola akademií. Koncem května sehrálo žactvo se svými učiteli dětské divadlo Krakonoš (opět od V. B. Plumlovské), opakovali ho pak ještě pro dospělé; z čistého výnosu byla pořízena divadelní garderoba pro pohádkové hry.

A potom ještě filmy, Ledoborec Krasin, Včelka Maja, Lov goril v Africe, pro malé návštěva divadelního dětského představení Opičák Fuk v Lužicích. Kuchařinky 3. ročníku měšťanky připravily pro sebe a učitele slavnostní oběd na rozloučenou.

Žáci měšťanky se během roku vypravili do Olomouce na dvě divadelní představení (J. K. Tyl a Lucerna), na exkurze do továrny na tabák, do olomoucké elektrárny a plynárny, na neředínské letiště, do litovelské továrny na cukrovinky a pivovaru – skvěle prý je tam pohostili, prohlédli si při té příležitosti i mladečské jeskyně a Bouzov. 6. června byli přítomni všichni učitelé a několik žáků vítání prezidenta republiky v Litovli a Prostějově.

Pohled na budovu tabákové továrny r. 1908.

obr. 15

A školní výlety? Pěší výlet do Aleše; zase Bouzov, Úsov a Mladeč; Olomouc; těšíkovská kyselka; Bělkovické údolí; Prostějov; Teplice a Hranice; Kroměříž; Zlín a prohlídka Baťových závodů; Praha (s představením Kouzelné flétny) a Karlštejn.

28. června konány přípravy k jubilejní oslavě založení české školy. Vydařila se. V předvečer sehrál ochotnický kroužek Národní jednoty Štechovu divadelní hru Habada a Jordán, studii učitelského života a učitelských snah. 29. června se zaskvěla budova obecné školy prapory a věnci.

„V odpoledních hodinách přicházeli občané šternberští i přespolní prohlédnout si výstavku žactva obecné školy. V sedmi místnostech budovy školní byly vystaveny práce žáků: grafické, ruční práce ženské, ruční práce výchovné (chlapecké), Kašpárkova družina, učební pomůcky a výrobky těch nejmenších – z mateřské školky.“

Odpolední program začal průvodem od nádraží městem, po projevech před školou se účastníci odebrali do zahrady Národního domu. Zvláštní součástí oslav byla „párková trachtace“, při níž byly pohoštěny všechny děti mateřské, obecné a měšťanské školy. (Však na ni věnoval plukovník dr. Stavěl 333 Kč!)

V kronice je také konstatováno, že 114 čtenářů obecné školy přečetlo ze žákovské knihovny 1 776 knih, tj. průměrně 15 knih na žáka, žáci uspořili 7 320 Kč, že žactvo měšťanky odebíralo a četlo tyto časopisy: Malého čtenáře, Mládí, Vlastivědný sborník, Naše skauty, Anděla strážného, Vzkříšení a Dívčí svět, ministerstvo školství předplatilo časopisy Letec a Život v přírodě. Svoje časopisy vydávaly i letos 4.b (Naše proslovy) a 3.b.

„Tímto školním rokem bylo zakončeno 1. desetiletí české školy ve Šternberku; vliv školy je nesporně znatelný v každém směru. Kéž práce i v dalším období přispěje ku vzrůstu a rozvoji české školy, jejímž úkolem mimo jiné jest, aby splňovala se věštba Komenského i v poněmčeném Šternberku: Vláška věcí tvých vrátí se zas k Tobě, lide český!“

Budova německé tkalcovské školy, kterou se marně snažila získat česká menšina.

Školní rok 1929 – 1930

Počet dětí obecné školy začíná zase stoupat, škola je nyní změněna v definitivní pětitřídní, měšťanská škola ale ztrácí dalších patnáct žáků, kteří odešli do nově zřízené měšťanky ve Vésce – Dolanech. Zatímco se učitelský sbor obecné školy nemusel změnit (až teprve v listopadu vystřídala učitelku Kozánkovou učitelka Čecháčková), na měšťance odešli učitelé Tenschertová a Šimoník, během roku pak Matějíř, na jejich místa nastoupili učitelka němčiny Witková (později provdaná Kašpárková) a učitel Sobol, za Matějíř učitel Holas.

„Poněvadž nájem jedné učebny v německé měšťanské škole byl místní školní radou německou zrušen, bylo nutné dívčí pracovnu, tak prakticky a pěkně zařízenou, vyklidit, nářadí do skladiště ve sklepě odnést a novou třídu z ní pro 4. ročník (dívčí) učinit. – Tak se stalo, že poprvé je všech 9 tříd umístěno v nové školní budově.“
Od 1. října je také mateřská školka Ústřední matice školské přičleněna ke škole obecné, tvoří součást této školy, čímž byla i s celým inventářem převzata ve správu státní.“

V březnu byla otevřena ještě státní mateřská škola ve Lhotě, která je rovněž připojena ke šternberské škole obecné. Učitelkou byla ustanovena Marie Bubeníková (později Országová; žila v Mladějovicích).

Mateřská školka ve Lhotě stává se důležitou základnou pro budování dalšího školství českého v této předměstské obci, jež jako jiné obce okolní byla svého času násilně poněmčována. Školka je umístěna ve výměnkářské světnice patřící panu Zedníkovi, rolníkovi ze Lhoty. Hlavní zásluhu o otevření školky lhotecké má pan inspektor Šitavanc (v textu uvedeno tužkou). Slavnost otevření konala se způsobem jednoduchým, nehlučným, byla však tím intimnější a radostnější. Všichni rodičové dětí byli přítomni. Celkem je zapsáno 20 dětí.“

Kroniky škol uvádějí, jaké jiné významné události jejich žáci a učitelé v tomto školním roce zažili:

V září byl pořádán pro dívky nejvyšších školních ročníků kurz šití a vyšívání strojem. Organizovala ho firma Singer z Olomouce. Zúčastnilo se 36 žaček a dospělých.

Kino „Hess“. Jeden ze dvou šternberských biografů, kde se promítalo pro žáky

V kině paní Hessové se promítal film Siam; žáci navštívili představení cirkusu Kludského; 96 žáků se zúčastnilo dětské besídky Staročeský dudák v Moravské Loděnici; 4. třídy se vypravily na prohlídku olomoucké tiskárny, koželužny a výstavy nábytku, později

na exkurzi do kopytárny ve Šternberku; potom zase do oceláren a plynárny v Olomouci (odpoledne zhlédli žáci představení Nevěsty Messinské); v lednu byla další exkurze do olomoucké tiskárny a další návštěva divadla – představení Kašpárek a Škrhola. 28. říjen byl oslaven společným programem všech tří škol, recitacemi, zpěvem, hrami a tancem.

Na osvobozenickou nadílku daroval ústřední výbor Národní jednoty 1 500 Kč, zbytek – 944 Kč – doplatil místní odbor, který věnoval ještě 2 590 Kč na vánoční nadílku a slavnost vánočního stromku: potřební žáci dostávali ošacení, ostatní ovoce a cukroví. Péči Okresní péče o mládež byla v lednu zahájena mléčná akce – 75 dětí obecné a mateřské školy dostávalo denně zdarma mléko.

Nesmíme zapomenout ani na loutkové divadlo Honza doktorem a na „srdíčkovou“ mikulášskou nadílku s bohatým programem (deklamace, žertovné výstupy, divadelní hra Švec a čert a samozřejmě nadílka – perníková srdíčka). Nadílka se konala v tělocvičně měšťanské školy na nově zřízeném jevišti, o jehož vybudování se přičinil zejména p. Mohelský, ředitel dřevařského závodu a dosud největší mecenáš českého školství a národních akcí ve Šternberku.

V měsíci únoru se zase začaly horlivé přípravy k důstojné oslavě narozenin prezidentových. Ochotnický kroužek nacvičil hru Václav Hrobčický z Hrobčic, v předvečer šel městem k budově okresního úřadu mohutný lampionový průvod. Jedním z řečníků byl i tajemník Schlossnikel, jenž mluvil německy a jako hlavní zásluhu prezidentovu zdůrazňoval to, že se dožil 80 let. Po průvodu byl ještě v Národním domě koncert městské kapely, v den narozenin odpoledne ve dvoraně Národního domu akademie českých škol, v sobotu večer se opakoval Václav Hrobčický. V neděli dopoledne (9. března) byl veřejnosti slavnostně předán Masarykův dům sociální péče (Oblouková ulice).

„Němci celkem oslavy 80. narozenin ignorovali, uspořádali pouze koncert v kině Saxingerově, při němž byl velmi zdrženlivý proslov náměstka starosty; hymny vůbec zahrány nebyly; oslava tato byla velmi chudíčká, studená, bez radosti. Úplný kontrast oslavy hraničářů.“

V dubnu si žactvo prohlédlo zvěřinec cirkusu Kludský a odpoledne bylo přítomno představení. Masarykova letecká liga uspořádala pro žáky velmi poutavou a poučnou přednášku Let po Moravě, které se zúčastnili téměř všichni žáci. Školáci z měšťanky si zajeli na divadelní představení Koptovy Revoluce, absolvovali exkurze do kopytárny a do tkalcovské školy, botanické a kreslířské vycházky, a už tu byl čas výletů. Aleš, Těšíkov, Mladeč, Sovinec a návštěva papíren v Alojzově pro ty mladší; Bradlo, Sovinec, Těšíkov, Zlín s prohlídkou Baťových závodů, Macocha a Brno pro měšťanskou školu.

Koncem května se hrálo žákovské divadelní představení, Dukátová semena od V. B. Plumlovské. Herci bylo 65 dětí a 5 učitelů, ostatní se starali o výpravu hry. Přišli se podívat nejenom žáci měšťanky a okolních menšinových škol, ale na další představení – k oslavě svátku matek – i rodiče. Čistý výnos byl věnován chudým dětem hraničářským.

Školní rok ukončili žáci nejvyšších dvou ročníků měšťanky a jejich učitelé pěknou žákovskou akademií.

Kroniky také vypočítávají, že žactvo hodně četlo, počet výpůjček – 2 223 knihy – prozrazuje, že jeden žák obecné školy přečetl v průměru 19 knih, na měšťance předplatilo ministerstvo Letce, Úhor a Život v přírodě a kromě toho odebírali školáci i různé další časopisy. Svůj časopis Náš cíl vydával dívčí 4. ročník.

Žáci obecné školy uspořili na úsporné lístky 7 620 Kč (79 žáků, tj. asi polovina ze všech). Množí se dary občanů a institucí oběma školám: knihy, obrazy, vycpaniny a hry. Učitel Cabák se oženil s učitelkou Halířovou a učitelka Kubisová se po provdání jmenuje Kovaříková.

Ještě jedna událost zasáhla do života české menšiny:

„29. května konal se hraničářský sněm ve dvoraně Národního domu, na němž bylo referováno o současných poměrech na Šternbersku a stanoveny byly směrnice dalšího postupu. Požadavky byly shrnuty v obsáhlé rezoluci, kterou účastníci sněmu přijali. Soubor referátů i rezoluce jsou vydány v brožuře Naše Šternbersko.“

Dům na Obloukové ulici č.p. 45. Dne 9. 3. 1930 zde Okresní péče šternberská otevřela Masarykův dům sociální péče. V české knihovně, která sem byla přemístěna z Národního domu, zde jako knihovník pracoval učitel Jaroslav Kořalka.

obr. 18

Školní rok 1930 – 1931

Opět roste počet žáků obecné i měšťanské školy, přestože nová měšťanka ve Vésce odvedla hodně dětí z Dolan, Bělkovic a Laštan (přes 50 žáků). Navštěvují tedy šternberskou školu měšťanskou žáci z města, ze Lhoty, Lužic, Hnojic, Mladějovic, Babic, Moravské Házové, Bohuňovic, Trusovic, Hlušovic a Rybníčku, i zbytky z Laštan, Bělkovic, Dolan.

„Učební kurz, rozdělený dle pohlaví, je letos zvláště silný, tj. čítá úhrnem 45 žáků. Němečtí rodiče, uznávající potřebu státního jazyka, přivádějí své děti do české měšťanky po 14. roce jejich věku. Tak se stalo, že do 3.b přijato pět absolventek německé měšťanky, do 4.b pět absolventek německé školy obchodní v Olomouci. Podobně naše bývalé žačky učebního kurzu (4.b) navštěvují letošního roku 3. třídu zdejší německé školy měšťanské.“

V druhém pololetí bylo zavedeno vyučování nepovinné němčině ve 4. a 5. třídě obecné školy.

V listopadu odchází na nové působiště z obecné školy učitel Cabák (z měšťanky jeho žena Halířová-Cabáková), na jeho místo byl ustanoven František Kubát. Měšťance ubyl ještě kandidát profesury Sobol, během roku však škola získává nové síly, Ludmilu Syrovátkovou, Josefa Cermana, Jindřišku Kubínovou (byla ale zproštěna služby pro nemoc, za ni pak nastoupila Božena Lattová).

V září 1930 se konala schůze rodičů, aby se ustavilo rodičovské sdružení. Funkce výboru rodičovského sdružení přenesla se na místní školní výbor, který byl proto rozšířen o 2 zástupce rodičů a 1 zástupce učitelského sboru.

V říjnu byla opakována dětská divadelní hra Dukátová semena ve dvoraně Národního domu a pak s ní byl uspořádán další divadelní zájezd k ochranitelce zdejší české menšiny v Prostějově. Úspěch zájezdu, zejména divadla, byl všestranně uspokojivý, pěkný byl i finanční výsledek. Při osvobozenecké nadílce se dětem všech tří škol rozdala obuv za 2 360 Kč (na slavnosti vánočního stromku pak šatstva za 4 063 Kč). Sbirka mezi dětmi na Dětský den vynesla 175 Kč. Tento obnos byl odevzdán Zemské péči o mládež v Brně. – Mléčná akce také pokračuje. Okresní péče o mládež se sociální pracovníci, učitelkou Fr. Bubeníkovou-Láznickovou rozdává denně teplé mléko chudším dětem, zámožnějším prodává za poplatek. Za tři měsíce byly rozdány 1 534 litry mléka (120 dětem), náklad činil 2 544 Kč.

28. říjen se slavil společnou akademií a místní ochotníci zahráli pro žactvo Karla Havlíčka Borovského. Tradicí se už staly mikulášská nadílka perníková a slavnost vánočního stromku. Loutková hra Kouzelná písňalka se hraje dvakrát, dostavilo se kromě žactva i dosti dospělých. K narozeninám prezidenta republiky připravili akademii žáci měšťanky, ostatní se spolu s rodiči zúčastnili jako diváci. Během roku jsou v kině paní Hessové promítány školní filmy: obecná škola viděla Život na Labi, Se Sven Hedinem pustinami Asie, Lov tygrů a Plukovník Švec. (Tento film byl také prvním českým celovečerním filmem, promítaným ve Šternberku. Večer byl uveden pro dospělé a účast hraničářů z města a okolí byla velká.) Divadelní společnost z Moravské Ostravy (Moravskoslezská družina divadelní) přijela do Šternberka se dvěma hrami: Honza a Kašpárek na cestách a Švec Ivánek princem.

Divadelní hra „K. H. Borovský“ v provedení šternberských ochotníků. obr. 19

Kromě exkurzí se žáci měšťanky rozjeli do Olomouce na představení cirkusu Gleich. Svátek matek slavila obecná a mateřská škola programem v Národním domě (děti pak rozdaly maminkám srdíčka zhotovená v ručních pracích výchovných), měšťanská škola akademií.

Obecná a mateřská škola připravila další dětské divadlo, Fischerové-Kučerové Když hračky oživnou. Druhé představení zahrály děti pro dospělé, jejich návštěva však byla nepatrná. Ba nebyli v divadle ani někteří z rodičů, jejichž děti účinkovaly. To určitě chuti k práci malým ani velkým hercům nedodalo.

Dětská veselice obou mateřských a 1. třídy končila zase párkovou trachtací, již platili rodiče a odbor Národní jednoty. Měšťanka se rozloučila se školním rokem další akademií. Obzvláště se líbila jednoaktovka obou 4. ročníků Princ se zlatou hvězdou na čele.

Olomoucký inspektorát, který oslavoval 10. výročí svého trvání, uspořádal v Národním domě v Olomouci výstavu žákovských prací menšinových škol. Obě školy šternberské ji obeslaly svými pracemi

a učitelé a starší žáci ji také navštívili. Těšila se velké pozornosti obecnstva a měšťanské školy bylo novinami tlumočeno plně uznání.

Malí výletníci směřovali letos na Kopeček, na Úsov, do Olomouce a na Kopeček, ale 3. až 5. třída si prohlédla i šternberský hrad a byla poučena o jeho založení, majitelích, vzácných památkách, „z nichž je zřejmo, že hrad i okolí bylo původně české“. Starší školáci byli na Bradle, na kyselce, v Hranicích a na Helfštýně, v Brně i na Macošce, ve Valašském Meziříčí, Rožnově, Frenštátě a na Radhošti, pěšky na Pradědu; v Praze a na Karlštejně.

Žáci podle záznamů kroniky pilně spořili – 68 žáků obecné školy ušetřilo 6 638 Kč, pilně četli – na obecné škole přečetlo 149 žáků 2 161 knihu, tj. 14 knih na žáka, žákovská knihovna měšťanky už měla 456 svazků a 192 čtenáři přečetli 6 742 knihy (35 knih na žáka, to je výsledek úctyhodný!). Ministerstvo předplatilo pro měšťanku dva výtisky Malých novin, Úhor, Letce, pro učitele Pedagogický věstník, Hudbu a školu, kromě jiných cenných děl, jež zapsány jsou do inventáře učitelské knihovny. Ta se rozrostla na 207 exemplářů. Také obecná škola dostala knihy, mapy, obrazy apod. od ministerstva, Státního nakladatelství, Národní jednoty a soukromníků.

„S novými nadějemi, s novou silou v další školní rok!“

obr. 20

Plakety vydané

u příležitosti otevření českých škol v Lužicích (1927) a Mladějovicích (1928)

Školní rok 1931 – 1932

Obecné škole přibýly 4 děti, zato měšťance 30! Počet tříd se nezměnil, učitelský sbor jen na měšťanské škole: odešli kandidáti Cerman a Lattová, odborný učitel Zanáška, nově ustanoveni jsou Markéta Marxová, Marie Jirsáková, Václav Voráček, Marie Günterová, na výpomoc Františka Spurná. Na obecné škole vypomáhal jeden měsíc Frant. Horák. Pouze na 5 dní nastoupil František Talafous.

Mléčná akce začala letos už od 1. října; děti dostávaly 1/4 l mléka, nemajetné zdarma, ostatní za režijní poplatek. Náklad hradí Okresní péče o mládež ze subvence, rodiče a městská rada přídělem poukázek na mléko z akce ministerstva sociální péče. Na osvobozenickou nadílku dává místní odbor Národní jednoty 1 850 Kč, na vánoční nadílku spolu se svým ústředním výborem přes 3 000 Kč. Okresní úřad ve Šternberku organizuje spolek pro péči o nezaměstnané a členové učitelských sborů podle možnosti akci spolku vydatně podporují.

28. října uspořádala obecná škola samostatnou oslavu. Účast rodičů a hostů byla velmi četná, program pestrý a dobře provedený, celkový ráz oslavy velmi důstojný. Odbor Národní jednoty hrál k výročí Dvě ukolébavky Gabriely Preissové. Tělocvičná jednota Sokol v Přerově převzala ochranitelství zdejší jednoty. Hraničářům byla přislíbena vydatná podpora jak finanční, tak i morální. Je to vzpruha k další činnosti. Však byla také hned v únoru pořádána ve dvoraně Národního domu sokolská besídka, při níž účinkovali také někteří žáci a zákyně školy.

Na mikulášské nadílce děti přednášely a tančily a zahrály dvě zdařilé jednoaktovky. Tehdy i na slavnosti vánočního stromku byly děti poděleny pečivem, cukrovím, ovocem. O Vánocích sehrály děti z vojenského plicního ústavu v Národním domě hru Ubrousku, prostři se! Divadlo bylo pěkné, účast ale velice slabá. V lednu a únoru se představili loutkáři dvakrát Pokladem z Kašpárkova hradu, divadlem Kašpárek učí Matěje, dvakrát Honza hledá Kašpárka a Honza doktorem. Do olomouckého městského divadla se vypravila 4. a 5. třída na pantomimu Z pohádky do pohádky. 7. března oslavily děti obecné školy opět samostatným programem.

„2. a 3. dubna zúčastnily se děti dětského divadla Tajemný ostrov, které v Národním domě pořádala místní skupina Katolické omladiny, některé děti účinkovaly. Dětská divadelní představení až dosud pořádala pouze škola; jako účinkující byly brány děti, které projevovaly zájem i schopnosti; při tomto divadle poprvé pořadatelé vybrali za účinkující pouze děti, jejichž rodiče jsou příslušníky politické strany lidové, neb aspoň s touto stranou sympatizují. „Politikaření“ vneseno je už také mezi mládež školní; důsledky se projevují. Děti na sebe vzájemně pokřikují: „Kdo chceš dělat pánům vola, dej se zapsat do Sokola!“ „Čtvrtého července na strahovských hradbách, cvičili tam orli na zlámaných bradlách; jeden spadl na břuch, druhý křičel: Zdař Bůh!“ Poměry, které se takto tvoří, nebudou ku prospěchu společných zájmů.“

Měšťanka nacvičila v tomto školním roce pět akademií: k výročí samostatnosti, k narozeninám TGM, k narozeninám J.W.Goetha, k Svátku matek a akademii na rozloučenou.

Děti obecné a mateřské školy pořádaly Den matek v Národním domě. Starší se zúčastnili zdařilé přednášky se světelnými obrazy Lety Moravou, uspořádané místní odbočkou Masarykovy letecké ligy.

Žactvo měšťanky navštívilo zemědělskou výstavu v Olomouci, film Afrika mluví, divadelní představení ve Šternberku Lešetínský kovář, v Olomouci divadlo F.L.Věk, Pohádku zimního večera a Z pohádky

do pohádky, v Uničově si některé třídy prohlédly cukrovar, lihovar a měšťanku, v Olomouci plynárnu a ve Zlíně Baťovy závody. Dívčí třídy si uspořádaly začátkem prosince mikulášskou besídku.

„8. května zúčastnili se někteří žáci se svými rodiči velké národní pouti, pořádané Národní jednotou na kopci Bradle za Uničovem. Zde byly tlumočeny a zdůvodněny požadavky hraničářů severomoravských a poukázáno zejména na protistátní činnost Němců – hakenkreuzlerů. Pouť tato působila mohutným dojmem.“

Na výlet se jelo autobusem do Úsova, Bouzova, Mladče a Litovle, kde si žáci prohlédli pivovar a městské muzeum. 3. třída šlapala do Bělkovického údolí, ti nejmenší jen do Aleše. 5. třída byla i v místním muzeu. Výlety měšťanské školy byly v tomto roce většinou jenom jednodenní, do nejbližšího okolí (až na výlet na Valašsko a Jeseníky), od nákladnějších výletů na 3 – 5 dní se pro nezaměstnanost a krizi upustilo.

66 žáků obecné školy uspořilo 5 514 Kč a bylo vypočítáno, že celkové vklady žáků 5. třídy za dobu jejich docházky do obecné školy činí 12 092 Kč, na jednoho střadatele připadá průměrně 1 007 Kč (pravidelně šetřilo ale ze 40 žáků jen 12). 147 čtenářů si vypůjčilo 1 764 knihy (průměrně 12 – 13 na žáka), na měšťance přečteno ve všech třídách (bez žáků německé národnosti) 5 833 knih (21 kniha na žáka).

„Počet přečtených knih byl by větší, kdyby žáci měli nových knih dostatek. Koncem školního roku 4. ročníky nečtou, protože je mají už přečteny všechny.“

... Ač žákovská knihovna vzrostla dary ministerstva na 470, učitelská na 233 svazky a ministerstvo předplácí 6 časopisů. Obecná škola dostala také další dary od spolků a soukromníků.

Kronika obecné školy se zde zmiňuje i o důležitých událostech v české menšině:

„Na podzim konaly se volby do obecního zastupitelstva ve Šternberku; čeští voličové uhájili tytéž pozice jako při volbách posledních, jsou zastoupeni dvěma členy. Byly dvě kandidátní listiny: České volební skupiny a České sociální demokracie. V květnu konaly se volby do obecního zastupitelstva ve Lhotě, při nichž čeští voličové získali rozhodnou většinu a uhájili takto dosti nejistou pozici v předměstské obci Lhotě. – Na jaře toho roku byla zahájena akce pro stavbu kolonie 16 rodinných domků na pozemku před ústavem choromyslných. Stavební pozemek zakoupil od země Moravskoslezské místní odbor Národní jednoty. – V druhé polovici května byla založena místní odbočka československého Orla.“

„Pro přílišné rozvrstvení celkem nevelikého počtu českých hraničářů na různé strany politické není toho zájmu a nadšení pro společné úkoly, jako bývalo v prvních dobách po převratu, proto také postup české věci ve Šternberku je zvolněný. Schází více srdečnosti a vzájemné důvěry, jako bývalo dříve. Práce veřejných činovníků je hodnocena nikoliv podle kvality, nýbrž dle toho, zda činovník je příslušníkem té či oné strany politické, toho či onoho vyznání náboženského, té či oné třídy společenské. Uplatňuje se tu latinské úsloví *Divide et impera* bohužel v neprospěch české věci. Účinek jeví se zřetelně ve veřejné činnosti a podnikání veřejném. Snad v budoucnu „po přejítí vichřic hněvu“ a vzájemné nevraživosti vše k lepšímu se obrátí. Nazdar!“

(Divide et impera = Rozděľuj a vládni!)

Školní rok 1932 – 1933

O prázdninách zemřel obětavý nenáročný hraničářský pracovník Josef Gavlas. Byl prvním předsedou místního školního výboru a přičinil se o založení a rozšíření české školy.

Počet žactva obecné školy se příliš nemění, měšťanka, která vstupovala do druhé desítky let svého trvání, dosáhla ale v tomto roce nejvyššího počtu žáků od svého založení (365).

„Tak byla dokázána zdejším německým spoluobčanům potřeba měšťanské školy jak pro město, tak pro české okolí... Pravou obětí je docházka dětí z Moravské Huzové, Stádlá, Hnojic, Bělkovic, Lašťan a z Lipiny. Ani vyspělý člověk by se nezavázal k podobné oběti – po celé tři roky, eventuelně čtyři!“ *(Chodilo se pochopitelně většinou pěšky.)*

Protože přibýlo téměř 80 žáků, nebylo možné umístit je v dosavadních 9 třídách. Bylo požádáno o povolení poboček. Pro 9 tříd bylo školního nábytku dosti, pro nové dvě třídy nebyly ani učebny, ani nábytek. Pro jednu třídu byla adaptována dílna pro ruční práce chlapecké ve sklepě, pro druhou určena sborovna (původní jídelna). Sborovna prozatím přestěhována do 4. kabinetu vedle ředitelny, ač to bylo umístění velmi nevhodné, žáci se tam cvičili v psaní strojem. Lavice byly objednány.

Hned v říjnu byla znovu zahájena mléčná akce (z prostředků Okresní péče o mládež, příspěvků rodičů a soukromých darů). Mléko se dávalo až do konce školního roku, za říjen bylo např. spotřebováno 845 l mléka v ceně 1 267 Kč. Na doporučení inspektorátu je v lednu, únoru a březnu vydávána o přestávce v 10 hodin i polévka. I děti z rodin dobře situovaných si polévku velmi rády předplácují. V lednu bylo spotřebováno 500 l mléka (750 Kč) a 446 l polévky (360 Kč).

V týdnu propagace mléka a mléčných výrobků si žáci vyšších tříd prohlédli zařízení zdejší mlékárny. Mlékárna darovala žákům 4 bochníky chleba, 9 kousků másla, čtyři druhy sýra, 40 l mléka (kromě pohádkového propagačního materiálu) a z toho byla dětem ve škole připravena vydatná svačina.

O osvobozenickou nadílku postarala se Národní jednota částkou 880 Kč, na vánoční přispěla – spolu s českými obchodníky Hambálkem a Haselmannem, 1 200 Kč. Množí se dary korporací, firem, redakcí časopisů, politických organizací a spolků českým školám – pomáhají penězi, knihami a brožurami, učebními pomůckami a ošacením pro potřebné žáky.

Učitelé školy zase upisují značné částky na Státní půjčku práce (5 učitelů obecné školy např. 3 100 Kč).

V září se většina žactva i rodiče zúčastnili oslav Tyršových (100. výročí narození), které pořádala místní sokolská jednota v Národním domě.

Kočující herci sehráli dětem maňáskové divadlo Kašpárek na cestách, místní ochotníci hráli pro žactvo Vrchlického Noc na Karlštejně, připravenou k oslavě státního svátku. Žáci obecné a mateřské školy naopak nachystali pěknou a důstojnou besídku, na níž byla početná účast rodičů. Rovněž měšťanka nacvičila slavnostní akademii.

Oslava 28. října nebyla ale docela klidná.

„V noci z 27. na 28. října provokativním způsobem byla potřísněna reliéfní výzdoba v průčelí obecné školy. Neznámí pachatelé vychrstli několik lahví olejovité tmavé tekutiny a tím reliéf velmi zle poškodili. Za noci z 29. na 30. října byl znečištěn lidským lejmem výklenek, v němž jsou tlačítka elektrických zvonků do bytu ředitele a řídícího učitele. Četnictvo zahájilo sice usilovné pátrání, dosud však bezvýsledné. Zdá se, že dávní nepřátelé státní myšlenky československé opět svou nenávist tak hanebným způsobem projevíli. Městská rada i veřejnost německá tyto klukovské kousky důrazně odsuzuje.“

„Zvláštní kapitolou tohoto školního roku jsou krádeže v budovách obecné i měšťanské školy nejen ve Šternberku, ale i v jiných městech severní Moravy (Šumperk, Uničov aj.).“

Žákyně německé školy ukradla z věšáků na školní chodbě dva svetry, jednou vnikli zloději v noci do kanceláře řídícího učitele a do zásuvky stolku v mateřské škole, třikrát se vloupali do kanceláře a kabinetů měšťanské školy a vždycky ukradli peníze a značné množství cenných předmětů, státních i soukromých. Pro poslední krádež byl vyšetřován šternberský Němec.

„Mnohé věci budou vráceny... Je příznačné, že tyto krádeže byly provedeny zde i jinde pouze ve školách menšinových. Snad odlesk výchovy v duchu hitlerismu!!“

V prosinci sehrály děti za přispění členů ochotnického kroužku dětské divadlo, Průchovo Nesem vám noviny...

„Návštěva byla prostřední –zjev to při všech veřejných produkcích stále se opakující; příčinou je snad všeobecná tíseň hospodářská, nezaměstnanost, snad i příčiny jiné: netečnost, nepochopení, neporozumění.“

Mikulášská nadílka a slavnost vánočního stromku byly vítanou příležitostí k třídním besídkám, hlavně u těch malých a u dívčích tříd.

K narozeninám TGM nacvičila měšťanka slavnostní akademii, místní ochotníci Hilbertovu divadelní hru Druhý břeh.

Oslava Dne matek byla opět oddělená, zvlášť mateřská a obecná škola, měšťanka měla akademii. (Další se pak konala ještě na rozloučenou se žáky 4. ročníků.)

Odbor Klubu českých turistů připravil přednášku se světelnými obrazy Beskydy v létě a v zimě, starší byli na Obrazech z Bezručova kraje, Obrazech z Rumunska a zfilmovaných Psohlavcích, všechno žactvo bylo pozváno na propagační film Sokolský slet v Praze, který bezplatně promítla odbočka Radiojournalu v Brně. Žáci měšťanky

byli třikrát v Olomouci v divadle: na Psohlavcích, Snu noci svatojanské a Svatém Antoníčkovi.

Na fotografii uložené v SOKA Olomouc je uvedeno, že se jedná o třídu české školy ve Šternberku z roku 1932. obr. 21

Žáci 5. třídy šli na exkurzi do Lužic na statek p. Frištenského a koncem června se rozběhli školáci po výletech, zase jen krátkých, většinou přesích: do Aleše, na Svatý Kopeček, na Slovinec, ke kyselce, do Bělkovického údolí a na Jedovou, k Rešovským vodopádům, do Dolního Žlebu. Jelo se jen do Teplic u Hranic, na Praděd a do Zlína. Hodně se četlo – na obecné škole průměrně 10 – 11 knih (163 čtenáři, 1 868 knih), na měšťance 21 – 22 knihy (7 392 výpůjčky). Učitelská knihovna měšťanky se rozrostla na 278 svazků, žákovská na 474 svazky (z nichž však téměř 40 bylo navrženo pro opotřebení k vyřazení). Zdarma dostávali žáci 6 výtisků Mladého světa, učitelský sbor 3 časopisy. 50 střadatelů obecné školy naspořilo 3 355 Kč.

Ještě jedna významná událost zasáhla do života českých škol:

„25. června konal se ve Šternberku sokolský slet župy olomoucké u příležitosti oslav 10. výročí založení jednoty Sokol ve Šternberku. Slet byl mohutným projevem českého živlu, několikatisícový průvod městem zůstane všem účastníkům dlouho v paměti. Čechové zdejší valnou většinou účastnili se příprav sletu a projevíli svoje sympatie s myšlenkou sokolskou. V budově obecné školy bylo ubytováno přes 800 žactva (hochů). Po slavnostním otevření obecné školy, která se konala 2. září 1923, byl župní slet sokolský největším veřejným podnikem Čechů ve Šternberku. Jak účast – tak i průběh sletu byly nad naše očekávání, ač počasí zrána bylo velmi nepříznivé. Jen dál a dál, výš a výš...“

Další z míst kam směřovaly školní výlety – Těšíkovská kyselka v období mezi světovými válkami.

obr. 22,23

Školní rok 1933 – 1934

Obecnou školu navštěvují v tomto školním roce 184 děti, mateřskou ve Šternberku 45 dětí, mateřskou ve Lhotě 14 dětí. Zato na měšťanku přistoupilo dalších 40 školáků: 404 žáci z 20 osad. To je počet, jehož dosud dosaženo nebylo. Někteří docházejí z vesnic vzdálených 6 – 9 km, proto také na podzim a na jaře téměř 100 žáků přijíždí na kole.

Ač počet žáků vzrostl, žádost o povolení pobočky byla zamítnuta. Místnosti naprosto nestačí, zase se učí ve sklepní dílně a ve sborovně. Ani lavic se nedostává. Žáci sedí i na židlich za stolky pro ruční práce dívčí. Zato však vznikla naděje – jednalo se o místnosti v budově německé tkalcovské školy, do níž chodilo jen 7 žáků! (později budova učňovské školy Chronotechny v parku.)

Žáků přibýlo, učitelů ubývá. Místo nadpočetného učitele bylo zrušeno. Šetří se. Odchází V. Voráček, zatímním učitelem je jmenován Jan Šmidák, dosud správce školy v Dětrichově (zemřel 1976 v Brně), Klement Introvič je přikázán jako správce školy do Lužic (prý jen do února, zůstal tam však až do konce školního roku). Počet nekvalifikovaných sil se ale stále menší – v dohledné době budou všechna místa obsazena aprobovanými silami.

Učitel Kubát z obecné školy nastupuje vojenskou službu, přichází Leopold Kubeš, Marie Bubeníková je přeložena do Čech a na její místo přichází Drahomíra Herzlíková jako zatímní pěstounka.

Počet žakovských akademií měšťanské školy byl stejný – k 28. říjnu, 7. březnu, v květnu to byla oslava Smetanova a Dvořákova (na večer připravil v Národním domě program pěvecký a hudební kroužek Národní jednoty), koncem června se akademií loučily žáčky 4. třídy. Besídky mikulášské a vánoční si pořádala každá třída samostatně.

Jako v minulých letech, tak i v tomto školním roce navštívilo žactvo divadlo v Olomouci a zhlédlo Radúze a Mahulenu, Pohádku o hloupém Honzovi, Plukovníka Švece a Prodanou nevěstu.

Z promítaných filmů se těšil největší pozornosti Písničkář. Besídky byly zase konány dvě.

2. prosince byla znovu vyloupena ředitelna a sborovna.

Výlety měšťanky byly opět jen jedno až dvoudenní: Vysoká Roudná, do Karlovy Studánky a na Praděd, do Rýmařova, do Brna a na Macochu. Počasí jim ale vůbec nepřálo. Obecná škola putuje do Aleše, na Sovinec a do Mladče a Litovle.

352 čtenáři přečetli 9 803 knihy a průměrně 28 knih na žáka, na obecné škole 179 čtenářů 1 769 knih, tj. 9 – 10 knih na žáka. O doplňování školní knihovny i o nadílky se stará kromě Okresní péče o mládež a odboru Národní jednoty řada dárců veřejných i soukromých.

V říjnu byla jako léta předešlá opět zahájena akce mléčná a polévková. Polévka se podávala téměř do konce března, mléko do konce května. Na osvobozené nadílce bylo rozdáno 20 párů obuvi, na vánoční ošacení za asi 1 200 Kč.

Při ustavující schůzi rodičovského sdružení obecné školy se rodiče rozhodli zahájit sběrací akci na zakoupení školního rádia. Nejmenovaný dárce věnoval např. dva úpisy „Půjčky práce“ po 200 Kč. 30. září byla na oslavu 10. výročí otevření nové školní budovy obecné školy sehrána Kvapilova Pohádka o princezně Pampelišce.

Účinkovali členové učitelského sboru a členové divadelního kroužku Národní jednoty.

Bohatá a zajímavá byla tentokrát oslava 15. výročí založení Československé republiky. V předvečer šel několikatisícový lampionový průvod městem – za účasti občanů obou národností – poprvé za 15 let trvání státu! Kromě akademie měšťanky byla připravena besídka mateřské a obecné školy, hojně navštívená.

Večer sehrála Jednota divadelních ochotníků z Olomouce historickou hru Na Valdštejnské šachtě. Morální úspěch hry byl překvapující, hra přinesla našim hraničářům novou vzpruhu do práce.

29. října se konal sraz Sokolstva okrsku; průvod sokolů pochodoval se zpěvem ke školní budově. Odpoledne pořádal odbor Národní jednoty mohutnou pietní oslavu – odhalení pomníku na městském hřbitově k uctění památky dvou vojáků, kteří padli při revoltě za Sudetenland (4. března 1919). Byli při tom rodiče a příbuzní obou. Průvod šel od nádraží na hřbitov, kde po projevu ředitele Adolfa Kubise zapěl olomoucký kroužek legionářů dva sbory a letec spustil věnec na hrob vojáků. V ochranu přebírá pomník velitel vojenského plicního ústavu. Aby bylo možno uctít památku padlých pomníkem, konala se po řadu let sbírka, o níž se přičinil zejména Metoděj Krampol. I vojsko přispělo značným obnosem (8 000 Kč). Pomník, dílo akademického sochaře Pelikána z Olomouce, budil pozornost a obdiv všech. (Je to socha Svobody, rozbitá Němci a po válce znovu opravená mistrem Pelikánem. Je nyní umístěna v parčíku proti kinu.)

25. a 26. listopadu konaly se jubilejní oslavy 50. výročí založení prvního českého spolku ve Šternberku, Moravana, a 25. výročí trvání zdejšího odboru Národní jednoty. Při této příležitosti sehráli ochotníci Národní jednoty drama bratří Mrštíků Maryšu.

Na jubilejní slavnostní schůzi zazpíval olomoucký pěvecký sbor Šestnáctka. Zasloužilým osobám byly rozdány diplomy čestného občanství. V prosinci uspořádal Okresní osvětový sbor v kreslírně měšťanky výstavku knih, rukopisů, obrazů a plastik. Proslov měl spisovatel – učitel Josef Koudelák. Byl to první český podnik toho druhu ve Šternberku. Účast byla bohužel – kromě školáků – dosti slabá.

V tomto pololetí zhlédly děti obecné školy filmy Karel Havlíček Borovský, Písničkář a O brannosti národa, pak přednášku se světelnými obrazy Středozevní moře, koncem května film Zem spieva, v červnu byly děti na představení cirkusu Barum a ve zvířinci, ve zdejším zámku lichtenštejnském a v městském muzeu.

Zatímco měšťanka pořádala k 7. březnu akademii, všechny třídy obecné školy si připravily vlastní programy. Hraničáři oslavili narozeniny pana prezidenta účastí na divadelní hře se zpěvy Z českých mlýnů; účinkoval divadelní, pěvecký i hudební kroužek Národní jednoty.

6. května zúčastnili se žáci v průvodu rodičů velké národní pouti na Bradlo. V květnu hrály děti obecné školy dvakrát divadlo Zlatá nit V. B. Plumlovské, jednak k uctění památky zemřelé autorky (†31. března 1934 v Olomouci) – pro žactvo z města i okolí, po druhé ke Dni matek.

24. května půjčila firma Hanisch škole radiopřijímač, aby mohli žáci sledovat celý průběh volby prezidenta na Pražském hradě. Večer téhož dne šel městem lampionový průvod za účasti občanů obou národností. Projely v obou řečech, pěvecký sbor, hymny...

„Slavnost byla spontánním projevem radosti občanstva, že opět byl zvolen p. prezident Masaryk, jehož osobnost je nadějí a zárukou dalšího klidného rozvoje naší republiky. Chceme věřit, že radost i občanů německých je upřímnou.“

59 dětí a 35 dospělých se v květnu vypravilo na třetí propagační zájezd za Zlatou nití do Prostějova. Přijeli bohužel v nevhodnou dobu, v tentýž čas byl v Prostějově zájezd dětí a učitelů z Podkarpatské Rusi, ruští zpěváci, zájezd členů Národního divadla z Prahy aj. Finanční výsledek nebyl tak velký jako u zájezdů v letech minulých, vzájemné pěkné vztahy mezi ochraniteli prostějovskými a hraničáři ovšem utužil.

Koncem školního roku se schází komise, která má prohlédnout místnosti v budově stavitele Čundrla (jeden z rodinných domků proti psychiatrické léčebně), v nichž má být umístěna expozitura zdejší školy, do níž by chodily děti 1. až 3. ročníku ze Lhoty. Ti starší by opět chodili do školy kmenové ve Šternberku. Komise shledala, že místnost je k zatímnímu umístění vhodná.

Rohový dům je obchod se smíšeným zbožím – koloniál – Eduarda Haselmann, který byl jedním z mála, kteří podporovali české školy ve Šternberku. obr. 24

Školní rok 1934 – 1935

Protože je život obou škol – a život české menšiny – stále bohatší a složitější, zápisy obou kronik obsáhlejší, a samozřejmě i samostatnější, bude třeba sledovat záznamy rovněž samostatně a více chronologicky.

Obecná škola se školami mateřskými:

Počet dětí se v průměru nemění, mateřská škola ve Lhotě má už 17 žáků. Jednou z žaček byla i Věra Nováková, dcera lékaře a ředitele vojenského léčebného ústavu, později provdaná Jordánová. Navštěvovala později i šternberskou českou měšťanku, ale krátce, rodina musela Šternberk v době záboru Sudet opustit.

18. září byla vskutku otevřena lhotecká expozitura zdejší školy. Měla se stát důležitým činitelem ve zněmčené Lhotě. Zatímním učitelem byl jmenován František Opletal.

V učitelském sboru na kmenové škole došlo ke změně. Učitel Kubeš odešel a na jeho místo přišla učitelka Aloisie Kořalková, která dosud vyučovala na měšťanské škole.

V září byla na obecné škole instalována čtyřlampovka Philips, zařízení pro poslech bylo upraveno ve třech učebnách 1. poschodí a v jedné v přízemí. Sbírkou se získalo 1 300 Kč, nábytek za 700 Kč byl uhrazen bezúročnou půjčkou.

Ihned v říjnu sledovaly děti ve školním rozhlase pohřební akt jugoslávského krále Alexandra a francouzského ministra Barthoua, zavražděných při marseilleském atentátu.

Slavnostní akademii k výročí státní samostatnosti připravili společně členové pěveckého kroužku Národní jednoty a žactvo obou českých škol. Předvedli ji dvakrát, žactvu a veřejnosti. Večer 27. října sehráli členové divadelního kroužku Herrmannova Kondelika a Vejvaru. I německé obyvatelstvo oslavilo 16. výročí vzniku Československé republiky slavnostním shromážděním a proslovem s hudebním programem.

Osvobozeneckou nadílku za 1 226 Kč obstaral místní odbor Národní jednoty. Mléčná a polévková akce byla opět zahájena už v říjnu; mléko odebírá 70 dětí, polévku 60 z obecné a 86 z měšťanské školy. Zdarma byly podělovány děti 14 rodin nezaměstnaných. Denně se ve sklepě obecné školy vařilo asi 120 l polévky.

Žáci byli pozváni na filmy Bouře nad Tatrami, Návrat prezidenta Masaryka r. 1918, soubor vlastivědných filmů Prezident Masaryk na Moravě, Pohřeb Štefánikův, Vzhůru do Jugoslávie, Města ve Francii, Mezi nebem a zemí, záchrana v Alpách a Umění na ledě. Klub českých turistů připravil pro děti v kreslirně měšťanky přednášky se světelnými obrazy Naši v Americe, Po Dunaji k Černému moři, Na slunný jih, Na Podkarpatské Rusi, Mezi Eskymáky, Vojna školou života (uspořádala Čs. obec legionářská), Cesta kolem světa a celovečerní film Dvanáct křesel s Vlastou Burianem.

Okresní osvětový výbor pořádal Výstavu dobré knihy a radio-přijímačů, koncem června si prohlédli žáci všech tříd i mateřské školy výstavku ručních prací kandidátek učitelství na mateřské škole ve zdejším klášteře školských sester.

Členové učitelských sborů hráli pro děti loutková divadla Princ medvěd a Kašpárek hledá Honzu a Za prezidentem. Rovněž pracovní komise žen při straně národních socialistů připravila své loutkové divadlo pro školní mládež Proč se šklebí satan vztekle. Vedoucí je rovněž učitelka, Vlasta Košťanská.

Pěvecko-hudební akademií vzpomněl odbor Národní jednoty 100. výročí vzniku státní hymny Kde domov můj?

7. března vzpomněli žáci ve třídách 85. narozenin TGM, poslouchali též program z rozhlasu, slyšeli z gramofonové desky proslov pana prezidenta. Na ukončení oslavy byly všechny děti pohoštěny. V předvečer svátku šel městem lampiónový průvod. Spoluúčinkovaly dvě kapely a pěvecký kroužek Národní jednoty.

Ochotníci Národní jednoty sehráli Popelku Patsi s plným úspěchem a za velké účasti obecnstva.

Četnou účast měl i program obecné a mateřské školy ke Dni matek.

Školní rok zakončila obecná škola vlastivědnými vycházkami do Aleše, na Svatý Kopeček, na Úsov a na kyselku.

Malí čtenáři přečetli 2 181 knihu, tj. v průměru 13 knih na jednoho žáka.

Šternberští učitelé byli hluboce dojati předčasnou smrtí šestačtyřicetiletého inspektora českých menšinových škol Kazimíra Šitavance. Zemřel v Brně na rakovinu páteře. Stál u kolébky téměř všech menšinových škol okresu. Byl převezen do Prahy a pohřben na vyšehradském hřbitově poblíž hrobu Smetanova. Odbočka obce legionářské svolala do Studentského domova smuteční schůzi, rovněž Jednota menšinového učitelstva se sešla ve Šternberku ke smuteční členské schůzi.

Kronika se zmiňuje také o veřejném životě:

20. ledna se konala v Národním domě výroční valná hromada. Jednání bylo velmi rušné pro rozvrstvení členstva v různé strany a frakce politické. Bylo tu asi 230 členů a hostů. Učinilo se zde důležité usnesení o stavbě budovy na pozemku ve Lhotě před ústavem pro choromyslné. V budově by byly umístěny obě české školy lhotecké – expozitura a mateřská školka; náklad stavební by činil asi 150 000 Kč, nesl by ho místní odbor Národní jednoty, ústřední výbor by věnoval asi 20 000 Kč. Tímto činem chtěl odbor trvale oslavit 50. výročí trvání Národní jednoty pro severovýchodní Moravu, které připadlo na den 28. června 1935. A opravdu – koncem června se dokončovaly poslední práce na budově, jež měla být v září slavnostně předána veřejnosti.

Značný rozruch způsobily květnové volby do parlamentu, do senátu, do okresního a zemského zastupitelstva.

„Příslušníci skupin politických se snažili pro svou stranu získat co největší počet voličů, při čemž docházelo k osobním půtkám a útokům slovním i novinářským. Ve Šternberku ze všech skupin obou národností největší počet hlasů soustředila strana Konráda Henleina. Čeští voličové rozvrstvi se při volbách asi na 5 skupin.“

Měšťanská škola:

Počátkem školního roku odešel do výslužby ředitel Adolf Procházka a zastupujícím ředitelem jmenovalo ministerstvo Hynka Smékala. Na nové působiště odchází učitel Železný a Günterová, přichází Františka Schwarzová a Rudolf Piska, vrací se Klement Introvič.

„Učitelský sbor tvořil v celém roce vzorné pracovní společenství... Učitelé jsou členy a funkcionáři místních, okresních a zemských spolků a institucí.“ *(František Lázníčka, starosta Sokola a předseda Okresního osvětového sboru, J. Kořalka, dirigent pěveckého sboru, K. Introvič a L. Syrovátková, vedoucí dramatického odboru, J. Pištělka, kinoreferent, J. Šmidák, vzdělavatel Sokola, a téměř všichni ostatní jsou členy pěveckého sboru, hudebního kroužku, členové výboru Národní jednoty, Sokola, Okresní péče o mládež, Okresního osvětového sboru, ústředního výboru Národní jednoty aj.)*

Mimo práci v místě věnoval se učitelský sbor, seč byl, i veřejné práci v širším okruhu, ať už to byla práce organizační, publicistická, pedagogická, sociální, nebo i politická. Učitelé přednášeli na putovní osvětové škole v Hnojicích (Lázníčka, Pištělka, Smékal, Šmidák), v režisérských kurzech (Introvič), při významnějších divadlech (Lázníčka), při oslavách a jubileích (Smékal), na učitelských sjezdech a seminářích (Smékal), přispívali do krajiniských listů a pedagogických časopisů. Dokázali, že správně chápou funkci hraničářského učitele ve společenské skladbě.

Učitelé zkoušeli také nové učební metody, organizovali opakovací hodiny, utvořily se kroužky hudební, pěvecký a recitační. Za vedení učitelky Zapletalové, která řídila i činnost dorostu Čs. červeného kříže, se utvořila žákovská samospráva, ta pak vedla různé výchovné týdny.

Škola má 438 žáků v 11 třídách. Učebna ve sklepě nevyhovuje z důvodů zdravotních a estetických, je nízká, ponurá, nemá dostatek světla, suterén je vlhký. Škole chybějí také pomocné místnosti (chlapecké a dívčí pracovny). Vyjednává se se zástupci města, aby byly škole propůjčeny dvě místnosti v budově německé tkalcovské školy, která byla počátkem školního roku zrušena. Město Šternberk však zatím umístilo v této pěkné budově svou odbornou školu pokračovací a nabídlo dvě nevhodné temné třídy v budově německých obecných a měšťanských škol za vysoké nájemné. Proto ředitel vyjednávání přerušil.

Na to, že budova měšťanky už pro nynější stav žactva nevyhovuje, bylo upozorněno v tisku a v memorandu okrsku Národní jednoty. Nedostatek místností brzdí také rozvoj české živnostenské pokračovací školy, na niž se proto nemůže zavést celodenní vyučování, a proto má učně jen z malého obvodu (Šternberk, Lhota, Lužice, Babice).

„Ze 438 zapsaných žáků je 366 z rodin ryze českých, 54 z manželství smíšených a 18 dětí je po rodičích národnosti německé. Ti byli přijati do 3. a 4. třídy po dokončené docházce do školy německé, aby se přiučili češtině. Ztěžují vyučování, do něhož vnášejí neklid, a po opuštění školy připravují české děti o učňovská místa v obchodech a živnostech, jak bylo na četných případech objektivně zjištěno. Bude nutno přijímání těchto žáků omezit.“

Škola udělala také pečlivý rozbor sociálních poměrů svých žáků a konstatovala, že asi 10 procent žactva pochází z rodin sociálně slabých a nezaměstnaných. MUDr. Stojanov se nabídl k lékařské péči o děti a byl uveden v život polévkový školní ústav: 80 – 90 žáků dostávalo po 6 měsících denně zdarma polévku.

Uspořádány opět čtyři akademie a besídky, vánoční besídky třídní, vzpomínka na zavražděného krále Alexandra, promítány filmy Návrat pana prezidenta do vlasti, Jižní Francie, Jugoslávie, Dvanáct křesel, žakovská shromáždění o letectví, o Antonínu Dvořákově, přednáška o brannosti, zájezdy na Rusalku a na Žebravého

studenta do Olomouce, promítání světelných obrazů (Klub českých turistů), tryzna za zemřelého inspektora Šitavance, různé exkurze a vycházky, výlety na Plumlovskou přehradu, na Praděd, na Vysokou Roudnou, do Beskyd, do Prahy.

Čilejší spolupráce s rodiči nastala po dvou schůzích místního školního výboru. Rodiče ukázali dobré porozumění pro úkoly i velkou účastí a zájmem na besídce konané 20. června. Tělocvična nestačila. Vyslovili přání, aby podobné podniky pořádala škola častěji. Na dobrovolných příspěvcích bylo vybráno asi 300 Kč na stravovací akci.

Ústředním výborem Národní jednoty byla úspěšně organizována sbírka jednoho milionu dvaceti haléřů (učitelský sbor měšťanky věnoval 200 Kč), vydána národnostní mapa severovýchodní Moravy, založeny odbory nové a vzkríšeny dřímající a ochablé, vydány upomínkové publikace...

Gymnázium:

O potřebě české střední školy ve Šternberku bylo uvažováno brzy po státním převratu, k věčnému jednání došlo teprve až se ukazovala stále větší potřeba, aby se ve zdejším prostředí stabilizovalo české zaměstnanectvo státních úřadů. Také český venkov obou sousedních okresů poukazoval na nevýhodné spojení ke středním školám v Olomouci a dovolával se spravedlnosti pro českou třetinu obyvatelstva šternberského okresu.

Na podzim 1934 upozornili někteří vlivní a političtí činitelé v Praze, že je vhodná příležitost obnovit požadavek na zřízení české střední školy. Po poradách na okrese šternberském a uničovském utvořil se v prosinci přípravný výbor, jehož předsedou byl Bohuslav Krček z Hnojic a jednatelem Hynek Smékal. Druhý přípravný výbor ustavili v Uničově. Byla vypracována memoranda úřadům a Ústřední matici školské, která byla společně prostřednictvím okrsku Národní jednoty (předseda František Frištenský, jednatel Josef Valíček) předána. Po pětiměsíčním jednání bylo rozhodnuto, že

reálné gymnázium zřídí Ústřední matice školská a že jeho sídlem bude Šternberk. Uničovsko bylo odškodněno zřízením mateční školy obchodní. Nepodařilo se sice získat budovu bývalé státní tkalcovské školy, ale šternberský okresní hejtmán dr. Dostál získal obratně bývalou tkalcovnu Filippovu (dnes první stupeň ZŠ na Svatoplukově ulici – tj. Sadová), k níž Ústřední matice školská přikoupila ještě sousední parcelu (300 000 Kč a 25 000 Kč).

Ředitel Smékal, který byl od počátku duší celé akce, provedl zápis. Přihlásilo se 49 žáků (a to jen ze Šternberka, Uničovsko těžce neslo veliké zklamání a chovalo se pasivně!). Některé neinformované německé časopisy snažily se zlehčit význam ústavu nepravdou, že se tato střední škola plní uměle žactvem východních Čech.

Prvním ředitelem byl Ústřední maticí školskou jmenován profesor zábřežského gymnázia, František Wiedermann, rodák ze Šumvaldu, zkušený pedagog, hraničářský a osvětový pracovník. Dostal dovolenou, aby nastoupil už koncem školního roku. Nákladem asi 120 000 Kč se o prázdninách prováděla první etapa stavebních úprav pro 4 třídy a nejdůležitější pomocné místnosti.

„Tak dostalo české Šternbersko ústav, který bude novým zdrojem kulturního záření pro celý kraj a významnou posilou české národní obnovy pod Jeseníky.“

Školní výlety mířily rovněž na hrad Slovinec.

obrn.

Školní rok 1935 – 1936

Obecná škola a expozitura ve Lhotě má téměř stejný počet dětí jako léta minulá. Jen učitelé se vyměnili, z Babic přicházejí manželé Brožovi a nastupují na lhotecké školy (získávají tam byt), učitelé Opletal a Herzlíková odcházejí. Na mateřskou školu je přidělena – nakrátko ale – praktikantka Anna Havlásková.

Výnosem ministerstva bylo povoleno zřídit 2. oddělení mateřské školy ve Šternberku, jež je umístěno v Masarykově domě sociální péče v Obloukové ulici. Učitelkou byla ustanovena Milada Dvorská.

15. září konala se slavnost Jubilejního domu (tj. dnešní budovy mateřské školy proti psychiatrické léčebně). Budova byla postavena nákladem 159 000 Kč (bylo vypůjčeno 50 000 Kč, ústředí Národní jednoty věnovalo 20 000 Kč z jubilejní sbírky, ostatní zaplatil místní odbor Národní jednoty).

Za zemřelého inspektora nastupuje inspektor státních škol národních pro okresy Šternberk – Olomouc – Nový Jičín atd. Josef Jahoda.

V září zemřel v Prostějově velký příznivec šternberských hraničářů, JUDr. Cyril Svozil. Ten se hlavně přičinil o to, že městská rada v Prostějově a starostenský sbor okresu prostějovského převzali ochranu šternberských hraničářů a slibili, že budou každoročně odevzdávat 10 000 Kč jako „národní daň“ k podpoře kulturních, sociálních a jiných úkolů odboru Národní jednoty ve Šternberku. A svůj slib plnili.

28. říjen byl oslaven společnou akademií dětí všech škol, která byla opakována pro veřejnost a zbytek žactva. Ochotníci sehráli Dykovu divadelní hru z Francouzské revoluce Figaro. Byla sehrána také ve vojenském ústavu léčebném. Oslavy byly skoro výhradně dílem iniciativní péče učitelstva. Němečtí občané oficiální oslavu nekonali.

Polévková a mléčná akce byla zahájena v listopadu pro žáky teď už čtyř škol, mateřské, obecné, měšťanky a reálného gymnázia.

Stravováno bylo asi 160 dětí a 14 rodin nezaměstnaných. Mléko si většinou děti platí, polévku – denní náklad na ni je asi 64 Kč – dostanou zdarma nebo za režijní poplatek. (Polévka do konce března, mléko celoročně.)

Divadelní soubor Matěje Křópala z Břochovan sehrál dětem veselé divadlo Šmidra králem a večer pro dospělé Dva dni prezidentem.

V listopadu se hrála loutková divadla Začarováný les a Oklamáný hastrman. Dlouholetou vedoucí je učitelka Bubeníková.

„V prosinci staly se dvě události velkého významu pro republiku a národ: 14. prosince vzdal se úřadu první náš prezident Masaryk z důvodu pokročilého věku a doporučil za nástupce svého žáka, nyní ministra zahraničí, dr. Ed. Beneše, který při volbě 18. prosince byl velkou většinou zvolen. „Budu se ještě chvíli na vás dívat, jak to vedete, doporučuji za svého nástupce ministra Beneše, znám ho dobře. ... Státy trvají těmi ideami, kterými vznikly! Toť slova odstupujícího presidenta Osvoboditele.“

Obě významné události žáci živě sledovali z výkladu svých učitelů, z časopisů a rozhlasu.

Se slavností vánočního stromku byla i letos uspořádána vánoční nadílka pro chudé děti. Hrálo se loutkové divadlo Kašpárek v nebi; o nadílku se postarala Národní jednota, redakce Českého slova, obchodníci Haselmann a Hambálek a jiní dárci. A opět loutkové divadlo Vodníkova Anička a Čerti na hradě. I někteří rodiče jsou pravidelnými návštěvníky!

V tomto školním roce se poprvé vydávaly školní zprávy za pololetí, dříve dostávaly děti známky v každém čtvrtletí.

K 7. březnu sehráli členové činohry městského divadla v Olomouci Langrovu Jízdní hlídku. Účast byla mohutná. Při školské oslavě si děti poslechly z gramofonové desky proslov prezidentův k dětem a program rozhlasu. Pak byly pohoštěny. Loutkovým divadlem Kašpárek sluhou čaroděje skončila letošní loutková sezona.

V březnu byly mezi žactvem vykonány sbírky na Masarykův fond čs. zahraničí a pro Masarykovu ligu proti tuberkulóze. Celkem se vybralo 760 Kč.

V dubnu přednášel v Národním domě známý cestovatel a hvězdář dr. Hujer Od Cejlonu přes Himaláj do Tibetu; účast byla dost slabá, ač přednáška byla velmi hodnotná. Zdejší česká veřejnost má velmi nepatrný zájem i o produkce pěvecké, jak dokázala návštěva devadesátičlenného pěveckého souboru ženské Vlastimily a mužské Orlice z Prostějova. Program byl bohatý a provedení dokonalé.

K oslavě Dne matek sehrály děti obecné školy se členy učitelského sboru divadelní hru se zpěvy a tanci Hastrman. Představení pro mládež i představení pro dospělé byla velmi čteně navštívena. Čistý výnos přes 500 Kč je určen na zakoupení různých potřeb školních a pro chudé žáky.

V květnu promítli žactvu a večer dospělým film o slovenském národním hrdinovi Jánošíkovi.

V květnu pořádal také odbor Národní jednoty oslavu narozenin nového prezidenta republiky hudebním a pěveckým programem, po kterém zahráli ochotníci hru Je Mary Duganová vinna? I ve škole bylo připomenuto malým programem a poslechem rozhlasové relace z prezidentova rodiště a projevu prezidenta.

Před pořádáním školních výletů působila na děti mohutným dojmem zpráva o velké katastrofě v Rakvicích, při níž v rozvodněné Dyji utonulo 31 dětí. Šternberští žáci se vypravili na hrad a do blízkého okolí, jen 4. a 5. třída jela do Přerova na středomoravskou výstavu a do Olomouce (solné mlýny, arcibiskupská rezidence, vlastenecké a přírodopysné muzeum, orloj, sokolský stadion a knihtiskárna).

Za rok se přečetlo průměrně 15 knih (celkem 2 626).

Z divadelní hry „Je Mary Duganová vinna?“

obr. 26

„Péčí ministerstva zdravotnictví bylo 6 dětí zdejší školy zdarma umístěno na 6 týdnů v ozdravovně v Sobotíně. Děti vesměs trpící podvýživou se značně tělesně zotavily, ve vyučování však se zpozdlily; domácí prostředí jim, bohužel, nemůže dát té péče a stravy, jako měly v ozdravovně, takže toto opatření je celkem dosti problematické.“

Kronika se zmiňuje i o událostech mimoškolních:

„Velká vedra o prázdninách, zvláště však časté deště, přívaly vod, bouře, krupobití, průtrže mračen způsobily mnoho škody věcné i na životech lidských. Dlouho už nebylo tak mokrého léta jako letos, obilí větrem a dešti bylo k zemi povaleno, takže nebylo možno síci stroji, většinou bylo posečeno kosami. V mandelích prorostlo, sklizeň byla velmi obtížná.

Dobyvačná válka Italů proti Habešanům, občanská válka ve Španělsku, nepokoje v Řecku, Japonsku, Rusku aj. zneklidňují celou evropskou veřejnost.

Na olympiádě v Berlíně závodilo 59 národů, sportovci naší republiky svými výkony umístili se v celkové soutěži na 12. místě. Zdar jim!

13. srpna byla slavnostně otevřena nová budova hraniční školy v Pasece...“ (*A 30. srpna ve Valšově.*)

Česká škola v Pasece.

Měšťanská škola:

Obvody měšťanky a nového reálného gymnázia jsou stejné, očekával se tedy odliv žáků do školy střední. Měšťanská škola se proto snažila získat především ty děti, které rodiče chtěli ponechat na školách obecných. Dobrý účinek měly porady ředitele s rodiči v okolních obcích, porozumění většiny správců škol, takže úbytek nově vstupujících žáků byl malý, celkem jich bylo 424. Doufá se také v nový přírůstek zřízením státní policie a stavebních akcí ve Lhotě. Ministerstvo povolilo nedílné vyučování dopolední.

Vyučování němčině se zúčastňují všichni žáci, učí se nepovinně i těsnopis a psaní strojem. Na školu nastoupili učitelé Bedřich Dosoudil, Františka Lukášová, Jarmila Štolfová, Marta Jelínková a Adéla Schneiderová (později Sýkorová). Umístění učeben vyhovuje až na tu sklepní místnost. Chybí také oplocení školního cvičiště, ale všechny žádosti jsou zatím marné. V celé školní budově se ukazují důsledky její rychlé a ne dosti pečlivé stavby (splachovací zařízení, omítka, střecha, venkovní schodiště, práce stolařské a natěračské). Zlepšila se úprava školního dvora (květinové záhony, alpinium), kde pomáhali mnozí občané – příznivci školy; učitel Pištělka navrhl a provedl výzdobu vstupního prostranství v přízemní chodbě a schodiště.

Ze 424 žáků je 48 ze smíšeného manželství, 14 Němců, 2 Poláci a 3 žáci jiné národnosti. Mínění na přijímání Nečechů se liší, není možné tyto žáky odmítat, aby se sblížili s českou kulturou společně s naší mládeží. „Bez poznání není porozumění ani dorozumění.“

Sociální rozvrstvení se nezměnilo, po čtyři zimní měsíce se tedy znovu rozdávalo zdarma 90 porcí polévek, na ošacovací akci bylo věnováno asi 1 000 Kč, žactvo prohlíženo z ochoty MUDr. Kučerou a MUDr. Stojanovem, nejchudobnějším zařízeno i léčení zdarma prostřednictvím Okresní péče o mládež, v několika případech nalezeno také zaměstnání pro nezaměstnané rodiče. Bylo vykonáno vše, co je v moci školy.

Ze života školy měšťanské (kromě akcí společných s mateřskou a obecnou školou):

Instruktor Masarykovy letecké ligy z Olomouce přednášel na žákovském shromáždění o čsl. letectví. Při přednášce Válka plynem a protiplynová obrana byly promítány světelné obrazy. Podnik nebyl dobře organizován, „výsledný dojem: spíše pěstování děsu, beznaděje, než pohotovosti.“

V listopadu vykonalo učitelstvo řadu akcí osvětových, hospodářských a organizačních (dvakrát hráno divadlo Poslední muž, intervence za nápravu národnostních poměrů v městské nemocnici, proti zastavení provozu pily Dřevařské společnosti, pro zřízení státní policie, jednání o dokončení pozemkové reformy na Šternbersku, přednášky, práce ve spolcích...).

Mikulášské besídky s nadílkami. Přednáška se světelnými obrazy Hore Váhom. Žákovské shromáždění k abdikaci prezidenta Osvoboditele, další s proslovem o dr. Benešovi, veřejné shromáždění ve dvoraně Národního domu k volbě Masarykova nástupce s bohatým hudebním a zpěvním programem. Žákovské shromáždění na oslavu 15. výročí založení Dorostu ČsČK. Lidovýchovné přednášky učitelů v putovní škole. Den československého zahraničí. Žákovské představení filmu Za rodnou hroudu. Žákovská shromáždění k výročí J. A. Komenského, Zdravé děti nemocným, 100 let Máje, Svátek práce, 60. výročí smrti Františka Palackého, shromáždění na ukončení školního roku. Jednodenní až tří denní výlety.

*Spolkové reálné gymnázium Ústřední matice školské:
Ústav byl otevřen skromně, bez hlučných okázalostí veřejných.*

„K intimní slavnosti, uspořádané ve školní třídě, sešli se četní přátelé národního pohraničí, zástupcové úřadů a místních spolků, dostavili se i hosté z okolních českých měst, aby byli svědky radosti nad tím, že se splnilo, co kdysi bývalo pouhým krásným snem a ještě nedávno jen zbožným přáním českých vlastenců.“

„...tam, kde Matice založila střední školu, vytvořila také dobrou základnu nového, rušnějšího a rozvítěžšího života kulturního, národního i hospodářského. Nová střední škola stávala se požehnáním a posilou pro celý kraj. Tak tomu bývalo v době národní nepohody. Ale toto poslání má Matice dosud; neboť opět je nutno sahati k svépomoci tam, kde nestačí prostředky státní. Matice zasahuje do hraničářského školství, zakládá a připravuje nové školy, doplňuje státní prostředky, aby se naléhavým potřebám národního pohraničí vyhovělo snáze a rychleji. Proto také s nastávajícím školním rokem otvírá nové čtyři střední školy, mezi nimi i ústav zdejší.“

Budova gymnázia v roce 1909.

obr. 28

Škola je umístěna ve vlastní jednopatrové budově, kterou je možno rozšířiti nástavbou i přístavbou. Leží uprostřed zahrady, má hojně světla i čistého vzduchu. Připraveny jsou čtyři třídy s vyhovujícími úředními místnostmi a kabinety. Nábytek a pomůcky se opatřují postupně. Při škole je i hřiště, prozatím vyhovující.

Ústavu byl přikázán jako první jeho profesor Jar. Křivánek (matematika, geometrie). Ředitel vyučoval češtině a němčině, Křivánek měl matematiku, kreslení, přírodopis, zeměpis, fyziku a třídnictví. Výpomocnými učiteli byli odborný učitel Šmidák (zpěv) a oba katechetové. Vyučovalo se podle normálních osnov pro střední školy, „vyučování tělocviku bylo třeba nahrazovat hygienickými výklady a hrami, ježto škola tělocvičny nemá.“

Studovalo 50 žáků. Ve vnitřním životě školy nebylo zvláštních událostí, třebaš bylo potřebí na ústavě bez tradice a starších žáků z bezstarostných školáků vychovávat studenty dbalé pořádku a každodenní přípravy. Až na malé výjimky práce se dobře dařila.

Obvyklé školní slavnosti a vzpomínkové dny byly usnadňovány rádiovým poslechem, k němuž byl přístroj vypůjčován. Byly konány dva celodenní výlety – k Rešovskému vodopádu a na olomoucké letiště. Místo tělocviku byla i kratší pochodová cvičení.

Činnost rodičovského sdružení se vyvíjela hned od počátku velmi uspokojivě. Místní lékaři provedli šetření o zdravotním stavu žactva. Pojištění žáků hradila Ústřední matice školská, která také zakoupila 2/3 učebnic. Mnoho starostí působilo nevhodné železniční spojení Šternberska s Uničovskem. Přes memoranda, osobní zákroky a přímlyvy nepodařilo se dosáhnout nápravy.

Z podnětu rodičovského sdružení byla zahájena akce pro zřízení podpůrného spolku Český studentský domov ve Šternberku, jehož stanovy byly v červnu 1936 zemským úřadem v Brně schváleny.

V říjnu 1936 byl schválen návrh na postátnění českého gymnázia (k 1. září 1936).

Školní rok 1936 – 1937

Obecná škola ztratila 13 dětí, počet dětí mateřské školy je stále stejný. Odchází učitelka Čecháčková, nahradil ji učitel Otto Martinů, Milada Dvorská je vystřídána Annou Pavláskovou.

5. září vzpomenu 13. narozenin jugoslávského krále Petara a zdůrazněn význam přátelských vztahů mezi oběma zeměmi.

13. září manifestační slavnost Ústřední matice školské jako projev vděčnosti českého Šternberska za zřízení gymnázia. Byl přítomen univerzitní profesor dr. Kapras z Prahy. Průvod městem a kulturní program. Film Jízdní hlídka.

28. října ve třídách oslava 18. výročí státní samostatnosti s poslechem rozhlasu, vlastním programem, pohoštěním, odpoledne loutkovým divadlem Jak čert čerta ošidil a poslechem koncertu z rádia. Měšťanka připravila na den výročí slavnostní akademii a ochotníci Wernerovu hru Lidé na kře. 31. října položil dorost ČsČK obecné školy věnec obětem války na místním hřbitově.

3. listopadu začala stravovací akce – pro 52 dětí mléko, pro 148 dětí polévka.

4. listopadu byla otevřena v budově šternberské měšťanky odbočka hudební školy Žerotína z Olomouce. 15 žáků se učí hrát na klavír, 26 na housle. Administrativu obstarává Okresní osvětový sbor, hře na klavír učí prof. Vaclová, na housle prof. Šubčík. Klavír koupil a daroval škole ředitel pily Josef Mohelský.

22. listopadu loutkové divadlo Honza princem a princ Honzou. Před svátky byla ve třídách (a společně pro děti mateřských škol) uspořádána slavnost vánočního stromku.

V prosinci a lednu pořádal Okresní osvětový sbor v programu výchovy k brannosti (v učebně obecné školy) ošetřovatelský kurz pro ženy. Zúčastnilo se ho 60 žen, přednášky a praktická cvičení (vede MUDr. Dobíšek, lékař z ústavu pro choromyslné) se konaly ve středu a v pátek od 18 do 20 hodin.

V lednu se hrají loutková představení O květu kapradí a Potopený zvon.

Odbočka hudební školy Žerotín pořádá v únoru první hudební besídku svých žáků. Byla dobrou propagací pro hudební výchovu.

Oslava 87. narozenin TGM byla konána po třídách s obvyklým programem a pohoštěním, starší poslouchali reportáž z Lán. Pro dospělé bylo slavnostní matiné v neděli v Národním domě s čísly pěveckými, recitačními a hudebními. V předvečer hráli ochotníci Štěpánkův Hrniček štěstí.

15. března byl školní sklep zatopen asi do 20 cm vodou, přístup k palivu byl znesnadněn; polévková akce byla na několik dní zastavena. Skončila pak koncem března.

16. března filmové představení pro mládež Léto dvou prezidentů.

23. března navštívili někteří žáci Hnojice, kde hrály děti místní školy Krakonoše. V březnu bylo posláno 7 dětí do ozdravovny v Sobotíně.

11. dubna pořádala Čs. obec legionářská oslavu 20. výročí Manifestu českých spisovatelů. Po proslovu prof. dr. Malinského účinkoval pěvecký a hudební kroužek odboru Národní jednoty.

Stavební parcely na pozemku Národní jednoty před lhoteckým ústavem choromyslných jsou už prodány.

K oslavě Dne matek hrály děti Sůl nad zlato, hru V. B. Plumlovské. Dvě představení byla velmi čteně navštívena. 23. května se zastavili ve Šternberku účastníci zájezdu středoškolského studentstva z Olomouce. O jejich pobavení se postaral hudební kroužek Národní jednoty.

53. narozeniny prezidenta Beneše byly vzpomenuy 27. května koncertem filharmonie olomouckého Žerotína. Český a německý Okresní osvětový sbor připravil v Saxingerově kině hudební a zpěvní program občanů obou národností.

5. června se ve Šternberku sešla pracovní schůze učitelstva státních škol národních obvodu inspektorátu olomouckého. Šternberští připravili výstavu výkresů a ženských ručních prací.

6. června konala tělocvičná jednota Sokol slavnost předání praporu ochranitelky, přerovského Sokola, spojenou s cvičením okrsku štěpánovského; průvod městem, setkání mas Čechů znamenal mravní a hmotnou posilu sokolské myšlenky.

19. června se představily besídkou děti olomouckých škol.

V červnu se děti vypravily do městského muzea a na prohlídku ručních prací v klášteře; veselice, svačina a společný sraz výletů do Aleše, do dvora v Lužicích, do Dosoudilova mlýna byly potom v Národním domě.

Odbočka hudební školy pořádala 23. června další hudební besídku svých žáků. 26. a 27. června se slavilo 20. výročí bitvy u Zborova (Národní jednota a sdružené spolky).

Žáci obecné školy si vypůjčili 2 116 knih (13 – 14 průměrně).

O prázdninách navštívil prezident republiky dr. Edvard Beneš Olomouc a Litovel. Pozvání k návštěvě Šternberka nebylo možno vyhovět. Šternberští občané obou národností zúčastnili se hojně – korporativně i jednotlivě – uvítání hlavy státu v Olomouci. Ředitel Smékal byl členem deputace Národní jednoty, kterou prezident přijal na olomoucké radnici.

„Projevy občanstva svědčily o veliké úctě a vážnosti, jaké se těší představitel našeho státu ve všech vrstvách občanstva.“

Měšťanská škola:

Pokles počtu žactva kupodivu nenastal, škola však ztrácí hodně nadaných žáků, kteří odcházejí do střední školy. Inspektorát povolil dělení žactva 1. tříd v hodinách němčiny na 3 skupiny podle znalosti jazyka.

Změny v učitelském sboru byly jen dočasné, vypomáhaly tu nakrátko Libuše Dostálová a Irena Sedláčková.

Kronika pomíjí tentokrát kulturní akce školy, zdůrazňuje víc soustředěnou práci učitelů k výchově mládeže uvědoměle ukázněné, samostatně jednající, s vírou v sebe a život.

„Pracovní metody individualizované práce, diferenciací žactva při vyučování němčině, výchova k brannosti, organizace četby, soustavné probouzení zájmu o dění ve světě, žákovská samospráva, sociální péče o chudé a nedoživené děti, opatření školního rozhlasu nákladem 6 500 Kč, spolupráce s rodičovským sdružením, to vše bylo ve službách ústředních pedagogických a didaktických cílů vytčených osnovami.“

Učitelé se zúčastnili pedagogických sjezdů a seminářů, zastávali nejdůležitější funkce v místních a okresních spolcích, přispívali do novin, časopisů, ročenek a sborníků.

„Necht' posoudí po odstupu časovém budoucí, že to bylo učitelstvo, které živilo svou prací – bez nadsázky – celé živobytí života sociálního, kulturního i hospodářského v místě a kraji – nejpodstatněji – až do oběti vlastních osobností – i za cenu klidu a zdraví.“

Saxingerovo kino na konci 2. světové války.

Obr. 28a

Státní reálné gymnázium:

Už mělo v 1. třídě 49, ve 2. třídě 52 žáky, 6 repetentů bylo odmítnuto pro nedostatek místa, 3 žáci vykonali opravné zkoušky s úspěchem.

Koncem roku zůstali 93 žáci, schopnosti žáků jsou normální, neschopným však dáno na srozuměnou, aby ústav opustili.

Místních je 40, přespolní 53, z nich vlakem dojíždí 32, autobusem 7, ostatní na kole nebo pěšky. 91 žák je národnosti československé, 1 Němec, 1 Maďar. Zaměstnání rodičů: 21 zemědělců (3 dělníci), 10 živnostníků (7 dělníků), 7 obchodníků (1 zaměstnanec), 52 zaměstnanci státní a veřejné služby, 3 zaměstnání neudali.

Do sboru vstoupila prof. Božena Králíková-Maděrová (čeština, francouzština, němčina) a jako výpomocná síla Františka Schwarzová (matematika, fyzika) z místní měšťanky. Profesorka Králíková byla od pololetí přeložena do Olomouce a nastoupil zatímni profesor Antonín Hruža. Žáci byli lékařsky vyšetřeni a pro 1. třídy založeny evidenční karty. Polévková a mléčná akce byly obnoveny před Vánocemi. Ministerstvo pošt darovalo škole rádio, rodičovské sdružení dva reproduktory a roz-množovací přístroj. Budova ústavu byla převedena do správy a vlastnictví státu. Studentský domov konal svou ustavující valnou hromadu 8. prosince. Kruh přátel zemřelého prostějovského advokáta a starosty města dr. Svozila založil pro zdejší chudé studenty fond (zatím 1 000 Kč) s tím, aby v úmrtní den dr. Svozila, jenž ve Šternberku rád prodléval, bylo vypláceno 100 Kč. Peníze byly uloženy v místní české záložně.

Studentský domov těšil se od začátku přízni Ústředí matice školské a zvláště ministerského rady dr. Staška, který spolku opatřil první větší podporu (5 000 Kč) a snažil se opatřit i podporu k zřízení studentského internátu. Byl vyhledán i dům v Uničovské ulici (č. 4), který byl za 200 000 Kč na prodej, bylo ovšem shledáno, že je stavebně bezcenný, účelu by nevyhověl, byl také příliš vzdálený a náklad spojený s novostavbou by vzrostl na 600 000 Kč. Proto byl tento námět zamítnut a ředitel školy vyjednával o koupi domu v sousedství školy, kde mělo být zřízeno provizorium pro 20 studentů. Ústřední matice školská byla ochotna v začátcích pomoci a zapůjčila závdavek 20 000 Kč. Bohužel, pro odpor spolumajitele domku se koupě neuskutečnila.

Ředitelství školy znovu žádalo o úpravu ranního vlakového spojení od Uničova (příjezd do Šternberka v 6.20 hodin, začátek vyučování až 8.20 hodin!) a zavedení státní autobusové dopravy od Štěpánova. Ovšem marně. Znovu žádalo rodičovské sdružení. Podle hodnověrných informací odpor proti změně jízdního řádu vycházel ze Šternberka.

87. narozeniny TGM byly připomenuty domácí slavností. Školní slavnosti přístupné veřejnosti ústav ještě nepořádal, na veřejné vystoupení žactvo ještě nestačilo a nebyla také vhodná místnost. Při domácích oslavách a příležitostech dobře sloužilo rozhlasové zařízení a reproduktory do tříd.

Škola nemá bohužel tělocvičnu a učitele odborníka. V traktu na dvoře dalo ředitelství upravit provizorní místnost a zařízení pro švédský tělocvik, ovšem pro zimu a dobu nepohody. Jinak se chodilo na hřiště. Ale ani to nevyhovuje, není dosti prostorné a má značný sklon.

Ústavní knihovna vyhovuje, nevhodný je přízemní kabinet na severní straně, je vlhký a vyžaduje spodní izolaci.

Školní nábytek byl dodán teprve koncem listopadu, musely se vypůjčit staré lavice v Bělkovicích a Lužicích.

Sbírky pomůcek byly rozmnoženy státní mimořádnou dotací (především zeměpisné mapy a knihy pro žákovskou knihovnu). Učitelské knihovně přibylo hodně svazků dary České akademie a Učené společnosti nauk.

Nevýhodou školy je značná vzdálenost od nádraží. Předností je dostatek světla a vzduchu. Přilehlá okrasná zahrada, upravovaná zahradníkem z ústavu choromyslných, dobře slouží rekreaci a je udržována minimálním nákladem. Ovocná zahrada nenese mnoho užtku. Na svahu hřiště při silnici byla upravena menší botanická zahrada, setba ale vzešla jen částečně, půda je příliš vyplaněna.

Školní rok 1937 – 1938

Obecná a mateřská škola:

Organizace školy zůstává nezměněná, maličko ubylo dětí. Do 2. oddělení mateřské školy nastoupila místo učitelky Pavláskové uč. Drah. Julínková. Učitelku Hrbkovou krátce zastupovala Lidmila Bučková, poněvadž ale utrpěla při jízdě na motocyklu úraz a musela být odvezena do nemocnice, nastoupila na tu dobu, poměrně krátkou, Marie Pšeničková. V únoru pak utrpěla při lyžování úraz učitelka Kovaříková a byla měsíc a půl zastupována Florentinou Skácelovou.

Týden po 14. září 1937 byl velmi smutný. V přízemí budovy připomínalo dětem černým flórem zahalené poprsí TGM, i černé prapory všude po městě, že národ ztratil velkého člověka. Děti poslouchaly rozhlasové relace o posledních chvílích zemřelého, průběh smutečních obřadů a poslední cesty prezidentovy. Dospělí se zúčastnili smuteční trizny a smutečních schůzí spolků a korporací. I občanstvo německé projevilo svou úctu k mrtvému. Celá škola pak 4. října zhlédla filmové ukázky z pohřbu (na němž byli osobně i tři členové sboru).

Při oslavě státní samostatnosti 27. října si žactvo opět poslechlo rozhlas, žáci 5. třídy sehráli dvě představení loutkového divadla Honza u krále, byli pohoštěni obloženými chlebičky a čajem. Večer zahráli ochotníci Národní jednoty Maeterlinckovo drama Starosta Stillmondský a v den výročí uspořádaly oba osvětové sbory společnou oslavu pro občany obou národností.

V listopadu se hraničáři přátelským večírkem rozloučili s okresním hejtmanem dr. Dostálem, který za 17 let svého působení ve Šternberku mnohokrát vlivně zapůsobil při budování českého školství v místě i na okrese.

30. listopadu nastoupila službu státní policie. Dosud má 39 zaměstnanců, z toho 10 ženatých. Zahájena akce pro stavbu druhého státního obytného domu ve Šternberku.

Studentský domov pořádal spolu s kroužky Národní jednoty oslavu státního sjednocení Jugoslávie, odbočka hudební školy Žerotína hudební besídku svých žáků, Národní jednotu oslavu 20. výročí uznání čs. zahraniční armády. Do pololetí nacvičili žáci 5. třídy, vedení učitelkou Kovaříkovou, ještě dvě loutková divadla: Krejčí, švec a Kašpárek a Kašpárek na zemi, v pekle a na nebi. Před vánočními prázdninami byly ve všech třídách slavnosti vánočního stromku.

Od začátku listopadu se opět rozdávalo mléko, začátkem ledna se pro žactvo všech českých škol vařila i polévka – denně 100 až 110 litrů.

25. ledna byla v osm hodin večer pozorována na severní obloze polární záře, u nás vzácný a krásný přírodní jev.

2. března se hráli členové učitelského sboru pro děti loutkové divadlo Poklad z Kašpárkova hradu; 6. března byl v Národním domě vzpomínkový večer na TGM s kulturním programem, pro školu připravil besídku pracovní kroužek žáků 4. a 5. třídy, který tu vystoupil poprvé. Dětem pak byly rozdány brožurky a pohoštění.

„V noci z 12. na 13. března byl proveden státní převrat v Rakousku, které bylo připojeno k německé říši (Anschluss). Tato událost způsobí jistě dalekosáhlou ozvěnu v celé Evropě a zvláště v naší republice – v těsném sousedství Německa. Na stráž!“

13. března konala se v Olomouci mohutná oslava 20. výročí památné bitvy u Bachmače. 16. března sehráno pro děti (dětmi za vedení učitelek mateřské školy Brožové a Julínkové) loutkové divadlo Kašpárek se ani čerta nebojí, 1. dubna byly pro starší žáky obecné školy a expozitury promítány v kreslírně měšťanky úzké filmy, Pohřeb pana prezidenta Osvoboditele, Švédsko, Naši vojáci.

V dubnu se v měšťanské škole sešla schůze Učitelské jednoty, při níž byla uspořádána výstava výkresů odborného učitele Zinnsmeistersa. V kině byl péčí Okresního osvětového sboru promítán český film Hordubalové.

V Den matek se sešla valná schůze Okresní péče o mládež, veřejná sbírka, kterou pro ni provedly členky ženské sekce odboru Národní jednoty, vynesla přes 800 Kč.

Děti sehrály k oslavě Dne matek dvě představení divadla Tajemný dub. Hostem byl starosta Prostějova, jenž pozval divadelní soubor k zájezdu do svého města.

„21. května v důsledku vážných událostí na hranicích republiky byla do Šternberka dosazena vojenská pohotovost. Vojsko je ubytováno v Národním domě, v Dělnickém domě, v českých školách, v hostinci u Bacchusa. Nastává velmi neklidná a rušná doba! Co bude dále?“ (8. června byli vojáci odvoláni. Korektním chováním zjednali si prý naprosté sympatie občanstva obou národností.)

28. května oslava 54. narozenin prezidenta republiky ve třídách, večer pak veřejná oslava v Národním domě. Zpíval mužský pěvecký sbor Orlice z Prostějova. Dvorana byla doslova nabita. I obecní zastupitelstvo konalo dopoledne na radnici slavnostní schůzi pro členy státoporných stran.

V červnu pořádala hudební škola produkci žáků. U příležitosti 15. výročí otevření školní budovy byla instalována ve všech místnostech třetí výstavka žákovských prací (přišlo se podívat žactvo škol místních i z okolí a přes 500 dospělých!).

V tělocvičně měšťanky se konal učitelstvu okresu určený Den brannosti (referát Brannost v tělesné výchově – s ukázkami, O vývoji a nynější situaci hraničního školství, odpoledne rekreační část – prohlídka zámku a vycházka do Aleše). Ženská část Národní jednoty uspořádala také kurz brannosti; praktická cvičení byla konána v táboře u Mutkova. Školní výlety nahradily branné vycházky žactva do okolí města.

Deset dětí bylo šest týdnů (na náklad ministerstva zdravotnictví) v sobotínské ozdravovně.

„Školní rok byl zakončen dříve než jindy, tj. 22. června, se zřetelem k jubilejnímu všesokolskému sletu, v době velmi rušných událostí světových: válka občanská ve Španělsku, válka čínsko – japonská, akce sudetských Němců – henleinovců za účelem připojení k německé říši.

Čas vše mění, i časy,

K vítězství on vede pravdu...”

V kronice je i drobný výstřižek novinový:

„21. květen u čs. Thermopyl.

Když Xerxes, aby svobodu Řekův zničil, nesčetné své voje přes vzdorný Helespont byl přivedl a brány Hellady, věkoslavné Thermopyly, přes nesmrtelnou hrdinnost reků spartanských klíčem zrady byl si rozevřel, tu přišli v tábor jeho nuzní přeběhlíci arkadští a na dotaz Xerxův, co dělají Řekové v té chvíli hrozící jim zkázy, odpověděli: Oni slaví hod svůj olympický, kde výkvět jinochů a mužů v hrách tělocvičných o věnec olivový závodí, před Xerxem se netřesou...” – To se opakovalo v moderní době 20. století po Kristu skoro doslova. – A tak již jdeme v Československu k hodu svému olympickému. Nechť jde s námi celý národ! Neboť v sokolské výchově tkví zdar našich bojů za svobodu, v ní je záruka, že ji neztenčenou zachováme příštím pokolením. Žádná moc a síla lidská nevyšine svět z jeho dráhy. Nic na světě neodolá statečnému.

Slet vede k statečnosti! Zůstaneme-li věrni svým ideálům a budeme-li mít odvalu za ně třeba i umírat, nic zlého se nám nestane. Kdo má vůli, ochotu a odvalu zemřít za ideál, ten bude žít věčně! To všechno máme. Naučily nás tomu dějiny, v nové době legionáři, učí nás tomu výchova sokolská, proto bude žít Československá republika věčně.“

V srpnu 1938 dopsal řídící učitel Petr Zapletal kroniku své školy. Vedl ji plných 19 let! Netušil snad, že to bude záznam poslední...

Petr Zapletal, správce a pak řídící učitel české obecné školy včetně škol mateřských a expoziturou ve Lhotě se pak už k psaní asi nedostal. Zpočátku psal i o škole měšťanské, dále pak byl život obou škol i celé české menšiny stále složitější a zápisy obsáhlejší, záznamy se osamostatnily. Kroniku měšťanské školy psal Adolf Procházka a po jeho odchodu do výslužby Hynek Smékal.

František Wiedermann, ředitel gymnázia, vedl kroniku tak jako předchozí ředitelé až do stěhování českých škol do vnitrozemí.

Měšťanská škola:

Počet žáků klesl o 40 (na 391), něco způsobil odliv žáků do střední školy, něco nástup slabého ročníku 1923 – 24. Žáci jsou národnosti československé, jen 15 dětí je národnosti německé, jsou to děti ze smíšených manželství, které navštěvovaly 8 – 9 let německou školu a chtějí se zdokonalit v českém jazyku. Na naléhavé prosby rodičů byly přijaty.

Po odchodu učitelky Schwarzové nastoupila J. Drlíková, během roku praktikanti J. Černín a Božena Stejskalová. Dlouhou dobu byl pro nemoc nepřítomen ředitel Hynek Smékal.

V posledních letech udává ředitel Smékal v kronice i přehledy o zaměstnání rodičů žáků:

31 dítě zemědělských dělníků, 57 dětí průmyslových dělníků, 15 soukromých zaměstnanců, 152 veřejných zaměstnanců, 68 majitelů

zemědělských usedlostí, 1 majitele průmyslového závodu, 46 majitelů živnostenských provozoven, 21 jiných povolání.

Podle náboženství: 301 římsko-katolických, 67 československých, 9 československých, 8 pravoslavných, 6 bez vyznání.

385 dětí se učilo němčině, 118 psaní strojem, 13 těsnopisu.

Ze Šternberka přicházel 71 žák, 45 z Bohuňovic, 43 z Moravské Loděnice, 42 z Laštán, 40 ze Štarnova, 36 z Hnojic, 22 z Lužic, 14 z Moravské Huzové, 11 ze Lhoty, 10 z Hlušovic, po 7 z Liboše, Bělkovic a Babic, po 6 ze Stádlu, Trusovic, z Mladějovic a z Újezda, po 3 ze Žerotína a z Olomouce, po 2 z Jívové a Géblovu, po jednom z Benátek a z Plinkouta.

Pěšky docházelo 165 žáků, na kole 90, autobusem 3, vlakem 133 žáci.

Opětným šetřením prokázáno, že žactvo z největší části pochází z rodin, které mají existenční minimum. Sociální úkoly byly tedy značné. Pomáhá ústřední výbor Národní jednoty, místní odbor, Okresní péče o mládež, redakce Českého slova, lékaři MUDr. Stojanov a MUDr. Kučera, 8 žáků je posláno do sobotínské ozdravovny.

Kromě akcí společných se školou obecnou jsou v kronice zachyceny tyto události:

16. září přednáška o cizinecké legii a životě ve francouzské severní Africe.

V posledním týdnu v září byly ve Šternberku a Lužicích rozhozeny německé brožury Jehliczkovy, hanobící republiku, český národ a jeho vůdčí představitele.

V říjnu přednáška o Jugoslávii pro žactvo i pro dospělé, školní oslava svátku Svobody s hudebním, zpěvním a recitačním programem. Odpoledne 28. října byl pořádán sokolský běh v rámci X. sletu všesokolského, večer shromáždění členstva Sokola.

V listopadu ukázka vyučování zeměpisu metodou pracovní s 15 žáky školy v pedagogickém semináři v Olomouci (odborný učitel

Šmidák); přednáška poručíka Pavlovského s filmem o letectví a seskocích padákem; žákovské shromáždění o organizaci samosprávy; český film Karel Hynek Mácha. Sbirka na Dětský den vynesla 100 Kč, akce pro slepce 67 Kč. Jihoslovanské matiné s programem učitelů měšťanky.

V prosinci konána žákovská shromáždění, na nichž jednáno o propagaci české knihy a dodržování kázeňského řádu.

„Velmi slibně se začíná projevovat vedení shromáždění samotnými žáky.“

Únor – zvukový film Naše armáda. V březnu branný pochod žactva, zakončený filmem Závěrečné cvičení armády 1937; program učitelů a dětí k 7. březnu; návštěva výstavy Bachmač (v Olomouci); film Švédsko.

V dubnu zahájen týden pořádku a žákovské shromáždění k jeho výsledkům. V květnu poplachové cvičení a polodenní pochodování všeho žactva (branná výchova); přednáška o tekutém vzduchu s četnými pokusy pro všechno žactvo; návštěva divadelní hry žáků obecné školy Tajemný dub.

Divadelní ochotníci z Olomouce sehráli Švédskou sirku, tělocvičná jednota Sokol pořádala sletovou besídku.

Státní Svátek práce byl mohutnou manifestací všeho českého a demokratického německého občanstva pro demokracii a republiku. Okresní osvětový sbor ve Šternberku pořádá pro ženy cyklus přednášek Žena a brannost (vede učitelka Bubeníková); zahájeno přednáškou učitelky Jirsákové Ch. G. Masaryková.

„Poslední týden před obecními volbami vyvrcholila volební agitace, zvláště mezi německými stranami. Po zdařilém nástupu 1. května (asi 5 000 účastníků) snaží se SDP získat vedení v obci. Dochází k častým srážkám německých sociálních demokratů s příslušníky

SDP (hlavně v době noční), které vyvrcholí v noci 18. května krvavou bitkou před Dělnickým domem.“ (*1 mrtvý*)

21. května pořádá česká volební skupina předvolební schůzi. Bylo ujednáno jít do obecních voleb s jedinou českou kandidátní listinou. Zahájeny kurzy pro starší záložníky (8 večerů).

„Týž den vyhlášena v ČSR částečná mobilizace. Na službu železniční stráže odešli s jinými členy Sokola také odborný učitel Klement Introvič a Šmidák.“

(25. května je sokolská železniční stráž vystřídána vojskem.)

Celkový výsledek voleb 22. května ukázal, že ve Šternberku česká menšina vzrůstá:

„Kandidátní listina č. 1 – komunisté 148 hlasů, 1 mandát

č. 2 – česká voleb. skupina 706 hlasů, 3 mandáty

č. 3 – němečtí soc. demokraté 1 277 hlasů, 6 mandátů

č. 4 – SDP (henleinovci) 6 266 hlasů, 27 mandátů

Celkem: 8 397 hlasů, 36 mandátů

Za českou volební skupinu byli zvoleni: J. Kořalka, Antonín Košťanský a Vilém Jokl. První z nich byl členem městské rady.“

„Po marném rekursu německých soc. demokratů proti obecním volbám konala se volba starosty města. Zástupci SDP odmítli veškerou spolupráci s ostatními stranami, na radnici zastoupenými. Česká volební skupina sdružila se pro volbu starosty a členů městské rady se zástupci německých sociálních demokratů. Starostou města Šternberka zvolen všemi hlasy zástupců SDP inž. Pauler, prvním náměstkem člen SDP J. Seidel, mistr soustružnický, druhým náměstkem sociální demokrat poslanec dr. R. Zischka. Příslušníci SDP uspořádali po volbě velký průvod s hudbou městem a oslavovali hlučně své vítězství.

Také slavnost Slunovratu proměnili za radostnou manifestaci svých ideí. Dlouho do noci zněly městem rány bubnů a jásavé výkřiky.

Zaráželo, že úřady neviděly velmi početnou účast školních dětí na noční politické slavnosti.“

„Školní rok 1937 – 38 byl pro počínající sletové slavnosti ukončen 22. června žákovským shromážděním. Byl to rok velmi rušný, hlavně druhá jeho polovice vyznačovala se prudkým spádem událostí nejen u nás, ale v celé Evropě. Nutno přiznati, že učitelstvo šternberských škol vyvinulo co největší energii k tomu, aby české

občanstvo klidně, avšak odhodlaně čelilo všem nárazům vnitřním i vnějším.

S mnohými obavami a plni nejistoty odcházíme na prázdniny, abychom v zaslouženém odpočinku načerpali nových sil, kterých bude třeba do nové práce. Zůstaneme na stráži.“

Gymnázium:

Na ústavě byli 134 žáci (40 + 40 + 52) – 85 chlapců a 49 děvčat.

Do sboru vstoupil profesor Bohuslav Petr (přírodopis, zeměpis), výpomocnou učitelku Schwarzovou nahradil odborný učitel Jan Pištělka (kreslení v 1. třídě). Vytrvalému úsilí ředitelovu se podařilo přimět olomoucké ředitelství státních drah k nápravě – od počátku září 1937 byla zavedena autobusová linka Šternberk – Litovel a od 14. února 1938 vlakové spojení Německá Libina – Šternberk. Tím se ústavu dostalo spojení přímo ideálního: žáci se sjíždějí mezi ¾ na 8 a 8 hodinou, odjíždějí ve 14 a 15 hodin (vyučování od 8.20 hodin do 13.15 hodin, dívčí tělocvik do 14.10 hodin).

Kromě akcí shodných s oběma školami stojí za zmínku vzpomínka 70. narozenin básníka Petra Bezruče s recitacemi jeho básní, vzpomínka na Jana Evangelistu Purkyně; 21 prosince odevzdali olomoučtí studenti (sdružení v tamním odboru Národní jednoty) pro žákovskou knihovnu šternberského gymnázia 400 knih, které sebrali mezi svými příznivci v Olomouci.

Německé obyvatelstvo při květnových volbách v roce 1938.

Obr. 29

„Květnové události způsobily v žactvu jakousi stísněnost. Ale jen nakrátko. Brzy byly události kolem prvního května vystřídány probuzeným národním sebevědomím, a zvláště od 21. května, kdy městem, ležícím na hlavní etapní čáře Olomouc – Opava – Krnov, projížděly vojenské transporty. Německé obyvatelstvo se k žactvu chovalo velmi nevlídně – vzkazy o věšení na Kiosku, poznámky o přivandrovalcích, o Markomanech aj., časem však se žáci naučili nevšímat si hrozeb i poznámek. Je třeba říci, že se chovali statečně. Stížností na ně nebylo.

Na měsíc květen byla připravována oslava československé jednoty. Pilně se připravovaly zpěvy a recitace. Bohužel, pro politické napětí nebylo nakonec nálady a slavnost byla odložena na vhodnější dobu.“

„Tábor lidu“.

Obr. 30

Školní rok 1938 – 1939

Měšťanská škola:

Školní rok byl zahájen za nenormálních poměrů, způsobených nejistými okolnostmi vnitropolitickými a zahraničními. Neustálý rozruch přenášel se i na žactvo. Zapsáno bylo 369 žáků. Teprve po evakuaci Šternberka a přestěhování školy do Bohuňovic nastal přirozeně úbytek žáků i tříd. Do 10. října 1938: 369 žáků (218 hochů + 151 dívek), po 10. říjnu 1938: 214 žáků (130 hochů + 84 dívky).

Po 10. říjnu zmenšil se obvod školní, v němž zůstalo jen 7 obcí, které zásobily školu takto: Bohuňovice 67 žáků, Moravská Loděnice 43, Trusovice 7, Šternov 46, Lašřany 33, Hlušovice 11, jiné obce 7.

Na počátku školního roku působil na škole též učitelský sbor jako roku minulého. Marie Zapletalová zastupovala ředitele Hynka Smékala, který byl dosud na zdravotní dovolené, František Lázníčka, Jar. Kořalka, Jan Pištělka, Bedřich Dosoudil, Marta Marxová, Ludmila Syrovátková, Vlasta Pospíšilová, Jan Šmidák, Klement Introvič, Marie Jirsáková, Jana Drlíková, Ema Kašpárková a katecheta Kolařík. Pak ovšem docházelo k velmi častým změnám. Odešla Stejskalová, nakrátko přišel Josef Kubiček (dožil ve Šternberku), Ženčáková, Introvič a Šmidák odešli na sokolskou nádražní hlídku do Vízmberka (dnes Loučná nad Desnou), Bedřich Dosoudil nastoupil vojenskou službu, téhož dne se přihlásila Marie Garguláková, že bude dobrovolně ve škole vypomáhat (dožila v Praze).

8. října 1938 nařízena úředně evakuace školy, která byla přestěhována do Bohuňovic. Nastupují učitelé: M. Zapletalová, Lázníčka, Kořalka, Pištělka, Introvič, Šmidák (Dosoudil až 18. října po propuštění z vojenské služby), Marxová, Syrovátková, Pospíšilová, Jirsáková, Kašpárková.

„V měsíci září a na počátku října letošního školního roku žila česká veřejnost šternberská ve stálém vzruchu, způsobeném jednak událostmi politickými, jednak stupňovanou přípravou k obraně československého národa a státu. Že tyto poměry odrážely se i v duších dětí a měly vliv na školní práci, je pochopitelné. Neklid našel cestu i do učeben a ztěžoval školní práci.

„9. září : Branný sraz šternberského Sokola (všechny složky, účast 120 osob) u školy, pochod kolem Lhoty a Lužic k rozcestí u Stádla, kam přišly též okolní jednoty. Po projevu okrskového náčelníka návrat v sevřených útvech do Šternberka.“

11. září – neděle: Velká manifestace Čechů a německých demokratických občanů „pro brannost národa a státu“. Účast 4 000 lidí. Průvod od nádraží městem, a jelikož projev na náměstí nebyl povolen, konal se tábor lidu na Guttenbergově náměstí za Dělnickým domem. Za Čechy promluvil legionář – plukovník Randák z Olomouce, za Němce poslanec R. Zischka. Oba řečníci zdůraznili, že Čechové i demokratičtí Němci zůstanou věrni odkazu zemřelého presidenta Masaryka a jsou ochotni jej obhajovat i zbraní. Protestují proti zahraničním útokům na ČSR i jejího prezidenta a souhlasí s tím, aby národnostní vyrovnání konalo se vzájemnou dohodou obou národů.

Pondělí 12. září: Večer po řeči říšského kancléře sešlo se asi 5 000 místních a venkovských příslušníků Henleinovy strany a uspořádali demonstrace pro připojení sudetských území k Německu. Státní policie neměla rozkazu zakročit, klid nastal až po delší době, až po několikeré výzvě starosty města.

Úterý 13. září: Chystané opakování demonstrací se nekonalo, poněvadž před večerem přijel do Šternberka oddíl československého vojska se třemi tanky, čímž udržel se klid.

Středa 14. září: Připravovaná pietní vzpomínka k úmrtí prezidenta TGM se nekonala, neboť všechny veřejné podniky byly úřady zakázány. Uspořádán jen dopolední projev k žactvu.

15. – 18. září: V těchto dnech rozeslány oddíly vojska do Berouna a jiných okolních obcí. Státní policie nařídila civilnímu obyvatelstvu, aby odevzdalo všechny zbraně. Provedeno v naprostém klidu. Vojenští branci němečtí, povolání na vojnu, nastupují vojenskou službu většinou bez zdráhání, někteří však uprchli do lesů, nebo se skrývali a ohrožují veřejnou bezpečnost zbraněmi. Státní policie zatkla šternberského starostu inž. Paulera a několik členů městského zastupitelstva a odvezla je do Štěpánova. Úřad starosty převzal druhý jeho náměstek, poslanec R. Zischka. Začíná se s vydáváním protiplynových masek.

17. září: Nastává stěhování německých a českých obyvatelů z pohraničí, kteří vypravují, že jednak uprchli před ordnery, jednak byli úředně evakuováni z míst, ohrožených případnou válkou. Do 20. září bylo už ve Šternberku asi 36 uprchlíků a evakuovaných mužů, žen a dětí z okolí Vidnavy. Byli ubytováni v tělocvičně měšťanky. 21. září přišlo jich 70, pak 150, denně přicházely nové zástupy, takže 26. září bylo ve Šternberku již 850 běženců. Bydleli v tělocvičně, ve sklepě a v jedné přízemní třídě měšťanské školy, od 22. září též v německé škole, v továrně Glorit (pozdější UP závody), v Dělnickém domě a jinde. Asi 30. září přišla první výzva, aby se vrátili do svých domovů. Někteří uposlechli, většina však poslána dále do vnitrozemí (Olomouc, Prostějov, Uherské Hradiště), posledních asi 40 odjelo 6. října.

Šternberské Češky za vedení učitelky mateřské školky Františky Bubeníkové zavedly pro ně stravování.

(Stálou a spolehlivou pomocnicí paní učitelky a duší všech stravovacích akcí polévkových, kakaových, mléčných pro školní děti byla po celá léta první republiky školnice mateřské školky paní Anežka Maciuchová, babička významné herečky Hany Maciuchové). Vařilo se od 22. do 30. září pro 150 i více osob, od 1. do 6. října asi

pro 40; bylo-li však třeba (například rychlé opatření snídaně), bylo rozdáno až 450 porcí. Stravování bylo poskytnuto i menším oddílům vojska, které přišly do Šternberka a neměly vlastní kuchyně (např. hlídka u kapličky). Náklad na vyživování nelze přesně určit, nebylo kdy na účtování; možno jej však odhadnout asi na 5 800 Kč; z toho 1 000 Kč hradilo město, když správu na radnici převzal poslanec Zischka, asi 1 000 Kč věnovala Národní jednota a Česká okresní péče o mládež. Ostatní darovali šternberští Češi a vojáci a důstojníci čsl. vojenských útvarů, Šternberkem prošlých.“
(Hodně přidali i čeští učitelé. Podle záznamů vynesla tato sbírka asi 860 Kč.)

„Také žactvo měšťanské školy sebralo dobrovolně pro uprchlíky 600 kg chleba, 100 kg mouky, 400 kg zemáků, mnoho zeleniny a vajec. Mnohé potraviny darovala němec. soc. dem. ze zásob přivezených ze zrušených konzumů v pohraničním území. Česká veřejnost sbírala pro ně též šaty a prádlo, neboť mnozí přijeli téměř nazí. Němečtí občané henleinovští si obtíží a bídy svých krajanů nevšímali. Uprchlíci vděčně uznávali obětavou pomoc českých občanů, od nichž se toho nenadáli.

21. září, v den výročí pohřbu TGM, došla žalostná zpráva o poradách v Godesbergu. Způsobila všem věrným Čechům velký zármutek, protože začínalo být jasno, že tzv. spojenci nás opouštějí.

22. září: Členové českých spolků (Sokol, Orel, Národní garda) povoláni opět k železniční strážní službě do Šternberka, Újezda a Vizmberka, kde zůstali po celý týden do 28. září. Z naší školy byli k této službě povoláni učitelé Šmidák a Introvič. Téhož dne utvořena v Praze nová vláda generála Syrového.

23. září vyhlášena všeobecná mobilizace. Z měšťanské školy nastoupili vojenskou službu Josef Kubíček (již 18. 9.) a Bedřich Dosoudil.

24. září: Od soboty nařízeno okresním úřadem zatemnění města (potrvalo do 1. října).

25. září: Od neděle provedeno omezení vlakového spojení a dopravy z důvodů mobilizačních. Současně počíná poznenáhle stěhování Čechů ze Šternberka do vnitřních krajů českých. Odjíždějí hlavně ženy a děti, muži zůstávají a konají nerušeně službu.

30. září: V pátek dochází nová truchlivá zpráva o rozhodnutí mnichovském, dle něhož mají připadnouti Německu i české kraje (na Zábřežsku, Uničovsku). Na okrese šternberském má být plebiscit.

V pondělí 3. října je podle úředních pokynů nařízeno vytrvat ve Šternberku. I kdyby došlo k obsazení města, české školství zůstane prý nedotčeno.

Ve čtvrtek 6. října o 10. hodině večerní dochází prostřednictvím okresního úřadu telegrafická výzva – hned školu vystěhovat. Protože nebylo okamžitě dopravních prostředků, mohlo být započato se stěhováním až v pátek 7. října. Učitelstvo po celou noc připravovalo majetek školy pro rychlé nakládání. S pomocí dvou vojenských a jednoho sokolského auta z Olomouce, jakož i několika soukromých povozů a součinností našeho žactva odstěhovány úřední knihy, pomůcky, část nábytku a jiné cenné věci do obce Bohuňovice. Odborný učitel Jan Pištělka po dohodě s inspektorem Pelíškem a starosty okolních obcí vyhledal místnosti pro uložení školního majetku a prozatímní umístění tříd. Stěhování trvalo od 5. hodiny ranní do 22. hodiny večerní za součinnosti všech členů učitelského sboru a žactva. Jelikož bylo nutno velmi spěchati, byly mnohé věci při stěhování ztraceny a poškozeny, nebo musely se zanechat ve Šternberku. Část úředních knih a cenného majetku zavezena též do Olomouce.

Učitelstvo bylo poměry donuceno opustit Šternberk, neučinili tak ale současně. Někteří členové pokračovali ještě v sobotu dopoledne ve stěhování školního a spolkového majetku (Národní jednoty,

Sokola, české veřejné knihovny, Klubu českých turistů, hudební školy aj.). Protože pak již nebylo povozů a československé vojsko a státní policie odcházeli, stávala se situace nejistou. Proto chtěli zástupcové učitelstva podle pokynů inspektorátu odevzdati školu okresnímu hejtmánovi, panu radovi Cibulcovi. Ten však převzetí odmítl a vyzval učitelstvo, aby prostě odešlo, školu nechť si převezmou německé úřady samy. Proto byla budova uzamčena a klíče předány učitelce obecné školy Vlastě Košťanské, která je předala německým učitelům jako zástupcům města. Odpoledne 9. října odjeli členové učitelského sboru do Bohuňovic, zatímco do slavnostně vyzdobeného města Šternberka mělo nastupovati říšskoněmecké vojsko. Zabrání skončilo v neděli 10. října do dvanácté hodiny polední.“

Obsazení města německou armádou.

Obr. 31

V úterý 12. října bylo zahájeno vyučování v Bohuňovicích (bez žáků ze Štarnova, který byl dosud obsazen německým vojskem). Rozestrkáni po různých budovách, učilo se na směny s obecnou školou, dohání se učivo neprobrané následkem nepokojné doby...

„Učitelstvo trpce neslo nezasloužené novinářské útoky, že prý školy ČSR byly málo národní a ne dosti křesťanské. Kdo opravdu sledoval naše školy, mohl jasně poznati, že právě v národním školství bylo žactvo vedeno nejpoctivěji k národnímu sebevědomí a pravému křesťanství. Učitelstvo v těchto věcech vykonalo víc než jeho samozvaní kritikové.“

„Dne 15. března obsadilo německé vojsko Čechy a Moravu. 16. března vyhlášen protektorát Německa nad oběma zeměmi. Tyto události byly žactvu oznámeny a přečten jim projev státního prezidenta dr. Háchy. Zdejšími obcemi projíždělo jen německé četnictvo a oddíly SA vylepily ohlášení, slibující nové, lepší poměry. Na budovu pošty v Bohuňovicích vztyčen německý prapor.“

Dne 17. března dostavili se do ředitelny měšťanské školy tři němečtí učitelé z Olomouce (Březina, Kwiczala a Schnirch) a prokázali se přípisem státního inspektorátu z Olomouce, že jsou pověřeni převzetím školy. Zjistili, že je vše v pořádku, a sepsali o tom protokol. Ředitel Smékal v něm připomenul, že není jisto, zda zdejší škola je ještě státní a že převzetí nelze právně zdůvodnit.

Dne 1. dubna bylo inspektorátem sděleno, že dozor komisařů Březiny a Peschka na státní školy okresu Olomouc se zrušuje a protokol byl inspektorátu vrácen. Počátkem března podaly Bohuňovice žádost o zřízení měšťanské školy.

Bohuňovický exil, to už je ale jiná životní kapitola...

„Školní rok, zamýšlený původně jako radostný rok jubilejní, stal se pro státní měšťanskou školu ve Šternberku rokem tragického obratu. Škola pozbyla své vlastní budovy, ztratila mnoho ze svého inventáře, musila zanechat v sudetském území na 30 českých dětí, jimž další docházka do české školy je znemožněna, asi 70 jiných prožilo trpký úděl vystěhovalců a uprchlíků. Po 16 letech svědomité práce, konané ve prospěch našeho národa, státu, směřující vždy jen k udržení národního uvědomění českých lidí v

cizím prostředí, stojíme nad hroby všech svých snah a činností. Ale nezoufáme! Ochuzení o tolik, začínáme tak jako naši otcové stokrát v českých časech znovu od základů budovat lepší budoucnost příštích českých pokolení.“

Gymnázium:

Čtvrtý školní rok začal už se 180 žáky: 1. třída 42 (33 chlapci a 9 děvčat), 2. třída 45 (31 + 14), 3. třída 45 (26 + 19) a 4. třída 48 (30 + 18).

Z Uničovska 31 žák, ze Šternberka – města 64, z okolních menšin 14, ze Štěpánova 28, ze strany od Olomouce 43 žáci.

Do učitelského sboru vstoupili: dr. E. Kašparová (přírodopis, zeměpis), V. Janovský (fyzika, zeměpis) a Václav Dragoun, odešli A. Hruža a Bohuslav Petr.

O vnitřní zařízení a učební pomůcky bylo postupnými dotacemi dobře postaráno: o prázdninách byla nově doplněna sbírka fyzikální a založena sbírka chemická, pro knihovny byla povolena mimořádná dotace a novými dary knih vzrostly žákovská knihovna na 1 100 svazků, učitelská na 1 200 svazků. Knihovna učebnic byla dotací věnovanou Ústřední maticí školskou doplněna na 1 700 čísel.

Nábytek pro 4. třídu byl pořízen ve stejně dobrém provedení jako dosud. Tělocvičné nářadí nebylo možné rozmnožiti, tělocvična ve dvorním traktu byla uznána technicky a zdravotně za nevhodnou.

Podle spolehlivých informací bylo v sezení meziministerské rady na podzim 1937 usneseno vzít do rozpočtu také výstavbu gymnázia ve Šternberku, bylo povoleno prvních 50 000 Kč na přípravné práce, s nimiž se mělo počít na jaře 1938 (nedošlo k nim však ani v létě). Věc se měla řešit přístavbou, školní pozemek byl uznán za dostatečný.

„Začátek školního roku se rozvíjel normálně, sbor byl kompletní už v prvním týdnu; 14. září bylo pietně vzpomenuťo vznešené osoby a nehynoucích zásluh prvního prezidenta republiky, dr. T. G. Masaryka, u příležitosti prvního výročí jeho smrti. Avšak zřejmě mobilizační přípravy na šternberské etapní čáře a řítící se politické události měly od polovice měsíce září vliv i na školní ovzduší.“

22. září odešel na vojnu prof. Dragoun a 22. září nastoupili ředitel Wiedermann a prof. Janovský. Vyučování bylo omezeno na tři denní hodiny a za překotných říjnových událostí bylo 7. října zastaveno docela. Počet žactva se odchodem rodičů zmenšil na polovici; naposledy byli žáci ve škole 8. října. Ředitel, který se 6. října vrátil z vojny, dal žákům příslušné pokyny a rozloučil se s nimi.

Kancelářské zařízení, archiv a něco cennějších pomůcek bylo evakuačním vlakem převezeno do Olomouce. Školní místnosti a budova byly 9. října městským úřadem zapečetěny. 10. října byl Šternberk obsazen cizím vojskem.

Ředitel a profesori se přihlásili podle pokynů zemské školní rady ke konání služby na dívčím reformním reálném gymnáziu v Olomouci. Ve čtvrtek 13. října bylo obnoveno vyučování šternberského žactva na státní reálce v Olomouci. Sešlo se tam na novinovou výzvu ředitelovu 114 žáků šternberských a běženců z jiných zrušených ústavů (podle tříd 31, 28, 25, 30 žáků), vyučováno bylo odpoledne za pomoci učitelů ze Šumperka.

Žactvo se stále měnilo, k 20. září ho bylo 169, z toho šternberských žáků 88, cizích 81. Od toho dne začalo se vyučovat dopoledne v klášterní škole u Voršilek, když správa kláštera vyšla ředitelství s nevšední ochotou vstříc a půjčila 5 učeben a tělocvičnu. Prof. Janovský a Dragoun odešli do Přerova. K 30. říjnu měla škola 175 žáků.

Podle rozhodnutí ministerstva školství byly šternberské třídy od 1. listopadu 1938 připojeny k reálnému gymnáziu olomouckému jako paralelky D. Tam přišli i učitelé, řediteli zatím určena správa státní reálky v Olomouci.

Finanční likvidace ústavu byla ukončena v únoru 1939, věcná na podzim 1939. Soupis škod vzniklých obsazením šternberského ústavu byl vypočten na 562 933 Kč, mimo věci přivezené do Olomouce. Inventáře pomůcek a vnitřního zařízení byly odvedeny zemské školní radě v Brně, archiv byl odevzdán ředitelství státního dívčího reformního gymnázia v Olomouci, čímž byla dne 22. ledna 1940 provedena konečná likvidace šternberského ústavu.

Česká měšťanská škola.

Obr. 32

CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED UDÁLOSTÍ

1919

leden - Proveden soupis školou povinných českých dětí (v městě 30, Lhota 14).

26. 1. - Valná hromada Národní jednoty podává žádost o zřízení české školy.

4. 3. - Němci vyhlásují všeobecnou stávku na podporu sebeurčení Sudet.

21. 5. - Do první třídy české školy zapsáno 36 dětí.

22. 5. - Zahájeno vyučování.

18. 6. - 29 chlapců a 27 dívek má první prázdniny.

1. 9. - Jsou již dvě třídy s celkem 73 žáky.

1920

30. 6. - Při zápisu se hlásí do obecné školy 112 dětí.

1. 7. - Nově zřízená mateřská škola má 16 dětí.

1921

1. 9. - Škola má již 130 žáků.

5. 3. - Protestní schůze proti krácení učitelských platů.

11. 6. - Čtyřdenní školní stávka na podporu školy měšťanské.

15. 6. - Výnosem se zřizuje česká trojtřídní škola měšťanská.

1922

1. 9. - Obecná škola má 131, měšťanská 41 žáků.

1923

25. 3. - Příprava k založení místní odbočky Sokola.

8. 4. - Ustavující schůze místního odboru Sokola.

2. 9. - Slavnostní předání nové české školy veřejnosti.

3. 9. - Obecná škola má 133, měšťanka 142 žáků.

30. 9. - Řídící učitel Petr Zapletal zvolen městským radním.

28. 10. - V Národním domě hrají žáci měšťanky jednoaktovku „Den svobody“.

1924

16. 3. - Schůze na podporu stavby měšťanské školy.

19. 3. - Započato označování ulic česko-německými názvy.

15. 7. - Započaty výkopové práce pro budovu měšťanky.

1. 9. - Na měšťance 219 dětí.

23. 12. - Novostavba měšťanky má již střechu.

1925

19. 8. - Slavnost k otevření budovy nové měšťanské školy.

1. 9. - Měšťanská škola má 293 žáky.

6. 9. - Slavnostní otevření nové budovy měšťanské školy.

1926

20. 6. - V Národním domě se sešla valná hromada Ústředí
Národní jednoty pro severovýchodní Moravu.

15. 8. - Dokončena adaptace školní budovy obecné školy.

1. 9. - Měšťanka má 354 žáky.

1927

- 1. 9. - Proti minulému roku klesl počet žáků měšťanské školy.
- 13. 11. - Žáci hrají loutkové divadlo.

1928

- 7. 3. - Společná akademie obou českých škol.
- 1. 9. - Mírný pokles žáků v obou školách.
- 28. 10. - Na nádvoří Národního domu zasazena jubilejní lípa.

1929

- 18. 2. - Pro kruté mrazy zastaveno vyučování do 28. února.
- 29. 6. - Oslava 1. desetiletí české školy ve Šternberku.
- 1. 9. - Mateřská školka je přičleněna k české škole obecné.

1930

- 1. 3. - Otevřena mateřská školka ve Lhotě. Zapsáno 20 dětí.
- 29. 5. - Hraničářský sněm ve dvoraně Národního domu.
- 1. 9. - Roste počet žáků obecné i měšťanské školy.
- 28. 10. - Společná akademie obou škol. Divadelní představení K.H.Borovský v provedení místních ochotníků.

1931

- 1. 9. - Obecné škole přibýly 4 děti, měšťance 30.
- 28. 10. - Tělocvičná jednota Sokol v Přerově převzala ochranitelství šternberské jednoty.

1932

- 8. 5. - Národní pouť na Bradlo.
- 1. 9. - Měšťanka má 365 žáků – největší počet od založení.
- 27. 10. - Poškozena reliéfní výzdoba v průčelí obecné školy.

1933

- 25. 6. - Oslavy 10. výročí založení jednoty Sokol ve Šternberku.
- 1. 9. - Měšťanka má 404, obecná 184, mateřská 59 dětí.
- 2. 12. - Vyloupena ředitelna a sborovna měšťanské školy.
- 30. 9. - Na oslavu 10. výročí otevření nové školní budovy sehrána členy učitelského sboru a NJ pohádka.
- 29. 10. - Sraz Sokolstva okrsku, průvod ke školní budově.
- 25. 11. - Jubilejní oslavy 50. výročí založení Moravana.

1934

- 6. 5. - Národní pouť na Bradlo.
- 24. 5. - Na zapůjčeném radiopřijímači žáci sledují průběh volby prezidenta. Večer lampiónový průvod městem.
- 18. 9. - Otevřena lhotecká expozitura obecné školy.

1935

- 20. 1. - Výroční valná hromada v Národním domě.
květen - Rozhodnuto o zřízení reálného gymnázia ve Šternberku.
- 28. 6. - 50. výročí trvání Národní jednoty pro severovýchodní Moravu.
- 1. 9. - Otevření Spolkového reálného gymnázia. 50 žáků.
- 15. 9. - Slavnost Jubilejního domu.
- 18. 12. - Prezidentem zvolen dr. Edvard Beneš.

1936

- 7. 3. - Činohra olomouckého městského divadla sehrála
v Národním domě Langrovu Jízdní hlídku.
- 1. 9. - Postátnění českého gymnázia ve Šternberku.
- 4. 11. - V budově měšťanky otevřena odbočka hudební školy.

1937

- 15. 3. - Zatopen školní sklep měšťanské školy.
- 11. 4. - Čs. obec legionářská pořádá oslavu 20. výročí Manifestu českých spisovatelů.
- 27. 5. - Okresní osvětový sbor pořádá v Saxingerově kině
hudební a zpěvní program občanů obou národností.
- 6. 6. - Slavnost předání praporu ochranitelky, přerovského
Sokola, místní tělocvičné jednotě.
- 23. 6. - Hudební besídka odbočky hudební školy.
- 14. 9. - Úmrtí prvního prezidenta TGM.
- 30. 11. - Ve městě nastupuje službu státní policie.

1938

- 13. 3. - Státní převrat v Rakousku.
- 21. 5. - Do města dosazena vojenská pohotovost. Vyhlášena
částečná mobilizace.
- 22. 6. - Zakončen školní rok, se zřetelem k jubilejnímu
všesokolskému sletu.
- 1. 9. - Měšťanská škola má zapsáno 369 žáků.
- 11. 9. - Manifestace Čechů a německých demokratických
občanů „pro brannost národa a státu“.
- 12. 9. - Demontrace příslušníků Henleinovy strany pro
připojení sudetských území k Německu.
- 13. 9. - Do města přijíždí oddíl československého vojska.
- 23. 9. - Vyhlášena všeobecná mobilizace.
- 30. 9. - Na základě mnichovské dohody čtyř evropských
velmocí Šternberk přičleněn do říše.
- 8. 10. - Úředně nařízena evakuace českých škol.
- 10. 10. - Šternberk obsazen německým vojskem.

VÝBĚROVÝ REJSTŘÍK

Aleš, Mikoláš (18.11.1852 Mirotice – 10.7.1913 Praha) – český malíř, kreslíř, dekorátér a ilustrátor, jedna z nejvýznamnějších osobností tzv. "Generace českého Národního divadla", klasik českého umění 19. století. V ranějším období tvořil v pozdně romantickém stylu, přičemž vycházel z odkazu Josefa Mánesa, později směřoval spíše k secesi.

Anschluss – do reformy němčiny v roce 1996 psáno *Anschluß*, počestně **anšlus**, je německý výraz pro *připojení*, do jiných jazyků převzaté jinak běžné slovo označuje připojení Rakouska 12. března 1938 k nacistické německé neboli třetí říši.

Baldessari Plumlovská, vl. jménem Vojtěška Baldessariová (17.4.1854 Plumlov – 31.3.1934 Olomouc) – česká dramatička. Literární tvorbu začala psaním veršů pro děti a mládež. V Kroměříži se zapojila do kulturního života města, pro místní spolek divadelních ochotníků začala psát pohádkové hry pro děti. **Beneš, Edvard** prof. PhDr. et JUDr. (28.5.1884 Kožlany – 3.9.1948 Sezimovo Ústí) byl druhým československým prezidentem v letech 1935 – 1938 a 1945 – 1948. V období druhé republiky a okupace byl prezidentem prozatímní exilové vlády v Londýně (1940 – 1945). Byl jedním z vůdců I. odboje a představitel II. odboje.

Besitzstand – v něm.= držebnost – majetek – aktivní jmění

Bezruč, Petr – literární pseudonym připisovaný Vladimíru Vaškovi (15.9.1867 Opava – 17.2.1958 Olomouc). Petr Bezruč byl český básník, který vystoupil se svou sbírkou Slezské písně na začátku 20. století. Naprosto ojedinělé verše útočně promlouvající za sociální a národní zájmy českých lidí ve Slezsku nemají svým vznikem, stylem ani dalším osudem obdobu v české literatuře. Literární historici řadí Bezruče do generace tzv. anarchistických buřičů. Jeho dílo je ovlivněno symbolismem a Českou modernou.

Bělkovické údolí – rekreační oblast podél toku Trusovického potoka poblíž obce Bělkovice-Lašťany. V roce 2008 zde bylo

napočítáno cca 120 chat. V době mezi světovými válkami bylo cílem především obyvatel Olomouce.

Bitva u Bachmače – bitva první světové války. Boje první československé armády (Československo ještě neexistovalo) proti německé přesile proběhly 8. až 13. března 1918 u dnešního ukrajinského města Bachmač. Během bitvy padlo 145 legionářů, 210 bylo zraněno a 41 pohřešováno. Německé ztráty se pohybovaly okolo 300 mrtvých a několika stovek zraněných. Bitvy se zúčastnili legionáři 6. pluku společně s oddíly bolševiků.

Bitva u Thermopyl – byla součástí války mezi řeckými městskými státy a perským králem Xerxem. V úzké soutěsce u Thermopyl bojovalo proti mnohonásobně početnějším Peršanům 300 Spart'anů s králem Leonidem. Zradou došlo k beznadějnému boji, Spart'ané si zvolili boj do posledního muže – a tedy smrt (postup Peršanů tím ale zpomalili).

Bitva u Zborova – 2. července 1917 byla méně významnou součástí tzv. Kerenského ofenzívy, představovala první významné vystoupení československých legií na východní frontě. Úspěch československých jednotek byl natolik výrazný, že ruská vláda poté zrušila veškerá omezení na formování nových jednotek z českých a slovenských zajatců. Československá střelecká brigáda o síle asi 3 500 mužů (*1. střelecký pluk „Mistra Jana Husi“, 2. střelecký pluk „Jiřího z Poděbrad“, 3. střelecký pluk „Jana Žižky z Trocnova“*) v rámci tzv. Kerenského ofenzívy, na vedlejším směru, dosáhla slavného úspěchu, když nadšeným útokem prorazila přes 4 linie pozic rakousko-uherské armády až do hloubky asi 5 km a získala velký počet zajatců a válečného materiálu. Proti československé střelecké brigádě zde stály část 86. pěšího pluku 32. uherské divize a rakouské pěší pluky č. 35 (plzeňský) a č. 75 (jindřichohradecký) z 19. divize o síle asi 5 500 mužů, dobře vyzbrojených a výborně vyzbrojených. Oproti tomu Čs. střelecká brigáda měla slabou výzbroj, kulometů zoufalý nedostatek a zcela nedostatečná byla i výstroj. Ztráty Čs. střelecké brigády: 185 padlých a zemřelých následkem zranění a asi 700 zraněných.

Borovský, Karel Havlíček, též Havel, vlastním jménem Karel Havlíček (31.10.1821 Borová u Příbyslavi – 29.7.1856 Praha) – český básník a novinář. Je považován za zakladatele české žurnalistiky, satiry a literární kritiky. Literárně bývá řazen do realismu, politicky pak patří k tzv. 2. generaci národních buditelů.

Bradlo u Hradečné – památná hora Bradlo vévodí obci Hradečná. Na skalním ostrohu při soutoku Oskavy s Brabínkem tu prý kdysi stávalo staroslovanské hradiště. První doložená písemná zpráva z poloviny 14. století vydává svědectví o existenci dvou slovanských osad, které náležely úsovskému panství. Původně česká ves (s jednou z nejstarších českých škol na Uničovsku) se podobně jako další v tomto kraji nevyhnula poněmčování.

Bubeníková-Lázničková, Františka (7.3.1899 Ivanovice na Hané – 9.3.1972 Šternberk) vychodila v letech 1905 – 1913 obecnou a měšťanskou školu v Ivanovicích. V letech 1917 až 1919 navštěvovala soukromý kurz pro pěstounky ve Vyškově. Téhož roku složila v Brně zkoušku pro učitelství mateřských škol. Nastoupila jako výpomocná učitelka na obecné škole v Hodoníně. Ve Šternberku řídila první českou mateřskou školu, a to od jejího vzniku 1. července 1920 po celé meziválečné období (do roku 1929 jako pěstounka, poté jako definitivní učitelka). Mateřská škola patřila správou pod Masarykovu školu obecnou, podílela se tedy společně s ní na všech jejích akcích včetně činnosti učitelského loutkářského kroužku Kašpárkova družina. Od roku 1923 sídlila první česká mateřská škola v přízemí budovy školy obecné. Františka Bubeníková se spolu se školnicí Anežkou Maciuchovou obětavě ujala každodenního vaření kaka a polévek pro děti ze sociálně slabých rodin. V pohnutých zářijových dnech roku 1938 se spolu s dalšími šternberskými Češkami starala o stravování rodin německých i českých běženců, kteří utíkali z pohraničí před řáděním henleinovských ordnerů, i o stravování menších oddílů vojska. Během druhé světové války působila postupně ve Slavoníně, Týnečku, Droždíně a Moravské Loděnici. Za Františka Lázničku se provdala 16. března 1944. Byla po všechna léta známá také jako horlivá sokolka i cvičitelka Sokola. Ráda si zahrála i divadlo (byla

členkou divadelního kroužku Národní jednoty Libuše). V Klubu českých turistů se uplatňovala jako značkařka turistických tras. Bez její organizační pomoci se neobešla žádná významná šternberská společenská nebo sportovní událost. Často zajišťovala občerstvení (pekla např. koláčky, připravovala čaj) pro sokolské akce – plesy a šibřinky, i pro účastníky orientačních závodů apod. Po 2. světové válce pomáhala Josefu Valíčkovi a Františku Zahradníkovi organizovat oblíbené srazy šternberských starousedlíků. (...) Celoživotní činorodé vlastenectví manželů Lázničkových je zvláště z pohledu současné doby hodno obdivu.

(Vlasta Hlůzová: K březnovým výročím manželů Lázničkových, ŠL 5/2004)

Burian, Vlasta, vlastním jménem Josef Vlastimil Burian (9.4.1891 Liberec — 31.1.1962 Praha) – známý jako Král komiků, český divadelní herec, divadelní režisér a ředitel, zpěvák, sportovec, podnikatel, filmový herec a režisér, spisovatel a imitátor, který se díky své nespoutané živelnosti a potřebě být všude první vypracoval mezi skutečné hvězdy českého filmu a divadla. Byl jedním z nejpopulárnějších herců za první republiky, po válce byl však neprávem nařčen z kolaborace. I přesto jeho obliba trvá dodnes, o čemž svědčí vítězství v anketě o „Krále komiků“ a televizní reprízy jeho filmů.

Českosaské Švýcarsko – negeografický, ale vžitý lidový název pro krajinu na obou březích řeky Labe mezi Děčínem a Pirnou. Název pochází ze sousedního území Německa, kde se od konce 18. století začalo používat názvu Saské Švýcarsko, zavedeného švýcarskými malíři působícími v Drážďanech. Mezi nejnavštěvovanější místa v Českém Švýcarsku patří Pravčická brána a soutěsky v Hřensku.

Čurda-Liptovský, Bedřich (20.11.1893 Smolkov u Opavy – 21.10.1962 Ostrava) – novinář, spisovatel, divadelní ochotník, astronom. Prosadil se rovněž jako dramatický autor: podle Londonovy novely napsal aktovku Setkání, dramata Okovy a Převrat, dramatickou báseň Letem dějinami (provedlo Ostravské národní divadlo). Další tituly: Řina Karenová, Čarodějnice, Zhořelá duše, Nové jitro, U nebeské brány, psychologická hra Nezvaný host aj., 1939 a 1944 uvězněn nacisty za kulturní činnost

v koncentračním táboře Terezín. Od 1945 působil jako kulturní funkcionář odborů, 1962 ředitel ostravské Lidové hvězdárny.

Dědinka u Uničova – dnes místní část obce Troubelice. Jako panský dvůr byla založena na přelomu 13. – 14. století.

Divide et impera – z lat. = Rozděluj a vládni!

Dyk, Viktor (31.12.1877 Pšovka u Mělníka – 14.5.1931 Lopud) – významný český básník, prozaik, dramatik, publicista a nacionalistický politik, jeden z představitelů tzv. generace anarchistických buřičů.

Goethe, Johann Wolfgang von (28.8.1749 Frankfurt nad Mohanem – 22.3.1832 Výmar/Weimar) – německý básník, prozaik, dramatik, historik umění a umělecký kritik, právník a politik, biolog a stavitel. Jeho díla jsou detailně zpracovaná a komplikovaná. Goethova tvorba z let 1795 – 1805 bývá označována jako výmarský klasicismus.

Hácha, Emil doc. JUDr (12.7.1872 Trhové Sviny – 27.6.1945 Praha) – prezident tzv. pomnichovské republiky (1938 – 1939), prezident Protektorátu Čechy a Morava (1939 – 1945), odpůrce fašismu, překladatel a právník. Méně známá je jeho činnost teoretická, literární a překladatelská (je mj. autorem jednoho z překladů Jeromeho knihy *Tři muži ve člunu*).

Henlein, Konrad Ernst Eduard (6.5.1898 Vratislavice nad Nisou – 10.5.1945 Plzeň) – nacista, sudetoněmecký politik a vůdce separatistického hnutí. V říjnu roku 1933 založil politické hnutí *Sudetendeutsche Heimatsfront* (SHF), které se později (1935) přeměnilo na *Sudetendeutsche Partei* (SDP). Po neúspěšném pokusu o puč odešel do Německa, odkud se vrátil až po mnichovské dohodě, již jako Hitlerem jmenovaný (1. 10. 1938) říšský komisař pro sudetoněmecké oblasti. Když SDP splýnula s NSDAP a vznikla župa NSDAP Sudety, stal se jejím župním vedoucím. Byl také Obergruppenführerem SS a od 1. května 1939 byl říšským místodržícím. Koncem 2. světové války se pokusil vyjednat s Američany mimo jiné také uznání Mnichovské smlouvy. Podařilo se

mu dostat se až na území osvobozené americkou armádou, kde však byl u Lokte zajat, vyslýchán a uvězněn v Plzni. Když zjistil, že s ním nikdo jednat nehodlá a že je považován za válečného zločince, podřezal si sklem z rozbitých brýlí časně ráno 10. května 1945 žíly.

Hilbert, Jaroslav (19.1.1871 Louny – 10.5.1936 Praha, pohřben v Praze na Vyšehradě) – technik, český dramatik a spisovatel. Hra „Druhý břeh“ je z roku 1924.

Hněvotín – obec, rozkládá se cca 7 km jihozápadně od Olomouce v nadmořské výšce asi 244 m. Protéká jí potok Stouska, který se vlévá do říčky Blatý.

Hochverräter – v něm. = velezrádce

Jirásek, Alois (23.8.1851 Hronov – 12.03.1930 Praha), český prozaik, dramatik a tvůrce historického realistického románu. Dílo Aloise Jiráska je umístěno do časového rozmezí od dob mystických / Staré pověsti české/ až po 19. století. Upíná se především k době husitské, pobělohorské a k národnímu obrození. V květnu 1917 stál Jirásek spolu s J. Kvapilem v čele autorů Manifestu českých spisovatelů. Manifest si kladl za cíl přimět české poslance k hájení národních zájmů. Po vzniku Československa zvolili Jiráska do Národního shromáždění. Byl také senátorem za pravicovou národní demokracii v letech 1920 – 25.

Jordánová, Věra (15.4.1928 Praha) – režisérka a scenáristka. Tvůrkyně řady televizních inscenací (Ch. Brontëová, J. Bouček: Jana Eyrová, M. Szabó, B. Zelenková: Táto už je čas, B. Benešová: Věra Luášová, A.S.Makarenko – M. Stehlík: Začínáme žít) a pořadů pro děti (M. Kubátová, Z. Podhrázká: Krkonošská pohádka). Za 40 let práce v televizi má na kontě režii sedmdesáti pěti pohádkových inscenací a filmů včetně scénáře televizní adaptace Čarodějův učeň z roku 1972. Spolupracovala s Danou Medřickou, Ladislavem Peškem, Radovanem Lukavským, Vlastou Fabiánovou, z mladších s Evou Hudečkovou, Jaroslavem Satoranským a v neposlední řadě s Hanou Maciuchovou (Krkonošské pohádky).

Karlova Studánka – nejvýše položená obec bruntálského okresu (800 m n.m.). Leží na východní straně nejvyšší hory Jeseníků Pradědu, v údolí horské říčky Bílé Opavy a zasahuje do rezervace okolo Pradědu. Vedle lázeňství je i známým horským rekreačním střediskem. V dnešní době patří jednoznačně k místům s nejvyšší čistotou ovzduší.

Katolická omladina – předchůdce tělocvičné jednoty Orel.

Klub českých turistů (známý také pod zkratkou KČT) – zájmové sdružení turistů vzniklé za Rakousko-Uherska, působící dodnes v České republice. Založen byl 11. června 1888 z iniciativy nadšenců v čele s Vilémem Kurzem st. (předseda Národní jednoty Pošumavské), Františkem Čížkem (předseda Národní jednoty Severočeské) a Vratislavem Pasovským.

Komenský, Jan Amos, (28.3.1592 – 15.11.1670). Největší spisovatel pobělohorské emigrace, filozof a poslední biskup jednoty bratrské (lat. Comenius; vlastním jménem Jan Amos Segeš Nivnický). Místo jeho narození není známo, některé prameny uvádí Uherský Brod, jiné Nivnici na jihovýchodní Moravě nebo rodiště jeho otce obec Komňu (odtud zřejmě „Komenský“).

Kopta, Josef (16.6.1894 – 03.04.1962) – prozaik, dramatik, publicista, básník. Rozsáhlá tvorba Josefa Kopty obsahuje několik dramat, básní, publicistiku, ale především prózu. Ve svých dílech využívá zkušeností získaných za války v legiích, dojmů a poznatků z Dálného východu. Zaměřuje se i na sociální politiku nižších společenských vrstev.

Koudelák, Josef (26.2.1906 Senička – 20.8.1960 Lašřany) – básník, prozaik, folklorista a jeden z předních představitelů ruralismu. Po obecné škole v obci absolvoval reálné gymnázium v Litovli a dále studoval na učitelském ústavu v Olomouci. Poté vyučoval na obecných školách v Července (1926), ve Slavětíně u Litovle (1927 – 1928) a na dívčí měšťanské škole v Novém Jičíně (1928 – 1932). V letech 1933 – 1936 působil jako správce jednotřídky v Renotách u Litovle a učil v Uničově (1936 – 1938),

v Náměšti na Hané (1938 – 1945), ve Šternberku (1945 – 1948), ve Štarnově u Šternberka (1948 – 1958). V letech 1958 – 1960 působil jako ředitel základní školy v Bělkovicích u Olomouce. Již v době svého studia psal fejetony, básně a drobné příspěvky do časopisů a aktivně se zúčastňoval osvětové a kulturní práce ve svých působistiších. Ve své poezii opěvoval tradiční život na Hané. Oslavou rodné vsi je báseň Senička z roku 1929. V několika románových pracích (S větrem o závod, Skála puká, Vítězná chudoba, Radlice Boží, Zlatá srdce, Krůpěje, Náš rod) zobrazil vesnický život v této úrodné oblasti. Ve středu jeho literárního zájmu byli prostí venkovští lidé a jejich sociální a hospodářské poměry. Slezskému bardu Petru Bezručovi věnoval práci Petr Bezruč na Hané. Spolu s Josefem Vacou a Josefem Vrbkou zpracoval ve dvou publikacích na dvě stě pověstí s názvem Pověsti z kraje básníka F. S. Procházky, vydaných v roce 1939 a 1940. Z roku 1948 je jím uspořádaná vlastivědná publikace Štarnov pod Šternberkem z minulosti k přítomnosti. Jeho sběratelství lidových pověstí a zkazek vyústilo ve 40. a 50. letech ve vlastní pohádkovou tvorbu. Básník, prozaik, folklorista a jeden z předních představitelů ruralismu zemřel 20. 8. 1960 v Lašťanech, dnes části obce Bohuňovice. Výbor z jeho poezie i prózy vydaný v Seničce v roce 2000 přehledně uspořádal spisovatelův syn Ing. Aleš Koudelák.

Kožíškova Poupata; Josef Kožíšek (6. 6.1861 Lužany u Přeštic – 6.6.1933 Úvaly u Prahy) – český básník, učitel a esperantista. Narodil se v rodině rolníka v Lužanech, gymnázium vystudoval v Plzni a učitelský ústav v Příbrami. Pak působil jako učitel či ředitel na řadě tehdejších obecných škol, mimo jiné v Měčíně a Klecanech; v letech 1895 – 1918 byl řídícím učitelem v obecné škole v Zápech. Po první světové válce se stal ředitelem literárního oddělení Státního nakladatelství v Praze. Kožíškův literární zájem se obracel především k nejmladším čtenářům. Jako pedagog usiloval o reformu metodiky školské výuky, pro tyto potřeby sestavil slabikář pro první třídy Poupata (1913).

Kubis, Adolf (18.5.1876 Brušperk – 25.8.1958 Olomouci) – ředitel Národní jednoty severomoravské v Olomouci, bojovník za práva

českých menšin na Zábřežsku a Šumpersku. Čestné občanství Šumperka mu schválila Místní správní komise 29.4.1946 u příležitosti jeho sedmdesátých narozenin. K předání došlo 18.5.1946 v Olomouci.

Kvapil, Jaroslav (25. 9. 1868 Chudenice – 10. 1. 1950 Praha) – český básník a divadelník. Po studiu na klatovském gymnáziu studoval lékařství, později filozofii. První básně publikoval ve *Světozoru*. Jeho žena Hana Kubešová, herečka, ho přivedla k divadlu. V roce 1900 se stal dramaturgem Národního divadla. Po roce 1918 působil jako šéf činohry Vinohradského divadla. Roku 1998 mu byl in memoriam propůjčen Řád T. G. Masaryka II. třídy.

Langer, František (3. 3. 1888 Praha – 2. 8. 1965 tamtéž) – český spisovatel, dramatik a vojenský lékař. Zpracoval v Jízdní hlídce konflikt československých legií s bolševickým režimem v Rusku.

Adolf Kubis

František Lázníčka

Lázníčka, František (1882 – 1954) – první ředitel měšťanské školy ve Šternberku po 2. sv. válce (budova na ulici dr. Hrubého). Šternberk ovšem znal z období meziválečného, protože byl jedním z prvních českých učitelů v poněmčeném městě. Pocházel z Českomoravské vysočiny, ze Žďáru nad Sázavou. Po studiích v Brně se vrátil jako učitel do rodného kraje, po vypuknutí první světové války však narukoval. Protože byl už tehdy znám jako horlivý vlastenec a sokolský funkcionář, internovali ho jako nespolehlivého občana v Maďarsku. Pak ho poslali na ruskou a na-

konec na italskou frontu (pozoruhodný je jeho vojenský deník, kde popisuje útrapy českého učitele v rakouském vojenském kabátě). Konec války a osvobození prožil s těžkým zápalem plic v nemocnici. Ihned poté se hlásil do kraje, kde byla učitelská práce nesmírně těžká, kde musel český učitel bojovat o každé české dítě, kde většina českých učitelů věnovala nesmírně mnoho energie a volného času české kultuře a tělovýchově. Patřil k těm nejobtavnějším. Nikdy nechyběl při organizování sokolských akcí, jelikož byl dlouholetým starostou šternberské jednoty Sokol a aktivním cvičitelem žactva. Má velkou zásluhu o práci Národní jednoty a okresního osvětového sboru. Nikdy neodmítl radu, pomoc, ani nezavřel štědrou dlaň, když měly české spolky finanční potíže. Pak přišla okupace, šternberská česká měšťanka byla evakuována do Bohuňovic. František Lázníčka se stal po řediteli Hynku Smékalovi jejím ředitelem. Ani tady se nevyhnul práci pro republiku. Zvolili ho prvním ilegálním předsedou národního výboru. Po skončení druhé

světové války opět spěchal do Šternberka, aby se dal k dispozici okresní správní komisi. Ministerstvo školství jej jmenovalo zmocněncem pro školství ve třech severomoravských okresech a ředitelem měšťanské školy. V roce 1952 odešel do důchodu. Byl to učitel velmi vzdělaný, sečtělý, ve školní práci přepečlivý a oblíbený. Učil češtině, dějepisu, zeměpisu a tělocviku. Procestoval celou Evropu a své srdce věnoval rodné zemi, rodnému kraji i tomu Šternbersku, které neopustil ani v dobách zlých.

(Jarmila Frýdecká, Češi ve Šternberku, 1968)

Lichtenštejnové – dnešní knížecí rod Liechtensteinů panující ve stejnojmenném státěčku mezi Rakouskem a Švýcarskem pochází původně ze štyrsko-dolnorakouského pomezí a patří mezi nejstarší šlechtické rodiny ve střední Evropě. Okolo roku 1136 byl poprvé zmíněn Hugo z Liechtensteina jako nositel tohoto jména. Rodina dnes čítá přes stovku členů, z nichž jen část žije v Lichtenštejnském knížectví. Současným knížetem a hlavou rodu je Hans Adam II. Šternberk / Sternberg na Moravě (o rozloze 9 772 hektarů) získal koupí v roce 1695 Jan Adam I. z Liechtensteina.

Maciuchová, Hana (25.11.1945 Šternberk) – významná divadelní a filmová herečka. Absolventka DAMU. Od roku 1971 členka souboru Vinohradského divadla. Zde významné role, např. v Obchodníku s deštěm, Zločinu a trestu a Cyranovi z Bergeraku. První filmová role v roce 1964 (Organ), dále mimo jiné Člověk proti zkáze, Samotáři. Popularitu jí dotvářela televize, poprvé v přepisu klasické hororové látky Hrabě Drákula. Hvězdou se stala v roli Anči v hraném večerníčku Krkonošské pohádky. V následujících letech se stala populární seriálovou herečkou. Spolupracuje s dabingem a rozhlasem, kde namluvila např. Šeherezádu v Příbězích tisíce a jedné noci (2x cena za nejpopulárnější herecký výkon na vlnách Českého rozhlasu). Životní partnerka herce Jiřího Adamíry až do jeho smrti v roce 1993.

Manifest českých spisovatelů – Projev 222 českých spisovatelů s výzvou Českým poslancům v říšské radě, aby formulovali a hájili program českého národa, publikovaný 17. května 1917v agrárním Večeru.

Markomané – v době římské žily na území Čech dva germánské kmeny: Markomané a Kvádové (ti spíš na Slovensku).

Masaryk, Tomáš Garrigue, prof. PhDr. (7. 3. 1850 Hodonín – 14. 9. 1937 Lány) – pedagog, politik a filozof. V roce 1918 se stal prvním československým prezidentem.

Masaryková, Charlotte Garrigue (13.5.1850 – 13.5.1923) – manželka prvního prezidenta ČSR T.G. Masaryka. Pocházela ze staré protestantské rodiny potomků francouzských hugenotů. V sedmdesátých letech 19. století studovala hudbu na konzervatoři v Lipsku, kde se roku 1877 seznámila s Masarykem a o rok později se za něho provdala. Od roku 1882 žila s manželem v Praze, naučila se česky, aktivně se zajímala o české dějiny, tradice a kulturu. Studovala a propagovala dílo Bedřicha Smetany, o němž publikovala několik studií v Naší době.

Masarykova letecká liga – celostátní organizace, zaměřená na nejširší vrstvy národa. Svými akcemi popularizovala letectví, rozvíjela modelářství na školách a v úzké spolupráci s ARČS se starala též o plachtařský a motorový výcvik.

Masarykova liga proti tuberkulóze – vznikla jako samostatná dobročinná organizace v roce 1919. Prezident Masaryk přispěl vysokou částkou na její založení a jeho dcera Alice Masaryková byla její první předsedkyní.

Matiné – koncert, představení nebo slavnost konaná dopoledne.

Mladeč – obec poblíž Litovle. Okolí Mladče je nesmírně zajímavé a bohaté na turistické atrakce. Proto se již od roku 1933 Mladeč pyšní státní přírodní rezervací Třesín, která byla nazvána podle nepřehlédnutelného osamělého vrchu západně nad Mladčí. Kopec skrývá ve svém nitru jeskyně, propasti a rokle. Vápencové jeskyně jsou největší atrakcí této obce.

Moravan – 11. listopadu 1883 vznikl ve Šternberku Čtenářský spolek Moravan, jehož členy byli čeští vlastenci. Ti se snažili v tehdy Němci ovládaném Šternberku, v němž na méně než sto Čechů připadalo čtrnáct tisíc Němců, šířit rodný jazyk a myšlenku českého sebeurčení.

Moravská Huzová – dříve samostatná obec, v současnosti místní část obce Štěpánov. V letech 1924 – 1925 bylo poblíž Moravské Huzové odkryto rozlehlé popelnicové pohřebiště. První písemná zmínka o vesnici Moravská Huzová pochází z listiny olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka z roku 1131.

Moravský kras – patří mezi nejvýznamnější krasové oblasti ve střední Evropě. Na celém území je známo více než 1 100 jeskyní, z nichž čtyři jsou přístupné veřejnosti. Punkevní jeskyně s možností plavby na podzemní říčce Punkvě spojené s prohlídkou dna propasti Macocha, Kateřinská jeskyně, která je známá unikátními hůlkovými stalagmity, jeskyně Balcarka s bohatou a barevnou krápníkovou výzdobou a Sloupsko-šošůvské jeskyně tvořené mohutnými chodbami a podzemními propastmi.

Mrštíkové, Alois a Vilém – autoři divadelní hry Maryša, kde zobrazují chamtivost a touhu lidí po penězích. V touze po majetku lidé ničí štěstí jiných, svým dětem brání ve štěstí. Brání jim vzít si ty, které mají rádi, a nutí je ke sňatku s lidmi, kteří oplývají penězi a majetkem.

Orlice – mužský pěvecký sbor z Prostějova. Zakladatelem byl učitel školy v Drozdovicích Jan Tauber. Zde se 1. listopadu 1861 sešlo devět mladých nadšených řemeslníků k první zkoušce. Český sborový zpěv měl posilovat národní uvědomění ve městě, které bylo pod německou správou. Činnost Orlice přerušila I. světová válka. Poválečná doba přinesla nový rozvoj sborového zpěvu. Většina sbormistrů Orlice byla z řad učitelů. V roce 1927 převzal taktovku další učitel Alois Grumlík, od roku 1917 člen Orlice a také Pěveckého sdružení moravských učitelů, kde nasbíral velké zkušenosti. Pod jeho vedením byla Orlice zařazována odbornou kritikou mezi deset nejlepších pěveckých těles u nás.

Palacký, František, (14. 6. 1798 Hodslavice – 26. 5. 1876 Praha) – český historik, politik, spisovatel a organizátor veřejného kulturního a vědeckého života v soudobé Praze. Je považován za zakladatele moderního českého dějepisce, má přezdívku *Otec národa*.

Pelikán, Julius (23. 2. 1887 Nové Veselí – 17. 2. 1969 Olomouc) – český akademický sochař a medailér. Narodil se v rodině ševce. Od roku 1913 žil trvale v Olomouci, zde i založil rodinu. Za 2. sv. války (1942 – 1945) byl s manželkou a nejstarším synem Vladimírem vězněn v internačních táborech ve Svatobořicích a na Kounicových kolejích v Brně. Po těchto zkušenostech není divu, že se jeho velkým tématem staly plastiky námětově se týkající odboje. Jeho syn Jiří Pelikán byl významný český novinář a politik.

Písničkář – film, který natočil v roce 1932 režisér Svatopluk Innemann. Český vlastenecký snímek z doby, kdy se Rakousko-Uhersko stalo minulostí a byla vyhlášena samostatnost českého národa. Hrdinou dojímavého příběhu je c. k. vládní rada Pavel Hala, ve skrytu duše velký vlastenec, který v ulicích Prahy podněcoval na sklonku rakousko-uherského mocnářství národní vědomí i sebevě-

domí svými písničkami.

Plukovník Švec – původně divadelní hra o třech dějstvích z roku 1928. Jejím autorem je Rudolf Medek. Děj dramatu je inspirován skutečnou událostí, sebevraždou plukovníka Josefa Jiřího Švece. Hlavní postavou hry je legionářský důstojník Švec, který v posledním dějství spáchá demonstrativně sebevraždu, aby zastavil morální rozvrat své jednotky pod vlivem bolševických agitátorů. Hru zfilmoval v roce 1929 režisér Svatopluk Innemann.

Preissová, Gabriela, rozená Sekerová, pseudonym Matylda Dumontová, (23. 3. 1862 – 27. 3. 1946) – česká spisovatelka, dramatička, představitelka realismu a dramaturgyně Národního divadla. Narodila se v Kutné Hoře, její rodina se brzy přestěhovala na Moravské Slovácko. V letech 1871 –1874 byla dána na vychování do Prahy, poté odešla do Hodonína, kde se roku 1880 vdala a brzy na to se přestěhovala do Prahy. Hlavním tématem v jejích dílech je vesnická tragédie, hlavní postavou bývá žena. Ve svých dílech kritizuje vliv majetku a peněz. Manžel Gabriely Preissové pocházel ze Šternberka, z domu U modré hvězdy (dnešní spořitelny), domovní znamení zde bylo ještě nějakou dobu po 2. světové válce.

Politisch verdächtig – v něm. = politicky podezřelý

Porady v Godesbergu – V Bad Godesbergu se uskutečnila 22. září 1938 druhá schůzka Chamberlaina s Hitlerem. Hitler zde přednesl ještě rozsáhlejší územní nároky, včetně územních nároků Polska a Maďarska. Chamberlain tyto požadavky nepřijal a dal československé Syrového vládě volnou ruku při vyhlášení všeobecné mobilizace. K 28. září čítala československá armáda přes milion ozbrojených mužů. V návaznosti na českou mobilizaci, respektive oslabení Hitlerovy autority, stanovil Hitler ultimativní podmínku, aby ČSR přijala jeho podmínky z Bad Godesbergu. Tato výhrůžka směřovaná k ČSR a Anglii obsahovala prohlášení, že v případě jejího neuposlechnutí bude Československu vyhlášena válka.

Purkyně, Jan Evangelista (18.12.1787 Libochovice – 28.7.1869 Praha) – český fyziolog, anatom, biolog a filozof; otec malíře Karla Turkyňe. Svým příspěvkem o živočišných tkáních složených z buněk s jádry (v Karolinu roku 1837) se stal jedním ze spoluzakladatelů cytologie.

Radiojournal – předchůdce Českého rozhlasu. 2. 8. 1924 přinesl první sportovní reportáž. Šlo o světovou premiéru. Reportérem byl tehdy bývalý mistr republiky v boxu Jiří Hoyer. Československo tak předstihlo i věhlasnou britskou stanici BBC, která přenos ze sportovního klání posluchačům zprostředkovala až o dva roky později.

Rešovské vodopády – nacházejí se na říčce Huntavě v Nížkém Jeseníku, 8 km od Rýmařova. Rešovské vodopády na řece Huntavě (pramenící na Skalském rašeliništi) byly vyhlášeny za chráněný přírodní výtvor.

SA – Sturm Abteilung (úderné oddíly NSDAP). Byly to polovojskové (paramilitární) formace NSDAP. Jejich oficiální vznik lze datovat k 3. srpnu 1921, kdy vydal Adolf Hitler výzvu k založení tělocvičného a sportovního oddílu, který by jako beranidlo hnutí měl chránit "osvětovou práci" NSDAP. Tyto jednotky tvořily od počátku významnou skupinu – bojové křídlo uvnitř NSDAP. Jejich postavení se upevnilo od okamžiku, kdy získaly masový charakter. Příslušníci SA se rekrutovali z propuštěných vojáků, dobrovolných sborů Freikorps, různých prospěchářů, vyvolávačů nepokojů aj. Činnost SA spočívala v ochraně sálů při veřejných schůzích NSDAP, v přímých akcích a terorismu směřujícím proti všem politickým protivníkům. Součástí SA byly také jednotky tělesné stráže Adolfa Hitlera – Strosstrupp. Lidově se příslušníkům SA říkalo „hnědé košile“ podle charakteristické barvy uniformy.

Slavnost Slunovratu – slunovraty jsou předmětem oslav po celém světě, nezávisle na kulturách v té které oblasti, mající kořeny v dávné minulosti. Důvodem oslav zimního slunovratu bylo vítání

delšího dne (delší doby po čas dne, po kterou svítí Slunce), ústup zimy a sněhu a příchod tepla, lepších podmínek pro růst zemědělských plodin, potažmo více úrody a jídla. Různé kultury si tyto cykly vysvětlovaly jako přízeň bohů a odpovídajícím způsobem je oslavovaly.

Smetana, Bedřich (2. 3. 1824 Litomyšl – 12. 5. 1884 Praha) – významný český hudební skladatel. Je znám především svým cyklem symfonických básní *Má vlast* a operami *Libuše* a *Prodaná nevěsta*. Jeho skladby vznikaly v období romantismu.

Sokol – česká tělocvičná organizace založená 16. února 1862. Časové období vzniku Sokola spadá do doby nedlouho po skončení „Bachova absolutismu“ a určitého uvolnění poměrů v rakousko-uherské monarchii, kdy v Čechách vznikly první kulturní vlastenecké spolky: Umělecká beseda, Hlahol, Svatobor. U samotného zrodu myšlenky vlastenecké tělovýchovné organizace stál Miroslav Tyrš (rodným jménem Friedrich Emmanuel Tirsch), historik umění a pozdější profesor na UK, německého původu, který postupně získával české cvičence a tělovýchovné nadšence pro myšlenku založení českého tělocvičného spolku. Tehdy Tyrš s Juliem Grégrem učinili právní kroky k zaregistrování organizace pod názvem Tělocvičná jednota pražská a právě na 16. února 1862 svolali do Panské ulice do prostor soukromého tělocvičného ústavu založeného Janem Malypetrem ustavující valnou hromadu, na kterou se dostavilo více než sedmdesát nadšenců.

SDP – Sudetendeutsche Partei, Sudetoněmecká strana. Dne 1. října 1933 byla v Československu založena Sudetoněmecká vlastenecká fronta (Sudetendeutsche Heimatsfront – SHF), která vznikla z iniciativy vedoucích činitelů nacionálních politických stran DNSAP a DNP. Její vůdce Konrád Henlein vydal provolání „Ke všem sudetským Němcům,“ kteří se hlásí k „německému kulturnímu a osudovému společenství“. Od léta 1934 bylo zahájeno financování činnosti SHF z Říše a odtud přicházela i podpora pro propuštěné z vězení. 30. dubna 1935 se SHF přejmenovalo na Sudetendeutsche

Partei, aby se jako politická strana pak mohla zúčastnit parlamentních voleb.

Svátek matek – vyjadřuje úctu ženám, matkám a jejich roli ve společnosti. Je slaven po celém světě, avšak s ohledem na původní tradice v různé dny. Původ tohoto dne můžeme nalézt již ve starém Řecku, kde byla uctívána Rhea, matka všech bohů. Podobné slavnosti se konaly také v Římě. Zde se konala náboženská slavnost Hilaria, která oslavovala a uctívala Cybele, taktéž matku všech bohů. Do naší země pak přišel tento svátek až kolem roku 1918, kdy k nám přicházelo mnoho lidí z USA a mezi nimi i velká část sociálních pracovníků. Avšak největší zásluhu na jeho zavedení má zcela jistě Alice Masaryková, starší dcera prvního československého prezidenta T. G. Masaryka. Ta roku 1919 založila Červený kříž a téměř dvacet let byla jeho předsedkyní. A byl to právě Červený kříž, který spolu s dalšími organizacemi prosazoval zavedení Svátku matek. Ten byl u nás poprvé slaven 13. května 1923 v brněnském středisku Vesna Křesťanské asociace mladých žen (YWKA).

Sudetenland (česky Sudety, polsky Kraj Sudecki) – v němčině označení pro ty pohraniční oblasti dnešní České republiky, ve kterých převažovalo německé osídlení. Ovšem Němci odtrhli od ČSR i oblasti výrazně české, např. Chodsko.

Šitavanc, Kazimír – narozen 16. 2. 1889 v Příboře, inspektor státních menšinových škol. Pohřben na Vyšehradském hřbitově.

Školské sestry – ženský řeholní řád. Pořádá bohoslužby, náboženská setkání a pečuje o nemocné. Vyučuje a vychovává dívky, spravuje azyly a sirotčince.

Šrobár, Vavro, MUDr. (9.8.1867 Lisková, Slovensko – 6.12.1950 Olomouc) – slovenský lékař, politik, ústřední postava meziválečné slovenské politiky v Československu, od roku 1935 profesor Komenského univerzity v Bratislavě v oboru sociálního lékařství.

Švédská sirka (Švédská zápalka) – povídka A. P. Čechova. Stárnoucí policejní komisař, který má pětadvacetiletou záletnou ženu Olgu, je vyrušen právě při oslavě svých šedesátin zprávou,

kterou přináší správce Psekov, že totiž jeho pán kornet Kljausov byl zavražděn. Do statku zhýralého šlechtice se vypraví komise, v je-jímž čele je vyšetřující soudce. Rozhodujícím doličným předmětem je švédská zápalka...

Tabáková továrna – zřízena roku 1872 (od roku 1947 závod Chronotechna). Poválečný Československý stát rozhodl o zřízení hodinářského průmyslu, jehož střediskem se měl stát národní podnik Chronotechna. Pro jeho sídlo byla vybrána tabáková továrna ve Šternberku. V roce 1947, po rozsáhlé rekonstrukci budovy tabákové továrny, byly do ní přemístěny potřebné stroje a zařízení a ještě v témže roce se rozběhla výroba budíků. Šternberská Chronotechna, která v tomto podjesenickém městě působila bezmála půl století, patřila za dobu své existence mezi nejvýznamnější hodinářské podniky ve střední Evropě. V době své největší aktivity zaměstnávala až 2 100 pracovníků a ve svém sortimentu měla na 140 časoměrných výrobků.

Teplice u Hranic – lázně Teplice nad Bečvou. K lázeňskému využití místa položil základ tehdejší majitel hranického panství Kropáč z Nevědomí, který nechal roku 1553 vybudovat kamennou nádrž ke koupání, do níž byly svedeny nejvydatnější prameny minerální vody. V roce 1711 byla na levém břehu řeky Bečvy postavena první lázeňská budova v místě dnešního lázeňského sanatoria Bečva. Ve třicátých letech 20. století byly vědecky prokázány léčebné účinky zdejší unikátní minerální vody pro léčení srdečně-cévních onemocnění a začalo období velkého rozmachu lázní.

Těšíkovská kyselka – je zdrojem železité minerální vody, který je doložen již v roce 1669 jako přírodní kyselka. Byla vždy vyhledávaným přírodním pramenem pro obyvatele širokého okolního regionu. Vedle lékařského významu vody je tato minerální voda oblíbená i pro své chuťové vlastnosti a v hojné míře je využívána občany Šternberska, Bruntálska, Rýmařovska a Olomoucka jako stolní voda. Vydatnost pramenního přelivu kolísá v zá-

vislosti na klimatických podmínkách kolem hodnoty 30 l/min. Hloubka vrtu je 63 m.

Továrna Zora – vše začalo svoláním olomouckých maloobchodníků k upisování akcií nového podniku pro výrobu cukrovinek a čokolády. Nový podnik pod názvem »První společná moravská továrna na cukrovinky a čokoládu v Olomouci, zapsané společenstvo s obmezeným ručením« tak vznikl 25. listopadu 1898. Výroba byla zahájena v pronajatých prostorách Občanské záložny na Dolním náměstí v historickém centru města 12. června 1899. O dva roky později se výroba stěhuje do zcela nové a s ohledem na požadavky výroby a hygieny velice moderně řešené továrny. Tehdy se nacházela v předměstské obci Hodolanech při železniční trati, dnes je tento areál závodu již součástí města Olomouce.

Tyl, Josef Kajetán – herec, překladatel, prozaik, publicista (Květy, Vlastimil, Pražský posel, Sedlské noviny), dramatik. Narodil se roku 1808 v Kutné Hoře a studoval v Hradci Králové a Praze. Byl silně ovlivněn ochotníkem, svým profesorem Václavem Klimentem Klicperou. Od dvacátých let se stává hercem kočovné divadelní společnosti. Později řídí ochotnickou divadelní společnost (Mácha, Sabina). Kajetánské divadlo se stává střediskem národního života. Ve 40. letech je dramaturgem českých představení ve Stavovském divadle. V letech 1848 – 49 je poslancem v říšském sněmu. Protože kritizoval absolutismus, byl zbaven funkce dramaturga, prohlášen za politicky nespolehlivého (měl zakázanou Prahu) a vrátil se ke kočovnému divadlu. V Plzni, kde je podle něj pojmenováno divadlo, roku 1856 umírá.

Tyrš, Miroslav PhDr., narozen jako Friedrich Emmanuel Tiersch (17.9.1832 Děčín – 8.8.1884 Ötz, Tyrolsko) – český kritik, historik umění, estetik, profesor dějin na UK a na ČVUT v Praze, předseda výtvarného odboru Umělecké besedy a člen poroty pro sochařskou výzdobu Národního divadla. Byl německého původu. Podílel se na založení organizovaného tělovýchovného hnutí v Čechách, Sokola.

Úsov – jeden z nejstarších dochovaných severomoravských hradů, postaven ve stylu francouzského kastelu. Na konci 17. století část přestavěna na zámek. Od roku 1898 původní majitelé zámku, Lichtenštejnové, založili na Úsově lovecko-lesnické muzeum.

Ústřední matice školská – organizace založená v roce 1880, která za Rakousko-Uherska i za 1. republiky zřizovala české, hlavně menši-nové školy.

Verfluchte Slowaken – v něm.= prokletý – zpropadený – zlořečený

Vízmbek (něm. Wiesenberg) – do roku 1948 se tak jmenovala obec Loučná nad Desnou, necelých 15 km severovýchodně od Šumperka.

Vrchlický, Jaroslav – vlastním jménem prof. Emil Bohuslav Frída, Dr.h.c., (17. 2. 1853 Louny – 9. 9. 1912 Domažlice) byl český spisovatel, básník, dramatik a překladatel.

Vysoká Roudná – tajemný vrchol najdeme nad Řídečí v Nízkém Jeseníku nedaleko Šternberka. O tomto kopci se vypráví, že zde v dávných časech žili „měsíční lidé“. Na samém vrcholu hory měli své podzemní království, z něhož vycházeli jen tehdy, když na nebi zářil srpek ubývajícího Měsíce. O těchto lidech se říkalo, že kdysi dávno sestoupili z oblohy, aby přinesli světu nová poznání a vědomosti. Lidé je však mohli spatřit jen ve svých snech, protože měsíční bytosti měly jemná těla, která nesnesla hrubý dotek skutečnosti. Do lidských snů tak přinášeli měsíční lidé mnohé rady a poučení, které potom dlouhá léta pomáhaly v životě těm, kteří si své sny zapamatovali. Jednou se prý však nad kopcem ukázal obrovský červený mrak, který prozářil celou krajinu, ozval se burácivý řev a od těch dob už nikdy nikdo nevyprávěl, že ho ve snech navštívili měsíční lidé. Říkalo se, že v tu noc Vysokou Roudnou opustili a zanechali zde po sobě jen několik velkých kamenů, které leží na místech, odkud měsíční lidé vystupovali ze svého podzemního království. V těchto kamenech je prý dodnes

skrytá kouzelná moc, která po doteku dlaně dává lidem schopnost rozpomenout se na své sny a pochopit jejich poselství.

Zischka, Rudolf dr. (22. 7. 1895 Most – 9. 6. 1980 Mnichov) – německý antifašista. V letech 1920 – 1923 byl sekretářem odborové organizace stavebního dělnictva v Liberci a v letech 1923 – 1925 jako politický sekretář německé sociální demokracie v Chebu. Od roku 1925 působil v téže funkci ve Šternberku na Moravě. Současně byl v letech 1930 – 1932 náhradníkem a od ledna 1938 i členem výkonného výboru této politické strany. V období 1935 – 1938 byl i jejím poslancem za střední a severní Moravu (30. října 1938 byl jeho mandát anulován). Ve Šternberku vydával také časopis německé sociální demokracie pro kraj Olomouc/Šternberk Volkswacht, jenž byl filiálním listem opavské Volkspresse. V roce 1934 rozvinul R. Zischka velkou propagační a organizační práci ve prospěch rakouských politických emigrantů po jejich poraženém ozbrojeném povstání v únoru 1934. Vybudoval pro ně ve Šternberku záchytný tábor a organizoval pro tyto uprchlíky a jejich rodiny veškerou pomoc, když se mu podařilo zainteresovat na této pomoci stovky německých sociálních demokratů.

Žerotín – pěvecký sbor Žerotín je nejstarším olomouckým sborovým tělesem. Dne 19. prosince 1880 se sešla první valná hromada pěvecko-hudebního spolku, jehož jméno bylo převzato od starého moravského šlechtického rodu. Na začátku své činnosti měl Žerotín 44 členů, na prvním koncertě Žerotína konaném 27. března 1881 v městské Redutě vystoupilo již na 60 zpěváků. Záhy po svém vzniku se stal jedním z nejdůležitějších organizátorů národního kulturního života na území Moravy. Spolek zřídil vlastní hudební školu a podílel se na vybudování Národního domu v Olomouci. Zasluhou jeho činnosti vznikl i symfonický orchestr – dnešní Moravská filharmonie.

Doslov

Držíte v ruce Čtení ze školních kronik českých menšinových škol ve Šternberku. Toto čtení vybízí zamyslet se nad historií českého školství u nás.

Historii tvoří především celá řada úspěšných absolventů škol, tvoří ji také obětaví a pracovití učitelé a ochotní rodiče, historii škol dotváří akce (divadla, akademie, radovánky), kterými žáci a učitelé přispěli k obohacení kulturního a společenského života v našem městě. Vzpomínky na školní léta, to nejsou jenom vzpomínky na učení, písemky a zkoušení. Jsou to i vzpomínky na spolužáky a na přátelství, které stále, bez ohledu na léta, která uplynula trvá.

Listopad 1989 otevřel cestu společenským změnám a zásadně ovlivnil i další vývoj školství ve Šternberku. Následující léta lze pokládat za druhé nejvýznamnější období pro další rozvoj škol. Bylo možné navázat na nejlepší tradice našeho, českého školství. Legislativní úpravy umožnily zřizování škol různého typu, změnila se správa ve školství. Dynamika technologického i společenského vývoje vyvolává potřebu změn stávajících kvalifikací a jejich rozšíření zejména o informační a komunikační technologie a o znalost cizích jazyků.

Žáci během školního roku pracují v řadě zájmových útvarů a volitelných předmětů, součástí ročních plánů bývají poznávací zájezdy, výlety a exkurse, výměnné pobyty v zahraničí.

V každé době však platilo a platí, že žáci si odnášejí ze školních lavic touhu po poznání, vzdělání se pro ně stane hodnotou, kterou budou ve svých životech stavět na jedno z nejvyšších míst ve svém pomyslném hodnotovém žebříčku.

Mgr. Jana Kameníčková,
vedoucí odboru školství a kultury Městského úřadu Šternberk

Použitá literatura a prameny:

František Láznička: Češi ve Šternberku (vyd. 1968)

Wikipedie – otevřená encyklopedie

Slovník českých spisovatelů (ČSAV 1964)

Použité fotografie:

obr. 1, 3, 7, 14, 15, 17, 20, 25, 28, obal – sbírka Miroslava Horkého

obr. 2, 10, 12, 13, 19, 26, 33 – převzato z publikace Češi ve Šternberku (vyd. 1968)

obr. 4, 5 – sbírka Antonína Gerži

obr. 21, 22, 23, 24, 29, 31, faksimile na obalu – Státní okresní archiv Olomouc

Jarmila Frýdecká, Jiří Holzmann

**ČTENÍ ZE ŠKOLNÍCH KRONIK
ČESKÝCH MENŠINOVÝCH ŠKOL VE ŠTERNBERKU
1919 – 1939**

Jazyková úprava: Jarmila Frýdecká

Editace, počítačová sazba a grafická úprava: Jiří Holzmann

Vydalo Město Šternberk v roce 2010.